

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

Fatih CEYLAN

**ERGENEKON DAVASI BAĞLAMINDA TÜRK BASINININ YARGI
SÜRECİNDEKİ OLAYLARI HABERLEŞTİRME BİÇİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Önder BARLI**

ERZURUM-2010

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Önder BARLI danışmanlığında, Fatih CEYLAN tarafından hazırlanan bu çalışma 15/10/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Gazetecilik Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Önder BARLI

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Uğur YAVUZ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. .... /...../.....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HABER

1.1. HABER NEDİR?.....	5
1.1.1. Haber Değerleri	6
1.1.2. Haber Yazımında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	8
1.1.3. Haber Nasıl Yazılır?	10
1.2. HABER YAZIM TEKNİKLERİ	12
1.2.1. Ters Piramit Tekniği	12
1.2.2. Düz Piramit Tekniği	12
1.2.3. Dörtgen/Kare Tekniği	13
1.2.4. Ters Piramit ve Kare Tekniğinin Birleştirilmesi.....	13
1.2.5. Serbest Yazım Tekniği	13

İKİNCİ BÖLÜM

HABERDE TARAFSIZLIK

2.1. “TARAFSIZLIK” KAVRAMI	15
2.2. HABERDE TARAFSIZLIĞIN YERİ VE ÖNEMİ	17
2.3. HABERLERİN TARAFSIZLIĞINA ETKİ EDEN ETMENLER.....	19
2.3.1. Siyaset	19
2.3.2. Ekonomi	20
2.3.3. Eğitim	21
2.3.4. Teknoloji.....	22
2.3.5. İdeoloji.....	23

2.3.6. Yasalar	24
2.3.7. Kültür	25
2.4. TARAFSIZ HABERCİLİĞİN UYGULAMADAKİ YERİ.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERGENEKON HABERLERİNİN BASINDA YER ALIŞ BIÇIMI

3.1. “ERGENEKON” DAVASI	29
3.1.1. Dalga Dalga Ergenekon Operasyonları.....	33
3.2. ERGENEKON SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE MEYDANA GELEN ÖNEMLİ OLAYLAR.....	38
3.3. ERGENEKON OPERASYONLARININ GAZETELERDE YER ALIŞ ŞEKLİ	51
3.3.1. Ergenekon Haberlerinin İçerik ve Söylem Açısından Değerlendirilmesi.....	53
3.3.1.1. Haberlerin Sayısı.....	55
3.3.1.2. Haberlerin Lehte ve Aleyhte Olma Durumuna Göre Tasnifi.....	62
3.3.2. Önemli Görülen Haber Ölçütlerine Göre Değerlendirme.....	64
3.3.2.1. Tarafsızlık.....	64
3.3.2.2. Önemlilik	69
3.3.2.3. Yenilik	71
SONUÇ.....	74
KAYNAKÇA	77
EKLER.....	81
Ek-1. Ergenekon Belgesi.....	81
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERGENEKON DAVASI BAĞLAMINDA TÜRK BASINININ YARGI
SÜRECİNDEKİ OLAYLARI HABERLEŞTİRME BİÇİMİ**

Fatih CEYLAN

Danışman: Prof. Dr. Önder BARLI

2010-Sayfa: 99+VII

Jüri: Prof. Dr. Önder BARLI

Doç. Dr. Uğur YAVUZ

Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

Bu çalışmada, Ergenekon Davası ile ilgili haberlerin, basında yer alış şekli incelendi.

Bu kapsamda, Zaman, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet, Akşam ve Radikal gazetelerinde, ilk 12 Ergenekon dalgası ile ilgili olarak, her dalgadan sonra üçer gün içinde verilen haberler derlendi. Bu haberler; sayısal veriler, lehte ve aleyhte olma durumu, önemli görülen haber ölçütlerinden tarafsızlık, önemlilik ve yenilik bakımından incelendi.

Yapılan değerlendirme sonucunda, incelenen gazetelerdeki haber sayıları birbirlerine yakın olmakla beraber en çok haberin (313) Radikal, en az haberin (243) Hürriyet gazetesinde yapıldığı tespit edildi. İncelenen haberlerin hemen hemen tamamının lehte ya da aleyhte olmak üzere taraflı bir şekilde yapıldığı saptandı. Ayrıca yapılan haberlerin çoğunda habere konu olan kişinin, habere konu olma nedeni değil de eski eylem ya da söylemlerinin vurgulandığı belirlendi.

Sonuç olarak, Türk basınının Ergenekon Davası ile ilgili yaptığı haberlerde genellikle taraflı davrandığı, objektif olmadığı ve haberleri saptırarak verdiği görüldü.

Anahtar Kelimeler: Ergenekon, Haber, Tarafsızlık, Önemlilik, Yenilik.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**REPORTING STYLE OF THE TURKISH PRESS FOR THE EVENTS IN THE
JUDICAL PROCESS IN THE CONREXT OF ERGENEKON CASE**

Fatih CEYLAN

Advisor: Prof. Dr. Önder BARLI

2010-Sayfa: 99+VII

Jury: Prof. Dr. Önder BARLI

Asisst. Prof. Uğur YAVUZ

Assoc. Prof. Hakan TEMİZTÜRK

In this study, the form of the news in the press about the Ergenekon case was investigated.

In this context, the news given, in the press each three days after each wave about the the first 12 Ergenekon waves, in Zaman, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet, Akşam and Radikal newspapers, were collected. These news; numerical data, the situation of in favor or against, were analysed in terms of imparriality, importance and innovation deemed important news objectivity of the criteria,

As a result of the assessment reviewed, the number of stories in the newspapers close to each other, it was seen that the most of the news (313) were done in Radikal, the least (243) were done in the Hürriyet newspaper. It is determined that almost all of the news reviewed were done partially positive or negative. In addition in most of the news; the person subject to the news was emphasized not fort he subject but for the old activities and speeches

As a result, it was determined that the Turkish press was not objective and usually treated side and gave the news by deflecting the news about the Ergenekon case.

Key Words: Ergenekon, News, Neutrality, İmportant, Newness.

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADD	: Atatürkçü Düşünce Derneği
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
ANSA	: İtalyan Ulusal Haber Ajansı
AYİM	: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CIA	: Central Intelligence Agency (ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı)
ÇYDD	: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
DGM	: Devlet Güvenlik Mahkemesi
DYP	: Doğru Yol Partisi
HSYK	: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
JİTEM	: Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
ÖDP	: Özgürlükçü Demokrat Parti
PKK	: Partiya Karkeren Kurdistan
SAREM	: Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi
SESAR	: Siyasi, Ekonomik, Sosyal Araştırmalar ve Strateji Geliştirme Merkezi
SSCB	: Sosyal Sovyetler Cumhuriyeti Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunları
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
ty	: Tarih Yok
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Haber Sayıları	55
Şekil 3.2. Zaman Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları ..	57
Şekil 3.3. Yeni Şafak Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları	58
Şekil 3.4. Hürriyet Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları	58
Şekil 3.5. Cumhuriyet Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları	59
Şekil 3.6. Radikal Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları .	60
Şekil 3.7. Akşam Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları ..	60
Şekil 3.8. Toplam Haberde Gazetelerin Yüzdelik Oranları	61

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Türk basınının yargı sürecindeki konuları haberleştirme biçimi Ergenekon Davası örneğiyle; haberlerin sayısal verileri, lehte ve aleyhte olma durumları, önemli görülen haber ölçütlerinden tarafsızlık, önemlilik ve yenilik bakımından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, Zaman, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet, Radikal ve Akşam olmak üzere 6 gazetenin haberleri ele alınmıştır. Bu gazetelerden Ergenekon dalgalarından ilk 12 dalgadan sonraki üçer günün haberleri derlenerek incelenmiştir.

Bu çalışmanın her safhasında yardımlarını esirgemeyen, engin bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Önder BARLI'ya, yazılım aşamasında her türlü yardımlarını gördüğüm değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK'e, tez hazırlık aşamasında yardımlarını gördüğüm bölüm başkanımız Doç. Dr. Uğur YAVUZ'a, mesai arkadaşlarıma ve beni bu günlere getiren aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin ve toplumun tutum ve davranışlarını etkileyebilme, yönlendirebilme ve bunları değiştirebilme gücüne sahip olan en önemli kitle iletişim aracı kuşkusuz medyadır. Bunun için medya patronları, yöneticileri, editörler ve etkin köşe yazarlarını da içine alan medya elitleri ise, toplumsal yapı içinde en önemli güç odaklarından biri haline dönüşmüştür. Dolayısıyla teoride dördüncü kuvvet olarak tanımlanan medya, pratikte birinci kuvvet konumuna yükselmiştir. Medyayı pratikte birinci kuvvet yapan, çok geniş halk kitlesine ulaşabilmesi, ulaştığı kitleleri etkileyebilmesi, yönlendirebilmesi ve kolaylıkla ulaşılabilir olması gibi özelliklerinin olmasıdır. Örneğin; günümüzde televizyonu olmayan bir ev yoktur ve televizyon herkes tarafından kolaylıkla kullanılabilen bir iletişim aracıdır. Yine ilk zamanlar sayısına bir altın verilerek alınıp okunduğu dönemleri gören gazete, hem de eskisinden çok daha kaliteli bir üretimle, bugün 50 kuruşa alınabilmektedir. Kolaylıkla elde edilebilen ve kullanılabilen bu tip medya araçları, günümüz toplumlarında en önemli haber-bilgi kaynağı olma misyonunu yükledikleri için, ulaştığı kitleler üzerindeki etkisi de çok fazla olmaktadır.

"Medyanın bugünkü konumuyla ABD'li sosyal bilimci R. L. Rivers'in tespitleri ve medyaya yönelik olarak "ikinci veya diğer hükümet" şeklindeki tasviri gerçekçi bir yaklaşımdır. Başta Ralph Miliband olmak üzere pek çok araştırmacı *"kapitalist toplumlarda medyanın en önemli fonksiyonunun devleti meşrulaştırmak; hatta bununla da yetinmeyip, toplumdaki etkin güç odaklarına karşı veya rakip olarak var olabilecek karşıt odakları ya da grupları da gayri meşru hale getirmek"* olduğunu haklı olarak ifade ederler." (Avcı 2010: 72)

Tarihi çok eskilere dayanmayan medyanın, gelişim süreci ve insanlar üzerindeki etkisi hızlı olmuştur. Yirmi yıl öncesinin medyasına bakıldığında, günümüz medyasıyla aralarında çok fazla bir fark olduğu rahatlıkla söylenebilir. Medyanın hızla gelişmesinde, medeniyetlerin gelişmesi, modern hayatın gelişmesi, sıcak savaş döneminin bitmesi, üretim, tüketim ve yönetim tarzlarının değişmesi, bilim ve teknolojinin gelişmesi ve kitleleri en iyi etkileme aracının *medya* olduğunun anlaşılması önemli faktörlerdendir.

Medyanın ulaştığı kitlenin büyüklüğü ile etkileme gücü genellikle doğru orantılı olmaktadır. Kitlelerin medyadan etkilenme düzeyi başlıca iki faktörle sınırlanmaktadır.

Bu faktörlerin en önde geleni medya takipçilerinin ekonomik güçleridir. Bir taraftan ekonomik gücü düzenli ve uzun tatiller yapmaya müsait olan insanların buldukları ortamların imkânlarından olabildiğince fazla yararlanma güdüsüyle medya takibini gereksiz gördükleri ve kitle iletişim araçlarından uzak durmayı yeğledikleri savunulabilir. Öteki taraftan ise, ekonomik gücü yüksek olan kesimler kitle iletişim araçlarının her türüne erişebilme olanağına sahip oldukları için medyanın etkisine daha fazla açık oldukları savunulabilir.

Konuya tersinden bakıldığında ise, bir taraftan ekonomik gücü düzenli ve uzun tatiller yapmaya müsait olmayan insanlar çoğunlukla benzer ortamlarda bulduklarından, buldukları ortamlarda farklı meşgale bulamadıkları için medya takibini fazla yaptıkları savunulabilir. Öteki taraftan ise, ekonomik gücü düşük olan insanlar kitle iletişim araçlarının her türüne erişebilme olanağına sahip olmadıklarından medyanın etkisine daha az açık oldukları savunulabilir.

Medya takipçilerini medyanın etkilerinden sınırlayan diğer bir faktör ise eğitimidir. Yeterli eğitim almamış ve okuma-yazma düzeyi az olan insanların sorgulama güdüsünden ve analiz yeteneğinden uzak olmaları duyduklarına inanma eğilimini artırmakta ve medyanın sunduğu enformasyona "boyun eğme" sonucunu doğurmaktadır. Hatta çoğu zaman medya tarafından bu kategorideki insanlara gerçekte olup bitenler değil de duymak istedikleri sunulur. Onun için bu kategorideki insanlar kendi görüşlerine en yakın olan medya kurumunun yayınlarını takip ederler. Bunun en bariz örneğini spor gazetelerinde görmek mümkündür. Spor gazeteleri transfer dönemlerinde birçok futbolcunun adını birçok kulüple anmakta ve bunların çoğu da asparagas haberdir. Ancak bunların şişirme/abartı olduğunu bile bile taraftar bu haberlere rağbet etmektedir. Taraftarın bu haberlere rağbet göstermesinin en büyük nedeni, şişirme olan bu haberin doğru olmasını arzu etmesidir. Bu durumun farkında olan medya patronları, bunu kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak kitleleri daha fazla etkilemeye çalışır. Yaygın örnekleri spor/magazin medyasında görülen bu yaklaşım, ileriki bölümlerde izleneceği üzere, bazı *adli/siyasi* olaylarda da kendisini göstermektedir.

Hızla gelişen iletişim teknolojilerine paralel olarak gelişen medyanın, günümüzde her ne kadar da nicelik bakımından teknolojinin nimetlerinden fazlasıyla yararlandığı rahatlıkla söylenebilir de, maalesef nitelik olarak aynı şekilde yararlandığı

söylenemez. Türkiye’de sayıları yüzlerle ifade edilen medya organları, ülkenin iç ve dış iletişimde sağlıklı bir iletişim ağı kurması gerekirken, birçok eylemde ve söylemde tam aksine karmaşık bir durumun ve bilgi kirliliğinin oluşmasında başrolü oynamaktadır. Basın ahlâk ve etiğine ters düşen bu problemin çözümü konusunda Avrupa basını bugüne kadar epey yol kat etmişken, Türkiye’de henüz çok yol alındığını söylemek güçtür. Herhangi bir konuda basında yer alan haberlere bakmak bu durumu görmek için yeterlidir. Genel itibariyle birbirinin aynısı olmayan bu haberler, bazen de birbirinin karşıtı olabilmektedir. Oysa habere konu olan olay aynı olduğuna göre, bu olayla ilgili haberlerin de aynı doğrultuda olması gerekmektedir. Burada aynı olayla ilgili haberlerin farklı olmasında, haber için bilgi alınan kaynağın ve vurgulanan ögenin farklı olması önemli etken teşkil etmektedir. Bu farklılığın sebebi ise *taraflılıktır*.

Medya kuruluşları bir eylem ya da söylemle ilgili haber yaparken genellikle kendi görüşüne yakın olan kaynaktan bilgi almayı ve haberle ilgili kaynağa soru sorarken de yine kendilerinin duymak istedikleri cevapları alabilecekleri sorular sormayı yeğler. Medya patronları bunu daha çok bilinçli olarak yapmaktadır. Medyadaki bu problem, insanların habere olan güvenini azaltmakta ve kafalarını karıştırmaktadır. Birinci görevi *habercilik* olan medyanın bu görevini bu şekilde, menfi amaçları doğrultusunda ifa ediyor olması kabul edilebilir bir durum değildir.

Bu çalışmada, Türk basınındaki bu problem *Ergenekon Davası* haberleri örneği ile ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ergenekon Davası ile ilgili basında yer alan haberlere bakıldığında tam bir karışıklık olduğu görülmektedir. Bir tarafın ak dediğine öteki taraf kara demekte, haberciliğin en önemli ilkelerinden olan *tarafsızlık* unutulmuş, basın kurumları adeta birbirleri ile savaşmaktadır. Bir taraf, daha davayla ilgili iddianame kabul edilmemişken sanıkları suçlu yaparken, öteki taraf ise soruşturma kapsamında gerçekleştirilen operasyonlarda delil olabilecek birçok belge elde edilmesine karşın sanıkları masum, soruşturma yapanları ise suçlu ilan etmektedir. Haber etiğine göre, basının bir konuyla ilgili haber yaparken haberini tarafsız bir şekilde yapması gerekirken, Ergenekon Davası konusunda Türk basını öyle bir hal aldı ki, basın organları ya *Ergenekoncu* ya da *Ergenekon karşıtı* olarak ikiye ayrıldı ve tam anlamıyla tarafsız denilemese de, *tarafsız* denilebilecek basın organı çok az kaldı. Basının şuuruzmuşçasına yaptığı bu yanlış, halkın kafasının karışmasına ve konuya yabancı kalmasına neden olmaktadır. Ergenekon Davası’nın bütün bu nedenlerden dolayı örnek

olarak seçilmesinin bir diğer nedeni de bu davanın yargı sürecinin devam ediyor olmasıdır. Çünkü bu çalışma için örnek olarak yargı süreci devam eden bir davanın incelenmesi gerekiyordu. Ergenekon Davası ise řu an Türkiye'de yargı süreci devam eden en önemli, en medyatik davadır. Bu bağlamda dikkatleri üzerine çekerek, bu çalışma ile Türk Basını'ndaki bu problemin herkes tarafından daha iyi anlaşılması ve çözümü konusunda herkesin üzerine düşeni yapması umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HABER

1.1. HABER NEDİR?

“Olan her şey haberdır, dün bilmediğimiz haberdır, insanların üzerinde konuştukları haberdır, haber okuyucuların öğrenmek istedikleridir” (Tokgöz 2008: 202)

“Haber, güncel ve ilginç bir olayın olduğunca nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasıdır.” (<http://www.beyaz.org/index.php/haber-nedir.html>, Erişim Tarihi: 31.06.2010)

“Bir olay, bir olgu üzerine edinilen, iletişim ya da yayın organlarıyla verilen bilgidir. Haber, insanları ilgilendiren zamanlı olan, fikrin, olayın, sorunun özetidir.” (Yüksel, Gürcan 2005: 55)

“Belli bir zamanda ve yerde olmuş olayları merakı giderecek düzeyde ayrıntılı ve anlaşılır bir aktaran yazılara haber denir.” (<http://www.kirklareliuniversitesi.net/konu-universite-yazi-turu-olarak-haber-nedir.html>, Erişim Tarihi: 22.01.2009)

Yukarıda birkaç tanımı verilen *haber* kavramının bugüne kadar çok sayıda tanımı yapılmıştır. Ne var ki, çok sayıda haber tanımı yapılmasına rağmen, henüz üzerinde anlaşılmış evrensel bir haber tanımı yoktur. Bu durum haberin basit bir kavram olmadığını, aksine içinde birçok unsuru barındıran zengin bir kavram olduğunu gösterir. Dolayısıyla haber kavramını tanımlarken, yukarıdaki tanımlardaki gibi basit bir şekilde, “Haber, olan her şeydir, dün bilmediğimizdir... vb.” gibi açıklamalar haberi tanımlamada yetersiz kalmaktadır.

Aslında bu tanımların hepsi haber kavramını açıklamaktadır. Ancak kısmen açıklamaktadır. Çünkü bu tanımlara bakıldığında haberin unsurlarının hepsini içinde barındırmamaktadır. Bu tanımlarda haberin unsurlarından birini ya da birkaçını kullanarak haber tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu durum, bu tanımları haberi açıklamada yetersiz kılmakta ve haberin tanımı için evrensel bir tanım olmaktan uzaklaştırmaktadır.

Bugüne kadar evrensel bir haber tanımı yapılamamış olması, haberi tam anlamıyla tanımlamanın zor bir iş olduğunu göstermektedir. Bu yüzden evrensel bir haber tanımı arama yerine, haberi unsurlarıyla anlamaya çalışmak daha yerinde olacaktır.

1.1.1. Haber Değerleri

Haberin ana maddesi eylem ya da söylemdir. Ancak her eylem ya da her söylem haber değildir. Bir eylemin ya da bir söylemin haber olabilmesi için içinde bazı haber değerlerini barındırması gerekir.

“Bir olayın habere dönüşecek kadar önemli olup olmadığını anlamak için şu kıstaslara bakılır: **Şok, Olağandışlık, Zamanlama, Yakınlık, Duygusalılık, Tekrarlama, Tartışma ortamı, Eğitici olmak, Uyarıcı olmak, Çok sayıda kişiyi ilgilendirme, En büyük olmak, İlk olmak, Tek olmak, Meşhur olmak, Merak uyandırmak.**” (<http://www.1forum.us/haberler/haber-nedir-178166.html>, Erişim Tarihi: 24.01.2009) Bunlara ek olarak haber değerleri arasında **Heyecanlılık, Gerçeklik, Kamu yararı** da bulunmaktadır.

A. Şok: Beklenmedik bir durumdur. Hiç beklenmeyen bir olay her zaman haber değeri taşır. Ancak bu olayın toplumun tamamını ya da belli bir kesimini, yani çok kişiyi ilgilendirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde sıradan bir insanın başına gelen beklenmedik bir olay haber değeri taşımayabilir. Örneğin; Muhsin Yazıcıoğlu'nun beklenmedik ölümü haber değeri taşırken, sıradan bir genç insanın ölümü taşımaz.

B. Olağandışlık: Normal şartlarda olması mümkün olmayan bir olayın meydana gelmesidir. Örneğin; yapışık ikizler.

C. Zamanlılık: Eskiden iletişim teknolojileri çok gelişmiş değildi. Haberlerin kitlelere ulaşması için günler hatta aylar geçmekteydi. Günümüzde iletişim teknolojileri çok gelişti ve buna paralel olarak bir olay meydana geldikten dakikalar hatta saniyeler sonra kitlelere ulaşmaktadır. Haber değeri taşıyan bir olay önceden yayımlanmışsa haber değeri kaçar. Dolayısıyla gazete için dünkü haberden, televizyon ve radyo için bir saat önceki haberden ve internet için ise beş dakika önceki bir haberden daha eski bir haber yoktur, demek yanlış olmaz.

Ç. Yakınlık: İnsanoğlu doğası gereği kendi çevresinde olup bitenlere karşı daha ilgilidir. Örneğin; Bangladeş'te meydana gelen sıradan bir trafik kazası bizim ülkemizde haber değeri taşımayabilir. Burada fiziki yakınlık söz konusudur. Bunun yanında sosyal, kültürel ve akraba yakınlıkları da haber değeri açısından önemlidir.

D. Duygusalılık: Aşırı duygusalılık haber değerlerindedir. Örneğin; fakirlikten çocuğunu satışa çıkararak babanın durumu,

E. Tekrarlama: Bir yerde sık sık meydana gelen bir olay haber değeri taşır. Örneğin; karayolunun herhangi bir noktasında sık sık trafik kazası olması, bir mahallede sık sık eve hırsız girmesi.

F. Tartışma Ortamı: Tartışma, bir konu hakkında birden fazla ilgili kişilerin bir araya gelip o konuyu enine boyuna irdelemesidir. Örneğin; bir şehre yapılması planlanan bir sosyal tesisin nereye yapılacağına, sık sık meydana gelen ve tam olarak çözülemeyen bir sorunun nasıl çözüleceğinin tartışılması haber değeri taşır.

G. Eğitici Olmak: Başta çocuklar olmak üzere toplumun ahlâki ve psikolojik yapısını bozabilecek olaylar haber değeri taşır. Örneğin; televizyonda yayımlanan şiddet içerikli programlar.

Ğ. Uyarıcı Olmak: İnsanın ve doğanın zarar görebileceği bir olay haber değeri taşır ve bu olaylardan insanlar haberdar edilerek zarar görülmemesi ya da zararın en aza indirgenmesi sağlanır. Örneğin; yaklaşmakta olan şiddetli yağışlar.

H. Çok Sayıda Kişiyi İlgilendirme: Çok sayıda kişiyi ilgilendiren bir olay her zaman haber değeri taşır. Örneğin; ülkede seçim olması, elektriğe zam yapılması gibi olaylar çok sayıda kişiyi etkilediğinden haber değeri taşır.

I. En Büyük Olmak/En Küçük Olmak: Örneğin; Türkiye’de yaşayan en yaşlı insan, en uzun boylu kişi, en güzel film; en kısa boylu insan... vb. gibi *en* olan şeyler haber değeri taşır.

İ. İlk Olmak: Her şeyin ilki haber değeri taşır. Örneğin; yılın ilk karı, başbakanın ilk ziyareti.

J. Tek Olmak: Tek olan bir şey her zaman haber değeri taşır. Örneğin; şehirdeki tek özel hastane, tek spor salonu, tek avukat,

K. Meşhur Olmak: Ünlü bir kişinin başından geçen bir olay, ya da ünlü bir kişinin bir yere gitmesi haber değeri taşır. Örneğin; Hülya Avşar'ın çocuğunun olması.

L. Merak Uyandırmak: Toplumun merak ettiği olaylar haber değeri taşır. Örneğin; küresel ısınmanın boyutları nelerdir, domuz gribi nedir ve nasıl önlem alınır?

M. Heyecanlılık: “Haberin insanların heyecanlarını yakalaması, insanların sevinç, mutluluk, korku ve üzüntü gibi duygularının değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.” (Yüksel, Gürcan–2005, s;60) Örneğin; bayramlar, tanıdık birinin evlenmesi.

N. Gerçeklik: Roman, hikâye gibi edebi türler gerçek olabileceği gibi, tamamen kurmaca da olabilmektedir. Oysa haberdeki bir olayın gerçek olması gerekir. “Bir metne haber denilebilmesi için içeriğinde yer alan eylemin gerçekleşmiş/gerçekleşecek; söylemin ise haber kaynağınca açıklanmış/açıklanıyor olması zorunludur.” (Aslan 2004a: 126)

O. Kamu Yararı: Kamu yararı niteliğinde olan her olay haber değeri taşımaktadır. Ancak bu olaylar kamunun ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır. “Habere konu bazı olaylarda, kişilik haklarına saldırıda bulunmuş olsa dahi, kişinin hakları feda edilir. Yani kamu yararı kinin haklarında daha üstündür. Bu seçim açısından en önemli koşul, haberin verilmesinde bir kamu yararı bulunmasıdır. Kamu yararı yoksa gazeteci için 'haber verme hakkından' söz edilemez.” (Girgin 2003: 88)

1.1.2. Haber Yazımında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Yukarıda haberin basit bir olgu olmadığını, aksine içinde birçok unsuru barındıran, birçok kuralı olan bir kavram olduğu söylenmişti. Özetle haberin herkes tarafından yazılamayacak kadar zor bir edebi tür olduğu açıktır. Bundan dolayı haber yazımında haberin unsurlarını dikkate almak gerekir. Haber yazımında dikkat edilmesi gereken belli başlı kurallar şunlardır:

- Haber yazımında uyulması gereken en önemli kurallardan biri **5N 1K** kuralıdır. Muhabir haberi yazarken “**Ne, Nerede, Ne zaman, Neden/Niçin, Nasıl ve Kim**” sorularının cevabını haber metninde barındırması gerekir. Bu sorulardan birisinin cevabının olmaması haber bilgilerinin eksik olduğunu gösterir. Eksik bilgi okuyucuyu sıkar ve haberi güvensizleştirir. Eğer çeşitli nedenlerden dolayı eksik bilgi varsa, muhabir haberde bunun nedenini/nedenlerini de belirtmelidir.

- Haber yazımının temel amacı okuyucusunu, izleyicisini ya da dinleyicisini olmuş veya olacak eylemler ya da söylemler hakkında bilgilendirmektir. Bu bilgilendirmeyi yaparken her şeyden önce insanları *doğru bilgilendirmek* çok önemlidir ve doğru habercilik medyanın güvenilirliğinde en önemli faktördür.

- Haber yazmadan önce haberle ilgili toplanan bilgilere hâkim olunmalıdır. Eğer muhabir haberin bilgilerine hâkim değilse haberi yazmaya başlamamalı, bu bilgileri tekrar gözden geçirerek iyice anladıktan sonra yazmalıdır.

- Muhabir, haber yazarken elinin altında iyi bir Türkçe sözlük ve imla/yazım kılavuzu bulundurmalı, gerekli durumlarda bunlara başvurarak yazım yanlış yapmamalıdır.
- Muhabir dilin kurallarını iyice dikkate almalı, dil yanlışına yer vermemelidir.
- Haberin başlığının, haberin içeriğini anlatan en kısa özet olmasına dikkat edilmeli, başlıkla içeriğin uyumsuz olmasından kaçınılmalıdır. Yani başlık atılırken okuyucunun başlığı okuduğu zaman içeriği anlayabilmesine özen gösterilmelidir.
- Muhabir haberin giriş kısmını yazarken, haberi bir-iki cümleyle nasıl özetleyeceğini düşünerek yazmalıdır.
- Girişten sonra muhabir haberi, haber yazım tekniklerinden hangisiyle yazacaksa ona göre bir yol izlemelidir.
- “Haberi yazarken ailelere, iş yerlerine, çocuk, genç ve yaşlılara da seslenildiği unutulmamalı, toplumun gelenek ve göreneklerine saygılı olunmalı, ülke yasaları akıldan çıkarılmamalı, onur kırıcı söz ve deyimler kullanılmamalı, haberin yemek ya da kahvaltı masalarında okunabileceği ya da izlenebileceği bilinmeli, okurun her şeyi bildiği düşünülmemelidir.” (Yüksel, Gürcan 2005: 160)
- Haberde kaynak mutlaka belirlenmelidir. Ancak bazı kaynaklar kendilerinin deklare edilmesini istemezler. Bu durumlarda bu kaynakları ya kurum ismiyle vermek ya da hiç vermemek gerekir.
- Haberde verilen bilgiler birbiriyle tutarlı olmalıdır. Somut bilgi kullanılmalıdır. Yuvarlak ifadelerden kaçınılmalıdır. Haberle ilgisi bulunan diğer kişiler ve olaylar ayrıntılı bir şekilde tanımlanmalıdır.
- Haberde kullanılan dilin halkın dili olmasına dikkat edilmeli, terim kullanmaktan kaçınılmalıdır. Terimler mümkünse bilinen kelimelerle anlatılmalıdır.
- “Haber üslubu, dilin iyi bir şekilde kullanımını zorunlu kılmaktadır. Haber yazılırken haberde sadelik, kesinlik, canlılık, doğruluk, açıklık, özgünlük dikkate alınmalıdır. Aynı zamanda, haberde doğrudan ve özü verecek bir ifade gerekmektedir.” (Tokgöz 2008: 259)
- Elde deliller olsa bile, yargı süreci bitmeden hiçbir zanlı suçlu olarak lanse edilmemelidir. Adli makamlarca netleştirilmemiş bir konunun haber yapılmaması gerekir. "Fakat kamuyu ilgilendiren durumlarda gazeteci hiç kimseye sormadan haberini

yapar ve bu işte sorumluluğu olan kişi/kurumlar, o aksaklığı gidermek için harekete geçer." (<http://erhaber.com/koseyazisi?id=446>, Erişim Tarihi: 27.05.2009)

- Haberde az sözle çok şey anlatmak önemlidir. "Bir haber metninde cümledeki sözcük sayısı ile haber metninin etkisi arasında ters bir ilişki vardır. Kısaca, cümledeki sözcük sayısı ne kadar az ise haber metni o kadar etkili olur." (Aslan 2004a: 131)

- Haberde tarafsızlık, haberin objektif olarak değerlendirilmesinde çok önemlidir. Bundan dolayı muhabir haber yazarken tarafsız olmaya dikkat etmelidir. Ne var ki "editorial süreçte, istesek de istemesek de halkın haber alma özgürlüğünü kısıtlayan bir takım etmenler vardır. Bunlar şunlardır: Devlet sırrı, ulusal çıkarlar, sürmekte olan davaların yayın yasakları, reklam verenlerin baskısı, etik kurallar, editörün kararı, basın patronlarının diğer işleri, sansür/oto-sansür ve RTÜK gibi kurumların kapatma tehditleri." (<http://www.1forum.us/haberler/haber-nedir-178166.html>, Erişim Tarihi: 24.01.2009) Ancak bütün bu kısıtlamalara rağmen, kanımca, basının daha şeffaf olması gerekmektedir. Kamu yararı olan durumlarda muhabir keyfi davranmamalıdır. Ancak özel menfaatlere de yer vermemelidir. Çünkü 1971 tarihli Gazetecinin Yasası'nda da belirtildiği üzere "Gazetecinin kamu indindeki sorumluluğu, her türlü başka sorumluluktan, özellikle de işverenleri ve kamu yetkililerine karşı sorumluluktan önce gelir." (Alankuş 2007: 91-92)

- Muhabir haberi yazdıktan sonra, kendini okurun yerine koyarak, haberi tarafsız bir şekilde okumalı ve eksikleri varsa gidermelidir.

1.1.3. Haber Nasıl Yazılır?

Haber yazımında uyulması gereken belli başlı kurallar yukarıda belirtilmişti. Bu kurallar çerçevesinde haber yazılırken dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Bunlar şunlardır:

- "Haberciler seçtikleri konuyu, ilgili bilgileri toplayarak haber haline getirirler. Söz konusu edilen bilgiler bir olayı, olguyu, kişiyi, kurumu tanımak ve ardından da tanıtmak için gereksinim duyulan bilgilerdir." (Kaya 2005: 5) Muhabir toplanan bu bilgilerden haber yaparken bu bilgileri bir süzgeçten geçirir. Bazılarını haberde kullanırken bazıları da çöp olur. Yalnız haberde süzgeç işlemi burada bitmemektedir. Haber, muhabirden sonra editörün, editörden sonra da haber yayın müdürünün süzgecinden geçer.

- Haberde giriş çok önemlidir. Girişte, metnin tamamını okumadan çabucak bilgi edinilebilecek haberin kısa özeti verilir. Haberde olmazsa olmazlardan biri olan 5N 1K girişte yer almalıdır.

- “Haber metni yeni, önemli ve ilginç bilgilerin ilk cümlede yer alabileceği biçimde kaleme alınır. Okuyucular ikinci paragraftan itibaren kronolojik sıranın izlenmesinden hoşlanır. Haber yazarken de doğal yaşamdakine benzer-arkadaşlarınızla sohbet ettiğiniz gibi eğlenceli, sıkmadan ama haber niteliğini bozmadan, bir yöntem uygulanmalıdır.” (<http://www.acarmuhabir.net/showthread.php?t=1525>, Erişim Tarihi: 26.01.2010)

- Haberde dil iyi bir şekilde kullanılmalıdır. “Haber yazılırken haberde sadelik, kesinlik, canlılık, doğruluk, açıklık, özgünlük dikkate alınmalıdır.” (Tokgöz–2008, s:259) Haberde kısa sözcükler her zaman uzun sözcüklere tercih edilmelidir. Çünkü bir sözcük ne kadar uzun olursa anlaşılması da o kadar zor olur. "Özgün bir gruba ait jargonlar herkesin anlayacağı bir dile çevrilmelidir. Çevrilmesi olası olmayan sözlerden kaçınmak gerekir. Konuşmacıların girift cümleleri, parçalara bölünerek, bazı durumlarda tırnak işaretleri içinde de verilebilir." (<http://www.konrad.org.tr/index.php?id=270>, Erişim tarihi: 05.02.2009)

- Haberde mümkün olduğu kadar soyut bilgi vermektan uzak durmak gerekir. Somut her zaman soyuttan öndedir. "Bunun için yapılması gereken en önemli şey 'gözlem'dir. Metinde gözlem ile elde edilen sonuçlar yerine gözlemlenen olayların kendine yer verilmelidir." (<http://www.acarmuhabir.net/showthread.php?t=389>, Erişim Tarihi: 26.01.2010)

- Haber yazılırken kullanılan alıntılara dikkat etmek gerekir. Yapılan alıntı eğer direk alıntıysa kaynağın ağzından çıktığı gibi verilmelidir. Yani içeriğinde hiç bir değişiklik yapılmamalıdır. Alıntı dolaylı bir şekilde verilecekse eğer o zaman içeriğinde küçük değişiklikler yapılabilir. Ancak bu değişikliklerin de kaynaktan alınan bilgilerin anlamını bozmaması ya da değiştirmemesi gerekir.

- Haber yazımında kaynak göstermek önemlidir. Çünkü kaynak haberin inandırıcılığında en önemli unsurlardan biridir. İnsanlar güven duydukları kurumlardan ya da kişilerden çıkan bilgilere daha çok inanırlar. Onun için muhabir, haberi yazarken yararlandığı kaynakları açıkça belirtmelidir. Ancak bazı durumlarda kaynağın açıklanması halinde, kaynağın zarar görme riski varsa veya bilgi veren kaynak

kendisinin deklare edilmemesini istememişse eğer bu durumda kaynak gösterilmeyebilir. Bunun yanında muhabir herhangi bir kaynağın "off the record (kayıt dışı)" diyerek verdiği bilgileri haberde kullanmamalıdır.

- Haber yazımının en son aşaması “redakte”dir. Redakte, haber metnini baştan aşağı iyi bir şekilde kontrol ederek, varsa, yanlışların düzeltilmesidir.

- "Metin bitirildiğinde yazım kuralları, noktalama işaretleri, dil bilgisi kuralları gözden geçirilmelidir. İsimlerin doğru yazılıp yazılmadığı, en önemli bilgilerin son satırlar yerine ilk paragrafta yer alıp almadığı kontrol edilmelidir." (http://www.ydicagri.com/haberler/iyi_haber_nasil_yazilir.htm, Erişim Tarihi: 05.02.2009)

- Haber redakte edildikten sonra haberin yazım aşaması biter ve artık haber yayına hazır hale gelir.

1.2. HABER YAZIM TEKNİKLERİ

1.2.1. Ters Piramit Tekniği

Haber yazma teknikleri içinde en çok kullanılanı ve en eskisidir. Bu tekniğe göre haber bilgileri en önemliden en önemsiz doğru sıralanarak verilir. Yani kamu için en önemli bilgi ilk önce verilir ve sonra önem derecesine göre azalan bir sıra takip edilir.

“Ters piramit kuralı”nın temeli, 19. Yüzyılda Amerikan İç Savaşı (1861–1865) sırasında atılmıştır. Telgrafın kullanımı da zaten bu döneme rastlar. İç savaş sırasında Amerikalı gazeteciler, telgraftan haberleri ulaştırmak için yararlanmıştır. Telgraf hatlarının o sıralarda düzgün çalışmaması nedeniyle, gazetelerin savaş hattına gönderdikleri muhabirler, topladıklarının bir anda verilemeyeceğinden korktuklarından, haberlerin girişine olabildiği ölçüde bilgiyi doldurma yolunu tutmuşlardır. Daha başka deyişle, haberlerin girişi genelde 5N ve 1K'nın içinde yer aldığı, olayın tümünden özetini veren bir giriş şeklinde düzenlenmiştir. (Tokgöz 2008: 263–264)

1.2.2. Düz Piramit Tekniği

Bu kural ters piramit kuralının tam tersi bir haber yazım biçimine sahiptir. Ters piramitte girişte haberin sonucu verilirken, düz piramitte ise habere ait bilgiler ayrıntıdan başlanarak esasa doğru verilir ve sonuca haberin sonunda ancak ulaşılır. “Bu kurala göre, yazılan haber genelde renkli haber olarak adlandırılmaktadır. Pek çok

kimse ise bu tür haberleri röportaj olarak bilir. Düz, monoton haberler yanında eğlence arayanları tatmin eden bir haber şeklidir.” (Tokgöz 2008: 202) Bu teknik gazete haberciliğinde çok nadir kullanılmaktayken dergi haberciliğinde en çok kullanılan tekniktir.

1.2.3. Dörtgen/Kare Tekniği

Habercilikte ters piramit tekniğinden sonra en çok kullanılan tekniktir. Dörtgen tekniği haber yapılacak bilgilerin eş değer bulunması halinde başvurulan bir tekniktir.

“Dörtgen tekniğinde haber üst üste dikdörtgen bloklar halinde düşünülebilir. Az ve özü veren haber girişinden sonra haberin ayrıntıları önemi azalan bir sıra halinde eşdeğer paragraflar içinde haber gövdesinde yer alır. Konu açıklayıcı nitelik taşıyan eşdeğer paragraflar halinde anlatılır. Kimi haber gövdesinde olayın geçmişine ilişkin bilgi verilir.” (Yüksel, Gürcan 2005: 111)

1.2.4. Ters Piramit ve Kare Tekniğinin Birleştirilmesi

“İki kuralın birleştirilmesiyle yazılan bu haber şeklinde yalnızca haber açıklanmamaktadır. Aynı zamanda, haberin esasını oluşturan olay veya olaylar hakkında gerekli olgular da verilmek yoluna gidilmektedir. Daha doğrusu, olayın yakın geçmişine de dokunulmaktadır. İki kuralın birleştirildiğinden önemsiz ayrıntılar sona bırakılmaktadır.” (Tokgöz 2008: 311) Bu teknikte haber bilgileri verilirken ters piramit kuralı ağır basmaktadır. Yani önemli olan bilgiler önce verilir, önemsizler sonra verilmektedir. Bu haber yazım tekniği tarihi eserlerle ilgili olaylarda ve ünlü kişilerin ölümlerinde daha çok kullanılır.

1.2.5. Serbest Yazım Tekniği

Son yıllarda yaygınlaşan bu tekniğe göre, muhabir haberi yazarken hiçbir kurala bağlı kalmadan, içinden geldiği gibi yazmaktadır. Ancak yazılan metin haber olduğundan, muhabir hiçbir kurala bağlı kalmasa da, yazdığı metnin haber yazımının gerektirdiği bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Yani tamamen kuralsız olarak da haber yazılamaz. Örneğin; habercilikte esas olan az kelimeyle çok şey anlatmak, haber dilinin açık, anlaşılır olması ve 5N 1K'nın haberin içinde yer alması gibi bazı kurallar olmadan haber yazılmaz. Onun için muhabir serbest yazım tekniğine göre haberini

yazarken hiçbir tekniğe bağlı kalmasına rağmen, aynı zamanda bu tekniklerden bazen birinin, bazen de birkaçının kurallarını kullanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

HABERDE TARAFSIZLIK

2.1. "TARAFSIZLIK" KAVRAMI

Kavram olarak *Tarafsızlık*, karşılaşılan iki ya da daha fazla taraftan (olgudan, durumdan, düşünceden) herhangi birini desteklememek, bütün taraflara eşit uzaklıkta veya eşit yakınlıkta durmak anlamına gelir. Ancak tarafsızlığın, kişinin karşılaştığı farklı fikirlerden hiçbirinin kendi görüşünü yansıtmadığını düşünmesi, hiçbirini doğru kabul etmemesi olarak tanımlamaları da vardır. Yani sanki tarafsızlık, benden değilsin, tarafılık, bendensin anlamına gelmektedir. Konuya bu açıdan bakıldığında tarafsızlık, insanın kendi düşüncelerinin yansıtılmaması, tarafılık ise yansıtılması olarak algılanmaktadır.

Haberde tarafsızlık, ancak nesnellikle (objektiflikle) mümkün olabilir. "Nesnellik, pozitivist bilim felsefesinden alınarak haberciliğe uygulanan bir kavramdır. Bu ilkeye göre muhabirler habere konu olan olayları bir ayna gibi yansıtmalı, kendi görüşlerini dışarıda bırakmalıdır." (Gökgücü 2007: 64) O zaman "objektiflik kökten bir tarafsızlık ya da tavırsızlık mıdır? Eğer öyleyse gazetecilik mesleğinin sosyal ve siyasal bağlardan tamamen kopararak yapılması mahaldir." (<http://www.medyatava.com/haber.asp?id=7721>, Erişim tarihi: 01.02.2009) Bu ise insanın olduğu bir yerde tam anlamıyla mümkün değildir.

Alain Woodrow, Le Monde'un kurucusu Hubert Beuve Mery'nin enformasyonun nesnellüğünden bahsedince rahatsız olduğunu ve şu sözü söylediğini anlatır: "Nesnellik diye bir şey yoktur, dürüstlük vardır. Her enformasyon bir gazetecinin, yani kendi duyguları, karakteri, hikâyesi, düşünceleri, özellikleri ve sınırları olan birinin ürünü olduğundan, bir seçim sonucu ortaya çıktığından ve sınırlı sayıda sözcük ve imgeden meydana geldiğinden, özneliğin izini taşır." (Morresi 2003: 120–121)

Ancak bu yöndeki görüşlerin yanında nesnellüğün mümkün olduğunu söyleyenler de vardır. "Pozitivizm, insan zihninin dışında gerçek bir dünyanın var olduğunu ve insanın bunu değer yargılarından bağımsız bir şekilde aktarabileceğini söyler. Çoğulcu liberal yaklaşım, aynı tanımı haberci için de yapmakta, muhabirin gözlemlediği olgularla arasına mesafe koyarak, nesnenin bilgisini bize olduğu gibi, yani nesnel biçimde sunabileceğine inanmaktadır." (Gökgücü 2007: 26) Pozitivizmin bu savından

insanın (muhabirin) gözlemediği bir olayı bütün değer yargılarından arınarak, tamamen nesnel ya da tarafsız bir şekilde aktarabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Oysa konuya karşıt görüş açısından bakan “Eleştirel bilgi kuramına göre, bilim insanı konusuna normatif yargılardan bağımsız biçimde yaklaşamaz; gözlemediği olgulara nesnel ve tarafsız bir biçimde bakamaz, kendi değer yargılarıyla gözlem bulguları arasına pozitif bilim anlayışının iddia ettiği gibi mesafe koyamaz.” (Gökgücü 2007: 30) İnsan, tek başına hayat sürmesi mümkün olmayan toplumsal bir varlıktır. "Bu toplumsallığın en önemli bir yanını da bireyin siyasal yaşam içindeki varlığı oluşturmaktadır. Başka bir anlatımla insan, içinde doğduğu, yaşadığı, kısacası var olduğu toplumun ürünüdür ve ancak o toplum içinde siyasal karar alma sürecinde bulunmak koşuluyla "insanlaşmış" ve buna bağlı olarak da "toplumsallaşmış" olacaktır." (Girgin 2003: 96–97) Bundan dolayı toplum içindeki yeri, insanın varlığının en önemli nedenlerinden biri konumuna gelmektedir. İnsanların bir araya gelerek oluşturdukları toplumun belli başlı kuralları vardır. İnsanın, varlık nedeni olan toplumun kurallarından bağımsız olarak düşünülmesi mümkün değildir. Toplumun sosyal ve kültürel özellikleri, o toplum içinde yetişen insanın düşünce yapısını oluşturmaktadır ve insan yaptığı her işte bu düşünce yapısından etkilenmektedir. Bunun içindir ki evrensel anlamda tarafsız bir insanın olması mümkün değildir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın ana temasını oluşturan *haberde tarafsızlık* konusunda Kemal Aslan'ın "Haber Nasıl Okunur?" isimli kitabında yaptığı şu yorum yerinde olacaktır: "Onlarca kişinin belirli bir iş bölümü içinde oluşturdukları bilinç endüstrisinin ürünü olan haber, üretildiği sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel koşullar göz ardı edilerek değerlendirilemez. İzler kitleye neyin duyurulacağı ve içeriğin hangi ölçütlerle belirleneceği kuşkusuz yaşadığımız kapitalist toplumun dinamikleri çerçevesinde belirlenmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında haber, meşrulaştırılmış gerçeğin politik sunumudur." (Aslan 2004b: 27)

2.2. HABERDE TARAFSIZLIĞIN YERİ VE ÖNEMİ

"Haberde tarafsızlık, habere konu olan olayın taraflarından herhangi birinin yanında saf tutmamak; haberi taraflardan birini olumlu, diğerini olumsuz gösterecek biçimde kaleme almamak olarak tanımlanabilir." (Gökgücü 2007: 20) Haber üretiminin herhangi bir aşamasında bulunan insan, habere yaptığı katkıya ister istemez kendi dünyasından bir şeyler katar. Habercinin değer yargıları ve hayat görüşü, habere bakış açısını etkiler. Haberin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı ve bir yazım şekli olmadığından, muhabir haber yazarken kendini belli bir kalıpla sınırlamaz. Ya da en azından eldeki bilgileri habere dönüştürürken kendi görüşüne göre bir seçim yapar. Kısaca, "haberci ile izleyici/dinleyici/okuyucu arasında haberden kaynaklanan huzursuzluklar, habere konu olan olaya dair eksik bilgilendirmeden veya habercinin ideolojik görüşünün baskın hale gelmesinden yahut da yayın kuruluşunun sahibinin kişisel çıkarlarının egemenleşmesinin haberde apaçık kılınmasından kaynaklanır." (Dursun 2004: 39) Bu açıdan haberde tam anlamıyla bir tarafsızlık mümkün değildir, denilebilir.

Ancak bu demek değildir ki, habercilikte taraf tutmak doğal bir durumdur. Her şeyden önce habercilik kutsal bir meslektir. İkincisi haberleri takip eden büyük bir kitle vardır ve bu kitle gerçek olanı değil, kendisine sunulanı gerçek olarak algılar. Yanlış verilen bir bilgi, engellenmesi çok zor olaylara yol açabilir. Bundan dolayı her ne kadar da tarafsız bir habercilik tam anlamıyla mümkün olmasa da, muhabir mümkün olduğu kadar tarafsız olmaya özen göstermelidir. Bir tarafı savunsa bile öteki tarafı yermemelidir. Özellikle haberde verilen bilgilerin doğruluğuna itina gösterilmelidir. Çünkü, " '*objektiflik/nesnellik*' bir mit ve çoğu zaman statüko yanlısı haberciliğin üstünü örtmek için kullanılan ideolojik bir araçsa da, gazetecinin Chantal Mouffe'ün ayrımıyla 'olgusal gerçeklere' (factual truth) sadık olması gerekmektedir." (Alankuş 2007: 29)

Tarafsızlık her ne kadar zor olsa da, yine de tarafsız, "objektif olmayan bir gazete, gazete değildir; olsa olsa bir propaganda aracı, ya da ticari amaçları gerçekleştirmek için kullanılan bir silahtır. Bu tür gazetelerin de bir gerçekliği, hatta hayatın realiteleri içinde toplumsal karşılığı vardır." (<http://www.medyatava.com/haber.asp?id=7721>, Erişim tarihi: 01.02.2009) Onun için bunların güvenilir olması gerekmektedir. Ancak bu güvenilirliği sağladıklarından her zaman şüphe vardır. Çünkü bunların yaptığı her haberde, yazdığı her yazıda kendi

ideolojilerinin izlerini, patronlarının çıkarlarını ve kısaca *güçlünün meşrulaştırıldığını* görmek mümkündür. Durum böyle olunca medya organları birer ticari araç, burada çalışanlar da *güçlülerin kuklası* olmaktan öteye gidememektedirler.

Medyanın birinci görevi *haberdir*. Tarihe bakıldığında ilk çıkan gazeteler haber amaçlı çıkarılmıştır. Dolayısıyla birinci görevi haber olan medyanın, haberde etik ve ahlak kurallarına uyması bir noktada zorunludur. Ancak günümüz medyasına bakıldığında haberlerde etik ve ahlak kurallarının fazlasıyla suiistimal edildiği görülmektedir. Medyanın *taraf olma* işini yorum bölümlerinde açıkça yapması normal olsa da, haber bölümünde çeşitli kisvelere bürünerek yapması hiç de normal değildir.

Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün televizyon programı sunucularını patronlarına hizmet eden *mavi yakalı işçilere* benzettiği gibi, haber muhabirleri de aynı şekilde patronlarına hizmet eden mavi yakalı işçilere benzetilebilir. Çünkü Bourdieu'nün benzetmesine göre; TV programı sunucuları, başta kendi konuşmaları olmak üzere, konuklarına soru sorarken, söz hakkı verirken, varsa seyircileri alkışlatırken veya seyircilerin tepki göstermelerini isterken her zaman patronlarının menfaatlerini göz önünde bulundurlar. Patronlarının görüşlerine yakın olan konuşmacılara daha uzun süre söz hakkı verip, konuşma sırasında bunları destekler tarzda jest-mimik yaparken, karşıt görüşlü konuşmacılara daha az süre söz hakkı verip geçiştirmektedirler. (Bourdieu 2000: 36-40) Benzer şekilde muhabirler de haberle ilgili bilgi toplarken veya halka soru sorarken patronlarının menfaatine göre hareket etmekte, almak istediği cevabı verebilecek kişilere soru sormakta veya bu kişileri önceden ayarlayarak röportaj yapabilmektedirler. Haberdeki bu taraflılık günümüzde hat safhaya ulaşmış durumdadır. Öyle ki, etrafa bakıldığında *Artık haberleri izlemiyorum, her şey yalan, aynı haber farklı kanallarda, farklı şekilde sunulmakta, neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemiyorum/anlayamıyorum... vb.* diyen kişilerin sayısında artış olduğu görülmektedir. Bu durum haberde taraflı davranmanın izleyici/dinleyici/okuyucuda güven kaybına neden olduğunu göstermektedir. Medyanın ayakta durmasında en büyük destek izleyici/dinleyici/okuyucudur. İzleyici/dinleyici/okuyucu desteğini, güvenini kaybeden bir medya organının yaşaması çok zordur. Konuya bu açıdan bakıldığında medya için *haberde tarafsızlığın* yaşamak kadar önemli bir durum olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. HABERLERİN TARAFSIZLIĞINA ETKİ EDEN ETMENLER

2.3.1. Siyaset

Siyaset, binlerce tanımı yapılmasına rağmen üzerinde anlaşılması bir evrensel tanımı olmayan, karmaşık bir iştir. Padişahla yönetimin hüküm sürdüğü eski zamanlarda her ne kadar da toplumlar siyasi olarak sakin bir hayat yaşar gibi görülse de, o zamanlar bile *iktidarı* ele geçirmek için kardeşlerin birbirini öldürdüğü büyük mücadeleler olmuştur. Çünkü iktidarı, yani yönetimi elinde bulundurmak, her zaman ve her yerde büyük bir güç olmuştur. İlk medya organları olan radyo ve gazetelerin çıktıkları zaman bunların yönetimi devletin elindeydi. Çünkü medya geniş kitlelere ulaşma olanağı veren büyük bir güç demektir. Bundan dolayı devlet medyanın kontrolünü elinde tutarak yayımlanan haberleri kendi istediği gibi yapmaktaydı. İşte siyasetin, medyanın tarafsızlığına etkisinin temeli buralara dayanmaktadır.

Günümüz toplumlarının çoğu çok partili bir demokrasi anlayışıyla yönetilmektedir. Bu partiler aralarında amansız bir iktidar mücadelesine girişmektedirler. İktidarı ele geçirmek için eldeki bütün güçleri kullanmak isteyen politikacılar için bu yolda en büyük güç medyadır. Bundan dolayı politikacılar her zaman medyayı kendi yanlarına çekmek istemiştir. Dolayısıyla bu politikacılar medyadan, yayınlarında kendi görüşlerini meşrulaştırmasını isterler ki, bu da bir anlamda kendi taraflarının desteklenmesi, yani tarafsız davranılmaması anlamına gelmektedir.

"Medya ile politik kurumlar arasındaki ilişkilerin, temelinde medya kuruluşlarının ne kadar bağımsız oldukları ve bu bağımsızlığın, ne tür yöntemlerle ve ne ölçüde kısıtlandığı soruları yatmaktadır." (Girgin 2003: 186)

Yerel gazetelerin ayakta durmasını sağlayan en önemli kaynak devletin verdiği ilan desteğidir. Devletin, yöneten iktidarın elinde medyaya çok geniş yasal düzenleme getirme hakkı vardır ve devlet istediği zaman yasa çıkararak bu desteği kaldırabilir ki, yakın geçmişte bunun tartışması yaşanmıştır. Şimdi bu durumdaki bir yerel medya organının yayınlarında devletin, yani iktidarın aleyhinde bir habere yer vermesi ne kadar mümkündür? Bu mümkün değilse, bu durumda tarafsızlık hiç mümkün olamaz.

Özel medya işletmeleri de en az diğer işletmeler kadar kâr amaçlı bir işletmedir. Bu işletmelerin birçok yan kuruluşları mevcuttur ve bu kurumlar birçok iş yapmaktadır. Bu işlerin birçoğu da devlet iznine tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla iktidarla iyi

geçinmeyen bir medya organı yaptığı işlerde birçok zorlukla (devlet engeliyle) karşılaşmaktadır. Bu durum medyanın tarafsız davranmamasına ve iktidar yanlısı yayın yapmasına sebep olmaktadır.

Konuya farklı bir açıdan bakılacak olursa medya, kitleleri etkileyen büyük bir güçtür ve medya patronları çoğu zaman bu gücün farkında olarak, bu gücü iktidara karşı bir koz olarak kullanmaktadır. Medya patronu, çıkarına ters düşen iktidarın aleyhinde haber yaparak çıkarlarını korumak ister. Dolayısıyla adeta bir savaş ortamını andıran bu cenkleşmede tarafsızlığın söz konusu olması çok zordur.

Kısaca, medya ile iktidar arasında hep bir birbirini ele geçirme mücadelesi olmuştur. İktidar, medyayı elde ederek kendi yerini sağlamlaştırmak, yaptığı işleri, izlediği siyaseti meşrulaştırmak isterken, medya patronları da iktidarı ele geçirerek kendi çıkarlarını korumak, kazançlarını daha da artırmak isterler. Bu böyle devam edip gider. Bu ortamda siyaset ile medyanın arasındaki bu etik olmayan ilişki biçimi, her zaman medyanın *tarafsızlık* ilkesini ihmal etmesine yol açmaktadır.

2.3.2. Ekonomi

Yukarıda medya işletmelerinin de en az diğer işletmeler kadar kâr amaçlı bir işletme oldukları söylenmişti. Ancak her işletme için temel amaç kâr etmek ise, medya işletmelerinden de kâr etmek istenmesi doğaldır. Bundan dolayı medya işletmelerinde ticari amaçlarla, meslek amaçlarının yasal düzenlemelerle birlikte dengede tutulması bir zorunludur. Ne var ki, günümüzde medya bu dengeyi koruyamamakta, ticari amaçları meslek amaçlarının önünde tutmaktadır.

İletişim fakültesi mezunlarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu artış medya patronlarının işine gelmektedir. Medya patronları, talep çok olduğu için fakülte mezunlarını çok düşük ücretle çalıştırmaktadır. Bu durum, muhabirlik yapan kişilerin rüşvet almasına ve taraflı habercilik yapmasına neden olabilmektedir.

Her iş ekonomik bir güç ister. Medya ise ekonomik güce gereksinimi en çok olan işlerden biridir. "Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'ye göre, kitle medyasının davranışlarının temelinde ekonomik baskılar vardır: Gazetecilik alanı, müşterinin doğrudan veya '*auditel*'in dolaylı yaptırımları yoluyla, piyasa kararlarına kalıcı biçimde tabi kılınmıştır." (Moressi 2006: 171)

Medyada, kullanılan araçlardan baskı ve dizgiye kadar her şey çok pahalıdır. Dolayısıyla medya çok masraflı bir iştir. Medyanın en büyük para kaynağı ise reklâmdır. Medya organları çeşitli kurumlardan aldıkları reklâmları yayınlayarak buna karşılık büyük paralar almaktadır. Bu durum ister istemez medya organlarıyla reklâm veren kurumlar arasında bir çıkar ilişkisi oluşturmaktadır. Bu ilişki medya organını reklâm veren işletmelere mahkûm eder ve bu işletmelerle ilgili haberlerde medyanın taraflı davranmasına yol açar. Benzer şekilde, ilan desteğinden dolayı yerel gazeteler devlete, iktidara karşı yaptıkları haberlerde tarafsız kalmamaktadırlar. Burada medya organlarının tamamen haksız olduğunu söylemek biraz insafsızlık olur kanımca. Çünkü medya da bir şekilde ayakta kalabilmesi için giderlerini karşılamak durumundadır. Bundan dolayı medyadan tam anlamıyla tarafsız davranmasını beklememek gerekir. Medyadan tam bir tarafsızlık bekleyebilmek için onun bütün ihtiyaçlarını sağlamak gerekir ki, bu da mümkün değildir. Dolayısıyla medya işletmelerinde kâr etme amacı mevcut olduğu sürece, medya organları hep birilerine gebe kalmaya devam edecektir. Bu durumdaki bir medyanın tarafsız yayıncılık yapması zordur.

2.3.3. Eğitim

Eğitim insan hayatı için en önemli olgudur. Çünkü insan dünyaya geldiği zaman tıpkı beyaz bir kâğıt gibi tertemizdir. Daha sonra ailede başlayan, okulda ve toplum içinde devam eden eğitim hayatı insanın dünya görüşünü oluşturmakta, beyaz sayfasını doldurmaktadır. Eğitim, insanın yaptığı her işte kendisini gösteren bir olgudur. Medya çalışanları da yaptıkları işlerini eğitimleri ölçüsünde kaliteli yapmaktadırlar.

Eğitim durumuna göre iki tür medya çalışanı vardır: Alaylılar ve mektepliler.

1) Alaylılar: Bu grup medya çalışanları, bu mesleği baba mesleği olarak devam ettirmektedirler. Bunların babaları medyada yıllarca çalışmış, çocuğuna bu işi öğreterek kendilerinden sonra işi onlara devretmişlerdir. Alaylılar mesleği babadan aldıkları için babalarının öğrettiklerini genel geçer doğru gibi uygulamaktadırlar. Oysa gelişen teknoloji ve değişen toplumla birlikte medyanın da gerek teknolojik, gerekse içerik olarak sürekli gelişmesi gerekmektedir ve bu gelişmelere ayak uyduramayanlar ayakta kalamamaktadır.

Alaylılar mesleğin eğitimini almadıkları için medya etiği, medya ilkeleri gibi birçok teorik medya bilgisinden bihaber iş yapmaktadırlar. Dolayısıyla bu kişilerin

yaptığı haberlerde etik değerler ve tarafsızlık beklemek biraz zor olsa gerek. Hatta bu kişiler birçok hatayı farkında olmadan yapmaktadır. İşte burada eğitimin medya için ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

2) Mektepliler: Bu grup mesleğin eğitimini okullarda alanlardır. Birçok konuda Avrupa ve Amerika'dan geride olan Türkiye'de iletişim çalışmaları ve iletişim okulları da Avrupa ve Amerika'dan sonra başlamıştır. Bundan dolayı günümüz Türkiye'sinde birçok iletişim fakültesi yeterli eğitim verememektedir. Bugünlerde Türkiye'de üniversite, fakülte ve öğrenci sayısında hızla bir artış yaşanmaktadır. Ancak bu artış daha çok nicelik bakımından gerçekleşmektedir. Niceliğin arttığı her şeyde niteliğin düştüğü gibi, iletişim fakültelerinin artması da bu fakültelerdeki eğitim seviyesini düşürmektedir. Yetersiz eğitim alan bu kişiler mesleği icra ederken çeşitli hatalar yapmaktadırlar.

Mekteplilerin uygulamada karşılaştıkları en büyük problemlerden biri de teori ile pratik arasındaki farklılıktır. İletişim fakültelerinde etik ve ahlak içerikli birçok ders alan mektepliler, mesleğin icrasında bu kuralların birçoğunun uygulanmadığını görünce ne yapacağını bilememektedirler. Bir süre bocalama yaşayan mektepliler, daha sonra ister istemez sisteme uymakta ve mektepte öğrendiği bilgileri unutarak sistemin istediği tarzda iş yapmaktadırlar. Okullarda öğrendikleri bilgiler ise kuru bir bilgi olmaktan öteye gidememektedir.

2.3.4. Teknoloji

Teknoloji sosyal hayatta her şeyi etkilediği gibi haberciliği de etkilemiştir. 19. yüz yıl Amerikan İç Savaşı sırasında haberlerin aktarılmasında telgraf kullanılıyordu. O zaman telgraflar yavaştı ve gönderilen bilgi sınırlıydı. Bu yüzden haberle ilgili bilgiler gönderilirken ilk önce en önemli bilgiler gönderilirdi ki, bir aksaklık olursa konunun özü anlaşılın. Bu durum haberde "Ters Piramit" yazım tekniğini doğurmuştur. Durum bu şekilde olunca muhabir haber bilgileri içinden önemliden önemsiz bir seçim yapmaktadır. Muhabir burada yaptığı seçimi tabii olarak kendi hayat felsefesine göre yapmaktadır. Bu durumda tam anlamıyla bir tarafsızlık mümkün değildir.

Günümüzde teknoloji çok gelişti. Artık haberle ilgili bilgiler cep telefonuyla ve anında istenilen yere gönderilmektedir. Şimdiki sorun da, çok fazla bilinin haber

merkezlerine ulaşmasıdır. Merkezdekilerin bu bilgilerin hepsini haber yapma olanağı yoktur. Bunlardan bazıları haber yapılırken bazıları da çöpe atılmaktadır. Dolayısıyla burada da bir seçim söz konusu ve bu seçimi yapanların kişisel özellikleri haberin tarafsız olmasını engellemektedir.

Gelişen teknoloji sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olay saniyeler içinde her yere yayılmaktadır. Artık habercilikte, *doğru ve tarafsız* kavramlarının yanında, belki de bunlardan daha önemli olan, bir *hız* kavramı ortaya çıktı. Çünkü verilecek haber ne kadar iyi olursa olsun, eğer aynı haber, ondan daha önce verilmişse artık bu haberin değeri yoktur. Çünkü bu haberi vermede yayın kuruluş ilk olmayı kaçırmıştır. Bundan dolayı haber ekibi ele geçen bir bilgiyi bir an önce haber haline getirip servise sunmaya çalışmaktadırlar. Binaenaleyh haberin yayına çıkarılmasında acele edilmekte ve bu acele sırasında haber bilgilerinden seçim yapılırken önemli bazı bilgiler atlanabilmektedir. Haber bilgilerinin haber metnine dönüştürülmesi zaten haberin yeniden kurgulanmasıdır ve yeniden kurgulanan haberin nesnel ve tarafsız olması mümkün değildir. Kısaca teknolojinin gerektirdiği *hızlı olma* şartı haberlerin nesnel ve tarafsız olmasına dolaylı bir şekilde engel teşkil etmektedir.

2.3.5. İdeoloji

İdeoloji kavramı için bugüne kadar çok sayıda tanımlama girişimleri olmuştur. Bu girişimlerde ideoloji için farklı farklı tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu tanımlarda “ideoloji sık sık *nesnel olmayan bir düşünce ürünü* olarak tanımlanmıştır. Bu tanım olaylara bakışta yan/taf tutmayı anımsatmaktadır. İnsanı yanılsa götüren, yanılta bir değerlendirmeyi ifade etmektedir. Bu anlamda ideoloji yanılıcı bir özellik taşımaktadır, daha doğrusu küçültücü bir sıfatla beraber gibidir.” (<http://ilef.ankara.edu.tr/id/gorsel/dosya/1164634976althusserideoloji.pdf>, Erişim Tarihi: 27.05.2009) Konuya bu açıdan bakıldığında ideoloji taraf tutma, yanlış düşünme anlamına gelmektedir. Eğer ideoloji böyle bir şeyse, o zaman bilimsel bilgiyle çelişme ihtimali ve yanlış inançlar sistemine dönüşme tehlikesi bulunmaktadır.

“Ancak onun tarih içinde akış seyri çok farklıdır. Çok yakın zamana kadar ideolojiyi ‘doğru düşünme bilimi’ olarak niteliyorduk. On yedinci yüzyılın sonu ile on sekizinci yüzyılda ideoloji ‘doğru düşünceleri çağrıştırmının düzenli yöntemi’ olarak

tanımlanmaya başlandı.” (http://ilef.ankara.edu.tr/id/gorsel/dosya/1164634976althusser_ideoloji.pdf) Görüldüğü gibi ideoloji kavramı çok farklı algılanmaktadır ve üzerinde anlaşılmiş bir tanım yoktur. Fakat yine de ideolojiyi tanımlamak gerekirse, en genel ve akli başında anlamıyla “İdeoloji, düşüncenin, tüm değerlerin, yöntemlerin ve teknolojik olarak dolayımlanmış olan ve kişilerarası iletişim aracılığıyla ifade edilen fikirsel bakış açılarının biçimlenme eğilimlerinin örgütlü duruma gelmesidir.” (Lull, J. 2001: 19)

Yukarıdaki tanımlardan ideolojinin genel anlamda belli bir düşüncenin örgütlenmesi anlamı ortaya çıkmaktadır. Bu da bir düşünceden taraf olma anlamına gelir ki, bu durumda tarafsızlık mümkün değildir.

Muhabirin ideolojik düşüncesi yaptığı habere yansır. Bu yansıma genelde bilinçli olsa da, bazen de bilinçsiz olmaktadır. Çünkü ideolojik düşünceyi hayat felsefesi haline getiren kişiler, bu düşünceler çerçevesinde yaptığı davranışların çoğu zaman farkına varamazlar. İşte bu şekildeki bir muhabir yaptığı habere kendi ideolojisini kattığının bazen farkında olmaz. Bu da haberin tarafsızlığını bozar. Dolayısıyla gerek farkında olarak, gerekse farkında olmayarak habere etki eden ideolojik düşünce haberin tarafsızlığını etkilemekte, haberi taraflı hale getirmektedir.

2.3.6. Yasalar

Bir ülkenin yaşam şeklini belirleyen o ülkenin yasalarıdır. Yasalar, hemen her konuda kimin nasıl davranacağını, ne yapacağını belirleyen yazılı kararlardır. Yasaları olmayan bir toplum yoktur ve bir toplumda yasalar, bağlayıcı özelliği en büyük olan kararlardır. Çünkü yasalar kolay kolay çıkarılmaz ve kolay kolay da değiştirilmez. Yasaların, birçok konuda birçok kişi ve kurumu bağlayıcı özelliği olduğu gibi, medyayı da bağladığı, sınırladığı konular vardır.

Medya, tarafsızlık adına da olsa anayasanın kararlarının dışına çıkamaz. Örneğin; Türkiye Anayasa'sının 3. maddesi, “Türkiye devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı İstiklal Marşı'dır. Başkenti Ankara'dır.” (<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/420569.asp>, Erişim Tarihi: 20.05.2009) Şimdi burada haberci, tamamen tarafsız olacağım diye Türkiye'nin birlik ve bütünlüğünü bozacak bir haber yapamaz. Yine buna benzer şekilde anayasanın diğer maddeleri de bağlayıcıdır ve muhabir bu maddelerin aleyhinde haber yapamaz. Buradaki taraflılık zorunlu bir

tarafılıktır. Ancak sebebi ne olursa olsun, yine de ‘tarafsızlığın mümkün olup olmadığı’ tartışması açısından bir tarafılık vardır.

2.3.7. Kültür

Kültür, insanların yaşam şekli, üretim biçimi, tüketim tipi, inançları, değer yargıları, kısaca yapıp ettikleri her şeyidir.

“Kültür, insanların, temelde kalıcı, ama aynı zamanda rutin iletişim ve sosyal etkileşim içinde değişebilirlik özelliğine de sahip etkinliklerini, dünya görüşlerini, şeyleri, inançları içeren dinamik ve karmaşık çevresini ifade eder.” (Lull, J. 2001: 95)

Kültürün bugüne kadar çok sayıda tanımı yapılmıştır. Bu tanımların hepsinin ortak özelliği, kültürün insanın somut olarak yapıp ettiği her şey, soyut olarak da bütün düşünce yapısı olduğudur. Bu da kültürün toplumdan topluma değişiklik gösteren bir olgu olduğunu göstermektedir. Çünkü her toplumun düşünce yapısı, değer yargısı, üretim ve tüketim tarzları, sanatı gibi özellikleri farklıdır. İnsana hacmini veren toplum olduğuna göre, her insan doğup büyüdüğü toplumun kültürünü benimser ve o toplumun düşünce yapısına bürünür. Bu durumda evrensel anlamda nesnel ve tarafsız bir insanın olması mümkün değildir. Medya işletmelerinde de haberi hazırlayan, haber ekibini oluşturan insandır. Bunun için kültürel özelliklerinden dolayı haber ekibi tarafsız olamamaktadır. Muhabir haberi hazırlarken ister istemez egemen kültürün özelliklerinden etkilenmektedir.

Muhabirin karşısına haber olabilecek birçok bilgi (söylem) ve olay (eylem) çıkmaktadır. Muhabir karşısına çıkan bu bilgi ve olayların hepsini habere dönüştürmez. Bunlar arasında bir seçim yapar ve bunların bazılarını *haber olabilir*, bazılarını da *haber olamaz*, şeklinde değerlendirir. İşte bu değerlendirmede muhabirin kültürü etkili olur. Bir kültüre göre çok normal olabilecek bir eylem ya da söylem, diğer bir kültüre göre çok anormal olabilmektedir. "Köpeğin insanı ısırması haber değildir, insanın köpeği ısırması haberdır", örneği bir olayın haber olabilmesi için ilginç, yani anormal olması gerektiğini göstermektedir. Bu durumda vuku bulan bir eylem ya da söylemi öğrenen muhabire (kültürel özelliklerinden dolayı), bu eylem ya da söylem olağan, sıradan gelirse muhabir bunu haber yapmaz, ancak sıra dışı gelirse haber yapar. Oysa insan (muhabir) tam olarak nesnel, tarafsız olabilseydi, bu eylem ya da söylem, evrensel olarak ya haber olurdu, ya da olmazdı.

Yukarıda muhabirin kültürel özelliklerinden dolayı bir eylem ya da söylemi habere dönüştürüp dönüştürmeyeceği tartışıldı. Benzer şekilde muhabir, haber yaptığı bir eylem ya da söyleme karşı kültürel özelliklerinden dolayı bir tavır takınır. Bu tavır muhabirin yaptığı habere bazen açık, bazen de gizli yorum katması şeklinde olmaktadır. Bu yorumlar olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Oysa tarafsız habercilik, muhabirden haberin bilgilerini verirken bir ayna görevi yapmasını, yorum yapmamasını ister. Ancak kültürel özellikleri muhabiri tarafsız kılmamaktadır.

Muhabirin, yaptığı haberde taraf olmasının *en büyük* nedeni kültürdür. Çünkü diğer bütün nedenler kültürün içine konulabilir. Bu taraf olma çoğu zaman bilinçli bir şekilde yapılmaktadır. Ancak bazen "haberci, habere konu olan bütün taraflara 'seni kendi geçmişinden, yaşantından soyutlayacağım; senin oluşmuş bütünlüğünden işime yarayan parçaları seçip alacağım; seni önceden hazırladığım kategorilere yerleştireceğim; seni adlandıracağım; seni kendini etraflıca ifade edemez kılacağım yani kısacası seni dilsizleştireceğim ve dilin ve sözün ben olacağı' diyerek insanın varoluşunu ihlal, imha ve iptal eden bu metinleri farkında olmaksızın yapmaktadır." (Alankuş 2007: 126)

Kısaca kültür insanın her şeyidir ve muhabir haber yaparken kendi kültüründen, bilinçli de olsa, bilinçsiz de olsa birebir etkilenmektedir. Bu da haberlerin taraflı olmasına neden olarak tarafsızlığı engellemektedir.

2.4. TARAFSIZ HABERCİLİĞİN UYGULAMADAKİ YERİ

Tarafsızlık konusunda bugüne kadar çok fazla tartışma yapılmıştır. Eleştirel kuramcılar tarafsızlığın mümkün olamayacağını söylerken, pozitivistler ve çoğulcu liberaller mümkün olabileceğini söylemişlerdir. Burada pozitivism ve çoğulcu liberalizm tarafsızlığın mümkün olduğunu söylerken insanı toplumsal bağlamdan (gelenek-görenek, siyasal yapı, dini inanışlar, egemen kültür... vb.) kopararak tek başına düşünmektedirler. Eleştirel kuram ise insanın toplumsal bağlamdan ayrı düşünülmemeyeceğini söyleyerek tarafsızlığın mümkün olmadığını söylemektedir. *Tarafsızlık* kavramını bölüm 2.1.'de tartışılmıştı. Onun için burada haberin üretiminde bulunan kişilerin uygulamada tarafsız olup olamayacağı konusunu tartışmak daha yerinde olacaktır.

Habercinin, mesleğini uygularken karşılaştığı en büyük zorluk şudur: Haber araştırırken, yazarken ya da yayımlarken (özetle haber üretiminin aşamalarında) kime ve neye sadık kalacaktır? Verilere mi? Kendisine mi? Dengeli bir yayın ilkesine mi? Habere konu olan ya da haberin öğelerini oluşturan bireylere mi? Hedef kitlesinin beklentileri, dolayısıyla yayın politikasının gereklerine mi? Sansür çeşitlerinin (devlet, ideolojik, dinsel, ekonomik, editoryal, özel ve kişisel) uygulamada göz ardı edilemeyecek kurallarına mı? Çoğu kez alınan bir karar sentez niteliğini taşımakta, söz konusu etkenler, zaman, zemin ve koşullara göre değerlendirilerek, haber bir kez daha biçimlenmekte ve dolayısıyla gerçeklerden uzaklaştırılmaktadır. (Girgin 2003: 97-98)

Haberde taraflılığın bir nedeni de, gün içinde medya organlarına çok fazla haber olabilecek bilgi gelmesidir. Gelen bu bilgiler haber mutfağında yemeğe dönüştürülürken bir seçimden geçmektedir. Çoğu zaman, zaman darlığından gelen bu bilgilerin hepsi derinlemesine incelenememektedir. Bundan dolayı bazı bilgiler basit tercihlerle elenmektedir. "Bu tercihlerin en azından bir bölümünü kim yapmaktadır? İlk aşamada, mutfaklarda yetersiz eğitim görmüş, çoğu dil bilmeyen, kıdemliler tarafından aşağılanan, yıllardır kadroya girme umuduyla bekleyen, yeterli ücret alamayan, çeşitli sorunlarla yüklü bir grup." (<http://www.msxlab.org/forum/soru-cevap/212568-objektif-ve-yanli-haber-nedir.html>, Erişim Tarihi: 17.05.2009) Böyle bir grubun hata yapma oranı doğal olarak yüksektir. Dolayısıyla burada haberci farkında olmadan birçok hata yapabilmektedir.

Muhabir, haber için bilgi toplarken bazı durumlarda birçok güçlükle karşı karşıya gelmektedir. Bu bağlamda bazen dayak yemekte, bazen kamerası kırılmakta ve bazen de yanlış bilgi vermektedir. Bazen bir haberle ilgili bilgi alınabilecek en önemli kaynak (kurum, kuruluş veya insan), bu bilgiyi tarafsız olarak değil de, haberin kendi istediği gibi olması için gerçek bilgiyi değiştirerek, kurgulayarak vermektedir. Bu durumda nesnellik ve tarafsızlık yine ihmale uğramış, yine taraflı habercilik yapılmış olur. Ancak buradaki tarafsızlık problemi ne muhabirden ne editörden, ne de yayıncı kuruluşun sahibinin çıkarından kaynaklanmaktadır. Buradaki problem tamamen *kaynak*'tan kaynaklanmaktadır. Bu da uygulamada tarafsızlığın zorluklarından biridir.

Tarafsız haberciliğin uygulamadaki zorluklarından biri de, muhabirin karşılaştığı bir durumu değerlendirmesi gereğidir. "Çoğu kez alınan bir karar bir sentez niteliğini

taşımakta, söz konusu etkenler, zaman, zemin ve koşullara göre değerlendirilerek, haber bir kez daha biçimlendirilmekte ve dolayısıyla gerçekten uzaklaşmaktadır.” (Girgin 2003: 97–98)

Muhabir her ne kadar donanımlı ve bilgili bir haberci olsa bile "kişisel önyargı ve genellemelerden uzak kalarak, "Mars'tan gelen bir adam" gibi olaylara mesafeli yaklaşmak ve tarafsız kalmaya çalışmak, isim ve sıfat tamlamalarını özenle seçerek ya da yer vermeyerek haberi oluşturmak pek de kolay değildir." (Yüksel, Gürcan 2005: 65)

Kısaca habercinin *uygulamada* gerçek manasıyla tarafsız olması mümkün değildir. Çünkü devlet sırları, ulusal çıkarlar, yasalar, egemen kültür, reklam verenlerin baskısı... vb. gibi hususlarda haberci ister istemez tarafsız davranmamaktadır. Ancak günümüz medyası artık içerik olarak bölümlere ayrılmış durumdadır. Gazetelerde haber, spor, magazin, yorum gibi dalların hepsine ayrı sayfalarda yer verildiği gibi, televizyonlar da haber kanalı, spor kanalı, müzik kanalı vb. gibi dallara ayrılmış bulunmaktadır. Dolayısıyla haber verildikten sonra o haberle ilgili yorum yapılabilir. Bu durum haberin taraflı ya da subjektif/öznel bir şekilde verilmesine gerek bırakmamaktadır. Onun için muhabir pozitivist ve çoğulcu liberal yaklaşımın belirttiği gibi, gözlemlendiği olgularla arasına mesafe koyarak, nesnenin bilgisini bize olduğu gibi, yani nesnel biçimde (tam olarak sunması mümkün olmasa da) sunmaya çalışmalıdır. İşin *taraf olma* kısmını yorum bölümüne bırakmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERGENEKON HABERLERİNİN BASINDA YER ALIŞ BİÇİMİ

3.1. ERGENEKON DAVASI

Türkiye tarihinde birçok büyük dava görülmüştür. Ancak bu davaların hiçbiri "Ergenekon Davası" kadar büyük olmamıştır. Ergenekon Davası sadece boyutunun büyüklüğü ile değil, aynı zamanda karmaşık, grift ilişkileri ve bu ilişkilerin ne olduğunun tam olarak anlaşılmasında ile de Türkiye'nin bugüne kadar karşılaştığı en büyük dava olmuştur. Öyle ki, bu dava hakkında siyasilerden medyaya, akademisyenlerden halka kadar birinin beyaz dediğine öteki siyah, birinin iyi dediğine öteki kötü demektedir. Onun için bu dava hakkında kesin bir şey söylemek çok zordur. Zaten bu çalışmanın ana teması Ergenekon Davası'nı detaylı bir şekilde çözümlenmek değil, yargı süreci devam eden bir dava olarak Ergenekon Davası'nı basının haberleştirme şeklinin incelenmesi olduğundan, burada Ergenekon Davası genel hatlarıyla verilecektir.

2007 Haziran'ında Trabzon İl Jandarma Komutanlığı'nın 156 numaralı hattını gizli numaradan arayan Şevki Yiğit isimli bir kişi Ümraniye Çakmak Mahallesi Muhtarlığı karşısındaki tek katlı binanın çatısında el bombası ve C-4 patlayıcı madde bulunduğunu, bu maddeyi Mehmet Demirtaş'ın sakladığı, patlayıcıları bir astsubayın temin ettiğini ihbar etti. İhbar önce İstanbul Jandarma Komutanlığı'na, ardından da İl Emniyet Müdürlüğü'ne iletili. Emniyet, ihbarda verilen adresi 12 Haziran 2007'de tespit etti. Aynı gün Ümraniye 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nden arama kararı alınıp gecekonduya gidildi. Düzenlenen operasyonda savunma ve taarruz tipi 27 adet el bombası, TNT kalıpları ve füyeleri bulundu. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_Operasyonu, Erişim Tarihi: 02. 02. 2010)

"12 Haziran 2007'de Ümraniye Çakmak Mahallesi'nde bir gecekonduya 27 el bombası, TNT kalıpları ve füyelerin ele geçirilmesiyle birlikte başlayan soruşturmaya "Ergenekon Soruşturması" adı veriliyor. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca başlatılan soruşturmayı, örgütlü suçlara bakmakla görevli Beşiktaş'taki İstanbul Cumhuriyet Savcısı Zekeriya Öz yürütüyor." (<http://yenisafak.com.tr/Gundem/Default.aspx?t=01.07.2008&i=126296>, Erişim Tarihi: 02.02.2010)

"İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 10 Temmuz 2008 gün ve 1536/2007 numaralı soruşturma evrakı üzerinden 623/2008 sayılı; 47'si tutuklu 86 şüpheli hakkında

hazırlanan 441 klasör ve 2455 sayfadan oluşan Ergenekon iddianamesi ile ilgili incelemesini 25 Temmuz 2008 Cuma günü tamamlayarak iddianamenin kabulüne karar verdi." (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_davas%C4%B1, Erişim Tarihi: 10.02.2010)

"İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma neticesinde İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi'ne verilmesi Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından kararlaştırılan 2007/1536 Soruşturma 2008/968 Esas ve 2008/623 İddianame numaralı dosya 25 Temmuz 2008'de kabul edilmiş ve davanın ilk duruşması 20 Ekim 2008'de Silivri Cezaevi içindeki adliyede yapılmıştır." (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_davas%C4%B1, Erişim Tarihi: 10.02.2010)

Ergenekon Davası her ne kadar da 12 Haziran 2007'de Ümraniye'de bulunan bombalar ile patlak vermiş olsa da, tarihi daha eskilere dayanan bir davadır. Bu konuda değişik bilgiler mevcuttur.

'Ergenekon' kavramı, ilk olarak Can Dündar ve Celal Kazdağlı'nın, *Show TV*'de yaptığı '40 dakika' adlı programın devletin içindeki yasadışı yapılanmaların tartışıldığı 7 Ocak 1997 tarihli bölümünde dile getirilmiştir. Programın konuklarından Erol Mütercimler, Ergenekon'u 12 Mart döneminde işkenceli sorguların yapıldığı ve kontrgerilla kadrolarının ilk kez ortaya çıktığı Ziverbey Köşkü'nün komutanı olarak tanınan ve 1991 yılında bir Dev-Sol militanı tarafından öldürülen emekli Tümgeneral Memduh Ünlütürk'ten duyduğunu ileri sürmüştür. Memduh Ünlütürk Paşa kendisinin de bu Ergenekon'un içinde olduğunu söyledi ve dedi ki, 'Ergenekon Genelkurmay'ın da, hükümetlerin de, bürokrasinin de herkesin üstünde bir örgüttür. Yasayla falan kurulmuş bir örgüt değildir. Bu, 27 Mayıs darbesinden sonra CIA, Pentagon tarafından kurdurulmuş. Bunun içinde bulunan insanlar da buraya hizmet eden insanlardır. Ama bunlar vatana ihanet olsun diye hizmet etmezler. Biz vatani kurtarıyoruz, vatana hizmet ediyoruz, vatana yararımız dokunuyor düşüncesiyle bu örgütün içinde yer almışlardır. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_Operasyonu, Erişim Tarihi: 02. 02. 2010)

Ergenekon Davasının en önemli tanıklarından biri şüphesiz ki Tuncay Güney'dir. 1 Mart 2001'de tutuklanan Tuncay Güney 8 Mart 2001'deki soruşturmasında Ergenekon yapılanmasından ve Veli Küçük isminden ilk kez bahseden kişi olmuştur. Daha sonra

evinde yapılan aramalarda bu örgütle ilgili belge ve dokümanlar bulunan Güney şimdi Kanada'da ikâmet etmektedir.

Kurtuluş Altuğ "Atatürk ve Cumhuriyet'e Saldırı" adlı kitabında Türkiye'nin Ergenekon ismiyle ilk kez 2001 yılında karşılaştığını ve o tarihte dönemin DGM savcısı Saçan'ın ilk bilgilere sahip belki de tek insan olarak bu kuruluşla ilgili bir fezleke hazırladığını söylemiştir. (Altuğ 2009: 226)

Şamil Tayyar ise "Kıt'a Dur!" adlı kitabında bu davayla ilgili şunları söylemiştir: "Ergenekon İddianamesi'ne göre 1999 yılı Ekim ayında kurulan ve aynı yılın Aralık ayında faaliyet şeması şekillendirilen Ergenekon'un 2001 yılında canlanmaya, 2005 yılından itibaren daha agresif eylem planları hazırlamaya başladığı görüldü. Emniyet, örgütün 30'u İstanbul'da olmak üzere 17 ayrı ilde 50 hücrelerini tespit etti. MİT de Başbakan Erdoğan'a 19 Ocak 2006 günü Ergenekon'un eylem stratejisiyle ilgili "uyarı" yazısı gönderdi. Bunun üzerine 2006 yılının ilk aylarından itibaren Türkiye'nin değişik bölgelerinde operasyonlar sıklaştırıldı." (Tayyar 2009: 259) Bu operasyonlar 12 Haziran 2007'de Ümraniye'deki bir eve yapılan operasyona kadar pek duyulmadı ya da önemsenmedi. Ancak 12 Haziran 2007'deki bu operasyondan sonra her şey çok değişti. Çünkü bu operasyonda somut deliller ele geçirildi ve bu delillerin arkasında büyük bir oluşumun olduğu iddia edildi. Daha sonra bununla ilgili hazırlanan iddianame İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edildi ve *Ergenekon Davası* başlamış oldu. Yargı süreci devam etmekte olan bu davanın ne zaman ve nasıl sonuçlanacağını kestirmek zordur.

Ergenekon soruşturması kapsamında elde edilen belgelere göre Ergenekon oluşumunun şeması şu şekildedir:

(http://www.24dakika.com/news_print.php?id=37336, Erişim Tarihi: 08.06.2010)

"Türkiye'deki davaların çoğunda istenmeyen aksaklıklar ne yazık ki oluyor. Bu davada da rutin hatalar ve eksikler var. Ancak bu davaya özgü 'eksikler' de var. Bunun en temel nedeni ise Türkiye'nin ilk defa böyle büyük bir davayı görüyor olmasıdır. Davaya bakan yargıç ve savcılar da hukuk alanında değil ama bu tür davalarda acemi. Ortaya çıkan pek çok eksiklik bundan kaynaklanıyor."

(<http://www.usakgundem.com/yazar/1144/ergenekon-nedir-ne-de%20C4%20Fildir-ergenekon-davas%C4%B1-rehberi.html>, Erişim Tarihi: 4.02.2010) Bunun yanı sıra bu davayı zorlaştıran faktörlerden biri de dava kapsamında tutuklanan isimlerin birçoğunun ünlü simalar ve üst rütbeli askerler olmasıdır.

Ergenekon Davası Türkiye'de bugüne kadar yaşanan birçok olayın görülmeyen yüzünün çok farklı olabileceğini göstermiştir. Birbirinin karşıtı gibi görülen taraflar aynı siyasi amaca çalışıyor olabileceği gibi, aynı ideolojiyi paylaşıyor gibi görülen taraflar da farklı amaca çalışıyor olabilir. Örnek: "Siyasette çok garip çelişki yaşıyoruz. Dindar olarak tanımlanan taraf dinin emredici kuralları içinde farklılıkları reddeden taraf olması gerekirken özgürlükçü ve demokrasiyi savunan taraf konumunda, batıcı değerleri ön plana çıkardığını söyleyen laik kesim ise her türlü farklılığı reddeden ve laikliği yaşamın her alanında bir sınır haline getiren demokrasi karşıtı bir eğilim olarak görülüyor." (Kaynak, Mete 2008: 78) Her fırsatta Atatürk, laiklik, bayrak, devlet gibi değerleri kullanan laik kesim Ergenekon Davası'ndaki iddialar doğru ise, kendi meşruiyetlerini kaybetmemek uğruna, bu değerlerin zarara uğrayabileceğini hiç düşünmeden darbe yapmak isteyebiliyor. Bu durum bize son yıllarda Türkiye'de

meydana gelen birçok olayın madalyonun görülen yüzünün aksine bağlantılarının olabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak geniş perspektiften bakılınca Ergenekon Davasının nasıl okunması gerektiği sorusunun cevabı önem kazanmaktadır. Bu soruya Mahir Kaynak, Ömer Lütfi Mete ile beraber yazdığı "Ergenekon" isimli kitabında şu cevabı vermektedir:

"İleride küresel sermaye Türkiye'de etkinliğini kaybederse mevcut olan hükümeti bir darbeyle devirirler, ondan sonra da darbenin karşısına özgürlük ve hürriyet diye çıkarız. Ve bu darbecileri özgürlük adına tasfiye ederiz. İşte o aşama nihai aşamadır. Sonra bu çağda darbe olur mu denecek, demokrasi denecek. Ardından gelecek hükümet küresel sermayenin kontrolünde olacak. Bu süreci bir yerlerden kesmek lazım. Darbe sonrasını engellemek için darbeyi engelliyorlar. Ergenekon dediğiniz böyle bir olaydır." (Kaynak, Mete 2008: 63)

3.1.1. Dalga Dalga Ergenekon Operasyonları

1. Dalga: 12 Haziran 2007 tarihinde bir ihbar üzerine Ümraniye'de bir gecekondu yapıları yapılan aramada 27 adet el bombası, TNT kalıpları ele geçirildi. Ev sahibi Mehmet Demirtaş ile evde daha önceden kiracı olarak oturan yeğeni Ali Yiğit şüpheli olarak gözaltına alındı. Ali Yiğit'in ifadeleri üzerine Oktay Yıldırım, Muzaffer Tekin ile emekli Astsubay Mahmut Öztürk de gözaltına alındı. 23 Haziran gününe dek süren operasyonlarda emekli Yüzbaşı Gazi Güder, gazeteci Ayşe Asuman Özdemir, Muzaffer Şenocak, gazeteci Halil Behiç Gürcihan, danışman Aydın Yüksek, İsmail Eksik (İsmail Paker), ve iş adamı Kuddusi Okkır'ın da aralarında bulunduğu 15 kişi gözaltına alındı. Birçoğu tutuklandı.

2. Dalga: 26 Haziran 2007 günü Eskişehir'de gerçekleştirilen operasyonda emekli Binbaşı Fikret Emek gözaltına alındı. Emek'in Ankara ve Eskişehir'de evlerinde yapılan aramada bomba ve mühimmat ele geçirildi. Fikret Emek getirildiği İstanbul'da 29 Haziran günü tutuklanarak cezaevine gönderildi.

3. Dalga: 27 Temmuz'da yapılan 3. dalga operasyonda Kuvva-i Milliye Derneği Genel Başkanı Bekir Öztürk'ün yanı sıra yazar Ergün Poyraz, SESAR araştırma şirketinin sahibi İsmail Yıldız, Mete Yalazangil, gazeteci Hayrullah Mahmud Özgür de polis tarafından gözaltına alındı. Bu isimlerle bağlantılı olarak da eski polisler Kemal Şahin, Mehmet Murat Yücel ve Ferudun Refik Nuhoglu, Fuat Ermiş, Tuğrul Derme, Zeki Yurdakul Çağman, Tuncay Hacıbektaşoğlu, Saipir Debzlelvidze İstanbul ve

Ankara'da yapılan operasyonlarda gözaltına alındı ve birçoğu tutuklandı.

4 Dalga: 28 Ocak 2008 tarihinde emekli Tuğgeneral Veli Küçük, Türk Ortodoks Patrikhanesi Basın Sözcüsü Sevgi Erenerol, gazeteci Güler Kömürcü, işadamı Sami Hoştan, Sedat Peker, avukat Kemal Kerinçsiz, İstanbul Üniversitesi öğretim görevlisi Ümit Sayın, Sakarya İstanbul Üniversitesi öğretim görevlisi Emin Gürses, emekli asker Mehmet Zekeriya Öztürk, Noel Baba Vakfı Başkanı Muhammer Karabulut, Emin Caner Yiğit, Ümit Oğuztan, Vatan Bölükbaşoğlu, Orhan Tunç, Hayrettin Ertekin, Abdulluttalip Tonçer, Murat Özkan, Satılmış Balkaş, Asım Demir, Atilla Aksu, Erkut Aksoy, Kahraman Şahin, Erol Ölmez, Muhammet Yüce, Abdullah Arapoğulları, Erdal İrtten, Raif Görüm, Yusuf Görüm, Oğuzhan Alparslan Abdulkadir, Hüseyin Gazi Oğuz, Recep Gökhan Sipahioğlu, Hüseyin Görüm, İhsan Göltaş, Coşkun Çalık, Ayhan Çalık, Tanju Okan, Yaşar Arslanköylü de gözaltına alındı. Şüphelilerden birçoğu tutuklandı.

5. Dalga: 21 Mart 2008 tarihinde İstanbul, Ankara ve İzmir'de yapılan operasyonlarda İşçi Partisi genel başkanı Doğu Perinçek, gazeteci Adnan Akfırat, İlhan Selçuk, Serhan Bolluk, Ferit İlsever, eski İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroğlu, Nusret Senem, Semih Tufan Günaltay, Hikmet Çiçek, Hayati Özcan, İşadamı İbrahim Benli, Mahir Çayan Güngör, Yusuf Tunçer, Aydın Gergin, Yusuf Beşirik, Fuat Turgut gözaltına alındı. Birçok şüpheli tutuklanırken Selçuk ve Alemdaroğlu serbest kalanlar arasındaydı. 5. dalga operasyonları 13 Nisan'da Mersin'de Ali Kutlu, 24 Mayıs'ta Sakarya'da Rasim Görüm ve 16 Haziran'da Antalya'da Murat Çağlar'ın da gözaltına alınıp tutuklanmasıyla devam etti.

6. Dalga: 1 Temmuz 2008 tarihinde Ankara, İstanbul, Trabzon ve Antalya'ya da gerçekleştirilen eş zamanlı operasyonlarda eski Jandarma Genel Komutanı Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Başkanı emekli Orgeneral Şener Eruygur, eski 1. Ordu Komutanı emekli Orgeneral Hurşit Tolon, emekli Tümamiral İlker Güven, emekli Albay Atilla Uğur, ADD Kadıköy Şube Başkanı Birol Başaran, Ankara Ticaret Odası Başkanı Sinan Aygün, Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay, Halka ve Olaylara Tercüman gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ufuk Büyükçelebi, Osman Gürbüz, emekli Binbaşı ve yazar Erol Mütercimler ile Prof. Dr. Ercüment Ovalı'nın da aralarında bulunduğu 20 kişi gözaltına alındı. Emekli Tuğgeneral Levent Ersöz ve eski AKP milletvekili Turhan Çömez ise hakkında gözaltı kararı olmasına karşın yurtdışında olduğu için yakalanamadı.

7. Dalga: 15 Ağustos 2008 tarihinde emekli Jandarma Albay Arif Doğan tutuklandı. 18 Eylül 2008 tarihinde İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin ve Hakkâri’de yapılan operasyonlarda 19 kişi gözaltına alındı. İlk kez muvazzaf subaylara da uzanan Ergenekon operasyonunun Hakkâri, Bitlis, Foça, Ankara ve İstanbul’da toplam 5 teğmen ile bir askeri öğrenci gözaltına alındı. Ankara’da düzenlenen operasyonda önceden adresleri belirlenen 8 ayrı adrese eşzamanlı baskın gerçekleştirildi. Askeri inzibatlar Ankara’daki bir birlikte görev yapan karacı teğmen Mehmet Ali Çelebi’yi kışlada gözaltına aldı. Gözaltına alınan askerlerden biri savcılık sorgusunun ardından serbest bırakılırken; diğer teğmenler Mehmet Ali Çelebi, Eren Mumcu, Noyan Çalikuşu, Hasan Hüseyin Uçar ve askeri öğrenci Yaşar Tozkoparan avukatlarının yaptığı itirazlar sonucu serbest bırakıldı. Diğer 3 teğmene ilişkin tahliye talebi ise reddedildi. Operasyonun İstanbul ayağında ise eski İstanbul Ülkü Ocakları Başkanı Levent Temiz, Sisi lakaplı Seyhan Soylu ile tiyatro oyuncusu Nurseli İdiz gözaltına alındı. Temiz, mahkemeden, Soylu ile İdiz savcılıkça serbest bırakıldı. Operasyonun bu dalgasında gözaltına alınan 19 kişiden Hamza Demir, Mahmut Oğuz, Süleyman Solmaz, Kurtca Bektaş, Rıza Demir ve Rifat Yıldırım tutuklandı.

8. Dalga: 23 Eylül 2008 tarihinde İstanbul, Ankara ve İzmir’de eşzamanlı yürütülen operasyonlarda gazeteci Tuncay Özkan’ın yanı sıra Özkan’ın doktorları Mesut Özcan ve Hüseyin Nazlıkul ile eski Emniyet Müdürü Adil Serdar Saçan, Biz kaç kişiyiz İzmir temsilcileri Evrim Baykara ve Utku Gümrükçü, Kanaltürk eski haber müdürü Adnan Bulut, Doğu Perinçek’in eski avukatı ve Aydınlık yazarı Emcet Olcaytu, eski Esenyurt Belediye Başkanı Gürbüz Çapan, emekli polis Adnan Kılıçarslan, eski Ankara DGM savcılarında emekli Albay Tanju Güvendiren ile Doktor Hüseyin Nazlıkul hakkında tahliye kararı verdi.

9. Dalga: 21 Ekim 2008 günü Sarıyer Cumhuriyet Savcısı, Mehmet Eymür’ün avukatı Ertaç Giray ve koruması Hüseyin Keskin Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alındı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü’ndeki sorgularının ardından savcılıkta da sorgulanan Ertaç Giray serbest bırakılırken Hüseyin Keskin tutuklandı.

26 Ekim 2008 günü yapılan operasyonlarda ise yine Tuncay Özkan ekibinde yer alan eski Kanaltürk çalışanlarından Özkan’ın yardımcılarını Anet Sahakyan ve Fuat Karip ile şoförü Şener Öztürk İstanbul’da, gazeteci Merdan Yanardağ da Ankara’da gözaltına alındı. Hepsi serbest kaldı.

10. Dalga: 7 Ocak 2009 tarihinde “Şok Dalga” diye nitelendirilen, Ankara, İstanbul, İzmir, Sivas ve Tokat’taki eşzamanlı operasyonlarla 40 kişi gözaltına alındı. MGK eski Genel Sekreteri emekli Orgeneral Tuncer Kılınç, Genelkurmay Başkanlığı Adli Müşaviri emekli Tümgeneral Erdal Şenel, eski YÖK Başkanı Kemal Gürüz, emekli Orgeneral Kemal Yavuz, Prof. Dr. Yalçın Küçük, eski Özel Harekât Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin, Hassas Şube’den Emniyet Amiri Engin Erkılakoğlu, Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi’nden Doç. Dr. Mehmet Akyazı gözaltına alındı. Yarbay Mustafa Dönmez Sapanca’da aranan evinde 22 el bombası, 100’den fazla mermi, 1 Kalaşnikof ve 5 tabanca bulundu. İstek Vakfı ve Yeditepe Üniversitesi’nde arama yapıldı. Bedreddin Dalan için yakalama emri çıkarıldı. Oğlu Barış Dalan gözaltına alındı. Yargıtay Onursal Başsavcısı Sabih Kanadoğlu’nun Ankara ve Balıkesir’deki evleri arandı.

11. Dalga: 22 Ocak 2009 tarihinde çok sayıda ilde sabah saatlerinde yeni bir operasyon başlatıldı. Türk Metal Sendikası Başkanı Mustafa Özbek ve araştırma şirketi VERSO’nun sahibi Erhan Göksel, gazeteci Ünal İnanç, gözaltına alınanlar arasında bulunuyordu. 26 Ocak 2009 tarihinde başlatılan operasyon sonucunda gözaltına alınan 26 kişiden Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek 7 asker ve 10 polis olmak üzere toplam 18 kişi tutuklandı. Böylece Ergenekon operasyonları kapsamında tutuklu bulunanların sayısı 100’e çıktı.

12. Dalga: 13 Nisan 2009 tarihinde 83 noktadaki arama ve operasyonlarda hedef rektörler ve sivil toplum kuruluşlarıydı. Gözaltına alınan isimler şöyle; Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, Giresun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Metin Öztürk, eski İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ferit Bernay, eski Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran, eski Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ayşe Yüksel, Okan Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Erol Manisalı, 68’liler Birliği Vakfı Genel Sekreteri Namık Kemal Boya, Oya Kaynak, Özkan Akyol, Derviş Özçelik, İpek Mavili, Ali Naci Kılıç, Şener Korsan, Sibel Muşoğlu, Cihan Demirci, Ömer Sadun Okyaltırık, Bahriye Uğurel, Eda Yakmaz, Şükriye Varlık, Doğan Gazetecilik A.Ş. İcra Kurulu üyesi ve Pazarlama, Satış, İş Geliştirme Grup Başkanı Tijen Mergen, ÇYDD Genel Merkezi Yönetim Kurulu üyeleri Nur Gerçel, Prof. Dr. Filiz Meriçli, Prof. Dr. Cihan Demirci, ÇYDD Pendik Şube Başkanı Şeyda Eşsiz, ÇYDD

Beyoğlu Şube Başkanı Oya Adalı, ÇYDD Kadıköy Şube Başkanı Alev Ocaktar, ÇYDD Bakırköy Şube Başkanı Gürsel Alparıslan, ÇYDD Kartal Şube Başkanı Belkıs Bağ ve ÇYDD Kâğıthane Şube Başkanı Naci Gürpınar. ÇYDD Başkanı Prof. Türkan Saylan'ın evinde arama yapıldı. (Özkan 2009: 140–144)

13. Dalga: Ergenekon soruşturması kapsamında Poyrazköy'de yapılan kazılarda ele geçen mühimmatın ardından Ankara'da bazı subayların evinde arama yapıldı. Soruşturma kapsamında İstanbul, Ankara ve İzmir de dâhil olmak üzere 5 ilde 40 adrese yapılan baskında 20 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında GATA'da görevli bazı muvazzaf subayların da olduğu belirtiliyor.

“Ergenekon” soruşturmasının 13. dalgası kapsamında Ankara'da askeri bir kurumda görevli 3 sivil kadın memur gözaltına alındı. Bir avukat ile iki albayın evinde de arama yapıldı.

Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, “Ergenekon” soruşturmasını yürüten savcılarının talimatı üzerine Ankara'da, askeri bir kurumda sivil memur olduğu öğrenilen Z. A., H. M. ve İ. Ö.'yü gözaltına aldı. Poyrazköy'de bulunan silahlarla ilgili evlerinde gözaltına alındığı öğrenilen zanlıların emniyetteki işlemlerinin tamamlanmasının ardından İstanbul'a gönderileceği öğrenildi. Öte yandan, Terörle Mücadele ekiplerinin, albay M. N. ve D. S.'nin Çankaya'daki evlerinde avukat S. Ö.'nün ise hem evinde hem de bürosunda arama yaptıkları belirtildi. (<http://www.ergenekonteror.com/read.php?id=77>)

14. Dalga: "Ergenekon soruşturması kapsamında yargılama sürecini etkilemeye yönelik faaliyetleri olduğu" iddia edilen bazı kişilere yönelik İstanbul ve Ankara başta olmak üzere çeşitli illerde belirlenen adreslerde polis tarafından arama çalışması başlatıldı." (<http://www.haber3.com/ergenekonda-yeni-dalga-580540h.htm>)

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 31 Mayıs 2010 gece geç saatlerde gönderdiği talimat doğrultusunda Ankara Terörle Mücadele Şube müdürlüğü ekipleri, sabah erken saatlerde 10'dan fazla adreste arama başlattı. Soruşturma kapsamında, İşçi Partisi Genel Merkezi'nde de arama yapıldığı bildirildi. Operasyon kapsamında Ankara'da 5 kişi için gözaltı kararı çıktı. Adalet eski Bakanı Seyfi Oktay'ın yanı sıra, İşçi Partisi Genel Başkan Yardımcısı Avukat Mehmet Cengiz, emekli Albay Cafer Balçık ve Avukat Tülay Bekâr ile avukat Ali Hadi Emre için gözaltı kararı çıktı.

(<http://www.gazete5.com/haber/ergenekon-son-dalga-20459.htm>, Erişim Tarihi: 14.06.2010)

15. Dalga: Erzincan Başsavcısı İlhan Cihaner'i gözaltına alan Savcı Osman Şanal'ın HSYK tarafından özel yetkilerinin elinden alınmasının ardından Erzincan Ergenekon soruşturmasını yürütmekle görevlendirilen Erzurum Özel Yetkili Başsavcı Vekili Taner Aksakal 1 Temmuz 2010 Perşembe günü gittiği Erzincan'da önce Erzincan Ergenekon soruşturması kapsamında sanık Başsavcı İlhan Cihaner'in tutuklandığı dönemde avukatlığını üstlenen Hamit Sekman, Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD) Erzincan İl Başkanı Hüseyin Baydaş ile oğlu Ç. Baydaş'ın ev ile işyerlerinde arama yaptırdı. Terörle mücadele ekipleri ev ve işyerlerinde bazı bilgisayarlara ve belgelere el koydu. Ancak gözaltı işlemi yapılmadı.

Erzincan'da iki gün kalan Başsavcı vekili Aksakal, daha sonra Merkez Komutanlığı'nda görevli ismi öğrenilemeyen bir albay ile Erzincan Merkez Jandarma Komutanı Binbaşı Necip Kızılkaya ve Jandarma İstihbarat Şube'de görevli 3 astsubayın işyerlerinde arama yaptı. Aksakal'ın İl Jandarma ve Merkez Komutanlığındaki aramalara polis götürülmediği öğrenildi. Çok gizli tutulan soruşturma kapsamında ismi öğrenilemeyen bazı isimlerin ev ve işyerlerinde de aramalar yapıldığı ifade edildi. Bazı bilgisayar ve dokümanlara el konulurken, hiç kimse gözaltına alınmadı. (<http://www.stargazete.com/politika/erzincan-ergenekon-da-yeni-dalga-haber-274832.htm>, Erişim Tarihi: 21.07.2009)

3.2. ERGENEKON SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE MEYDANA GELEN ÖNEMLİ OLAYLAR

Ergenekon, isminin ilk duyulmaya başlandığı 1990'lı yılların sonlarından bugüne kadar Türkiye'de birçok önemli olay meydana gelmiştir. Bu olayların bazıları dönemin şartlarında tam olarak anlaşılmadan kapanıp gitmiştir, ya da üstü örtülmüştür. Ancak sonrasında patlak veren Ergenekon Davası'nın boyutları o kadar büyük olmuştur ki daha önce tam olarak anlaşılmayan bu olaylar Ergenekon'la birlikte daha iyi anlaşılmaya başlanırdı. Hatta bu olayların Ergenekon'la ilgili olduğunu söyleyenler de çıkmıştır.

Bu konuda Mahir Kaynak Ömer Lütfi Mete ile yazdıkları "Ergenekon" adlı kitapta şunu demiştir: "2007 Mayıs (Haziran olmalı) ayında Ümraniye'de bulunan el bombaları sonucunda olayın buralara kadar geleceğini ya da büyüyeceğini kimse

kestirememiştir. Savcı Zekeriya Öz'ün olayı sıkı sıkıya takip etmesiyle her şey çorap söküğü gibi geliyordu. Şemdinli olayı Cumhuriyet gazetesine atılan bombalar, Danıştay saldırısı, Hrant Dink cinayerti, Zirve Yayınevi katliamının perde arkası yavaş yavaş aralamıyordu." (Kaynak, Mete 2008: 16–17)

Radikal gazetesinde 25 Ocak 2008'de 7. sayfada **"Susurluk'tan Danıştay'a Danıştay'dan Ümraniye'ye Ergenekon terör örgütü"** başlığıyla verilen haber de bu konuya örnek teşkil etmektedir. Haberin giriş cümlesi şu şekildedir: "İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nın terör örgütü olduğunu açıkladığı Ergenekon Türkiye çapında "vatansever", "ulusal", "milli", "Kemalist", "Atatürkçü" gibi adlarla örgütlenen çok sayıda küçük yapının toplamından oluşuyor."

Yine bu konuya örnek olarak Zaman gazetesi 4. dalgadan sonraki ilk gün olan 23 Ocak 2008'de 6. sayfada **"Susurluk'u çözme fırsatı"** başlığıyla verdiği haber ve Yeni Şafak gazetesinde 14 Ekim 2008'de 12. sayfada yer alan **"Söyledikleri doğru Susurluk Ergenekon işi"** başlıklı haberleri verilebilir.

Şimdi bu olayların ne olduğu ve nasıl cereyan etiklerine bakalım:

1. Susurluk Kazası: 3 Kasım 1996'da Balıkesir-Bursa karayolu Susurluk ilçesi Çatalceviz mevkiinde bir trafik kazası oldu. Kaza esnasında otomobilde dönemin DYP Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak, İstanbul Kemalettin Eröge Polis Okulu Müdürü Hüseyin Kocadağ, Mehmet Özbay sahte kimlikli Abdullah Çatlı ve Gonca Us bulunuyordu. Kazada Sedat Bucak'a ait olan 06 AC 600 plakalı Mercedes marka aracı kullanan Hüseyin Kocadağ, Mehmet Özbay sahte kimlikli Abdullah Çatlı ve Gonca Us hayatını kaybetti. Milletvekili Sedat Bucak ise ağır yaralı olarak kurtuldu. Kazadan sonra arabada silah ve susturucular bulundu. Kazdan sonra sorgulanan Sedat Bucak "arabadaki silahların kendisine ait olduğu, bunları PKK ile yaptığı mücadelede kullandığı, ancak susturucularla bir ilgisinin olmadığı, bahse konu susturucuların kaza sonrası arabaya konulduğu, bunun kendisine karşı hazırlanan bir komplo olduğunu iddia etti. Sedat Bucak, DGM Savcısı'na, Meclis lojmanlarındaki evinde verdiği ifadede; kaza sonrası arabada bulunan silah ve susturucular hakkında hiçbir bilgisinin bulunmadığını ifade etti." (Gezici 2008: 43)

Kaza sırasında otomobilde bulunanların kimlikleri, meslekleri ve konumları, medyanın konuyu sahiplenmesi, tartışmaları giderek tırmandırılmış, basının isimlendirmesiyle tartışmalar devlet-mafya-siyaset üçgeni etrafında yoğunlaşmıştı. Tepki ve tartışmalar, siyasi zeminde de etkili şekilde işlenmiş,

devletin var olduğu öne sürülen bazı tasarruflarından hareketle devlet ve devletin bazı kurumlarını irdeleyen nitelik kazanmıştı. Olay giderek kendi boyutlarını aşmış, siyasi, sosyal güvenlik ve psikolojik açıdan Türkiye gündemindeki en ağırlıklı konu haline gelmiştir. (Gezici 2008: 41–42)

"Medya olayın üzerine çok gitti ya da gittiğini sandık. Ama bir yerlerden sonra olayın izi kesildi. At izi it izine karışınca ne olduğunu anlamadık. Aslında olay aşikârdı. Susurluk hadisesi bir noktadan sonra askerin alanına giriyordu. Ve ne dönemin medyasında ne de hükümetinde olayların üstüne gidecek cesaret yoktu." (Kaynak, Mete 2008: 11) Belki de bu yüzden bu olayın üstü kapanmıştır.

2. Şemdinli Olayları: 9 Kasım 2005'te başlayan Şemdinli olayları Türkiye tarihine damgasını vuran önemli olaylardandır. 9 Kasım'da başlayan olaylar 15 Kasım'a kadar devam etmiştir. Şemdinli olaylarının gelişim seyri şöyle olmuştur:

"9 Kasım Şemdinli'de eski PKK'lı Seferi Yılmaz'a ait kitapçı bombalanmış, bir kişi ölmüş, bombayı attığı öne sürülen bir kişinin sığındığı otomobil halk tarafından durdurulmuş ve içindeki üç kişi tartaklanarak polise teslim edilmiştir. Zanlılar emniyetten olduklarını iddia etmiş ve bu üç kişinin serbest bırakıldığı iddiası üzerine Şemdinli halkı sokaklara dökülmüş ve polis noktası ateşe verilmişti. Otomobilde keşif yapan savcı ve CHP Hakkâri Milletvekili Esat Canan'ın üzerine de ateş açılmış, bir kişi de burada ölmüştür.

10 Kasım Yaklaşık 500 kişi sabah saat 08.00 sıralarında ilçe girişindeki polis noktası yakınında toplandı. Göstericiler, olay yerindeki elektrik direkleri ve tellerini sökerek, yol ortasında barikat kurdu. Daha sonra polis kontrol noktasını ateşe veren göstericiler, ilçenin çeşitli bölgelerinde olay çıkardı. Polis ve jandarma ekipleri, ilçedeki belli merkezlere barikatlar kurdu.

Bombanın patladığı Umut Kitapevi'nin önünde park halinde bulunan ve patlamanın faillerine ait olduğu belirtilen 30 AK 933 plakalı Renault 19 marka otomobilin Hakkâri Jandarma Komutanlığı'na ait olduğu ortaya çıktı. Aracın bagajında üç Kalaşnikof tüfek, bunlara ait 10 şarjör, bomba malzemeleri, polis ve asker yelekleri, krokiler ve bazı kişilere ait resimler bulundu. Kimliği belirsiz kişilerce ateş açılması sonucu otomobilde keşif yapan savcı incelemesini tamamlayamadı. Keşfi izleyen kalabalıktan Ali Yılmaz öldü, beş kişi de yaralandı.

12 Kasım Uzman Çavuş Tanju Çavuş, savcının keşif yaptığı anda halkın üzerine ateş etmek ve Ali Yılmaz'ın ölümüne neden olmak; PKK itiraftısı Veysel Ateş ise

kitapçıya bomba atmak suçundan tutuklandılar. Her iki sanık da tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

13 Kasım Patlamının faillerine ait otomobilin bagajında bulunan belgeler arasında 105 kişinin adının yazılı olduğu üç liste ile içinde krokiler, haritalar, kimlik kartları ve izin kâğıtları olan 300 sayfalık dört klasör bulundu. "*Sakıncalı*", "*milis*" ve "*devlet yanlıları*" başlıklarıyla adlandırılan listelerin yanı sıra Demokratik Toplum Partisi'nin 18 delege aday adayının fotoğraflarının bulunduğu bir başka belge ortaya çıktı.

15 Kasım Yüksekova'da, **Şemdinli olaylarını protesto etmek isteyenlerle polis arasında çıkan çatışmada üç kişi ölürlen, yedisi polis 16 kişi de yaralandı.**

Şemdinli'de ölümlle sonuçlanan bombalama eyleminin iki askerle bir PKK itirafçısından oluşan "*çetenin işi*" olduğuna karar veren Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi, sanık astsubaylar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'i öncelikle çete kurma suçundan bir yıl 11 ay 10'ar gün hapse mahkûm etti. Mahkeme, ardından sanıkları Mehmet Zahir Korkmaz'ı öldürmekten 25'er yıl, Seferi Yılmaz'ı öldürmeye teşebbüsten 12'şer yıl, Metin Korkmaz'ı yaralama suçundan altı ay hapis cezasına çarptırdı. Sanıklar toplam 39 yıl beş ay 10'ar gün hapisle cezalandırılmış oldu. Karar duruşmasında avukatının bulunmaması nedeniyle dosyası ayrılan PKK itirafçısı Veysel Ateş de adam öldürmeye tam teşebbüsten 12 yıl altı ay, olası kastla adam öldürmeden 25 yıl, olası kastla adam yaralamadan altı ay, suç işlemek için kurulmuş örgütün üyesi olmaktan bir yıl 10 ay 27 gün olmak üzere toplam 39 yıl 10 ay 27 gün hapis cezasına çarptırıldı.

Sanıkların temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesi görevsizlik kararı verdi ve dosyayı terör, örgüt ve devletin birliğini bozmaya yönelik eylem davalarına bakan 9. daire'ye gönderdi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi kararı eksik soruşturma gerekçesiyle bozdu. Sanıkların eylemini "*terörle mücadele görevleri kapsamında*" gören mahkeme, yargılamanın askeri mahkemede yapılmasını istedi. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi, davayı askeri mahkemeye göndermeyince hâkim hakkında inceleme başlatıldı. 14 Aralık 2007 tarihinde, Van Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde görülen ilk duruşmalarında, tutuklu astsubaylar Ali Kaya ve Özcan İldeniz ile PKK itirafçısı Veysel Ateş tahliye edildi.

Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi, bombalamanın ardından toplanan halkın üzerine ateş ederek bir kişiyi öldürmek ve beş kişiyi de yaralamaktan 68 gün tutuklu kalan

uzman çavuş Tanju Çavuş'u, *"tutuklu kaldığı süre, suçun vasıf mahiyeti, ceza miktarı ve sabit ikametgâhının bulunduğu"* gerekçesiyle tahliye etti.

Şemdinli iddianamesini hazırlayan Van Cumhuriyet Savcısı Ferhat Sarıkaya, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 20 Nisan 2006 tarihli kararıyla, *"mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü"* gerekçesiyle ihraç edildi. Şimdilerde Ergenekon Davası sanığı olarak tutuklu bulunan Büyük Hukukçular Birliği başkanı Kemal Kerinçsiz ise Sarıkaya hakkında *"görevi kötüye kullanmak", "gizliliğin ihlali", "orduyu aşağılama" ve "devletin birliğini bozmak"* suçlarından soruşturma yapılması istemiyle Adalet Bakanlığı'na başvurdu fakat ret yanıtı aldı." (http://tr.wikipedia.org/wiki/2005_%C5%9Eemdinli_%C4%B1, Erişim Tarihi: 14.06.2010)

Şemdinli olaylarının ne olduğunun kendisine sorulması üzerine Ömer Lütfi Mete kısaca; kendisi de dahil Türkiye'de hiç kimsenin Şemdinli'de ne olduğunu bilmediğini, JİTEM'e bağlı istihbaratçıların PKK hakkında bilgi toplamak için gittikleri Şemdinli'de avlandıklarını, yıllarca PKK'dan hapiste yatıp çıkan bir Mehmetçik katilinin "Fılan filan astsubaylar geldi ve bombayı dükkana attı." sözünü medyanın sanki güvenilir bir kaynaktan bilgi almışçasına haber yaptığını ve bu şekilde TSK'nın sanki o bölgede provokasyon yaptığı imasının verildiğini, daha sonra Van savcısının görevden ihraç edildiğini ve tüm bunların başta TSK olmak üzere ülkeye zarar verdiğini söylemektedir. (Kaynak, Mete 2008: 117–121)

3. Zirve Yayın Evi Katliamı: 17 Nisan 2007'de, Malatya'da İncil dağıttığı belirtilen bir yayınevini basan 5 saldırgan, biri Alman uyruklu 3 kişiyi boğazlarını keserek öldürmüştü. Olaydan sonra suçüstü yakalanarak tutuklanan 5 kişinin öğrenci olduğu belirtilmişti.

"Edinilen bilgilere göre, ihbar üzerine Niyazi Mısri Mahallesi'ndeki Ağbaba İşhanı'na gelen polis, yayınevinde 2 ölü ve 1 yaralı ile karşılaştı. Öldürülen kişiler, elleri ve bacakları sandalyeye bağlanmış, boğazları kesilmiş halde bulundu. Ağır yaralı Uğur Yüksel boğazından, sırtından ve karnından bıçaklanmış olarak hastaneye yetiştirildi; ancak kurtarılamadı. Yayınevinin, ilde daha önce protestolarla karşılaştığı, bu yüzden Kay-Ra Yayıncılık olan adını 'Zirve'ye çevirdiği belirtildi." (<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=529482>, Erişim Tarihi: 13.07.2010)

Dönemin sansasyonel olaylarından olan Zirve Yayınevi katliamının Ergenekon ile ilgili olabileceğine dair şu bilgiler mevcuttur:

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın isteği üzerine Emniyet'in hazırladığı 32 sayfalık raporda, Ergenekon tutuklusunu Doğu Perinçek'le katliamı azmettirmekle suçlanan Albay Mehmet Ülger arasındaki ilişkiye dikkat çekiliyor. Buna, Malatya-Kerkük Kardeşlik Derneği Başkanı Veysel Şahin'in, savcılığa verdiği ifade dayanak gösteriliyor. Şahin'in, Perinçek'le tanışmasının Malatya İl Jandarma Komutanı Mehmet Ülger vasıtasıyla olduğuna vurgu yapılıyor. Raporda Ergenekon'un tutuklu sanıklarından Türk Ortodoks Patrikhanesi Basın Sözcüsü Sevgi Erenerol'la ilgili kısım da dikkat çekici. Erenerol'un, 25 Aralık 2000'de Hava Kuvvetleri Komutanlığı ve SAREM'de verdiği misyonerlik konferansında Türk Ortodoksluğu dışında tüm yabancı din misyonlarına karşı durduklarını aktardığı belirtiliyor. (<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=972042&title=emniyetin-zirve-yayinevi-cinayeti-raporu-ergenekon-isinin-icininde>, Erişim Tarihi: 20.06.2010)

“Zirve Yayınevi katliamıyla ilgili, bir süre önce tutuklanan Varol Bülent Aral ile Hüseyin Yelki hakkında 2'inci iddianame hazırlandı. Kabul edilen bu iddianamede, Ergenekon sanığı emekli tuğgeneral Veli Küçük'ün misyonerlik faaliyetlerini yönlendirdiği iddiası yer aldı. Dosyada, Veli Küçük tarafından Mersin'de faaliyet gösteren Kayra Yayınevi'nin yöneticisi olan Martin De Lange'nin yanına 2 kişinin yerleştirildiği bilgisi yer aldı.” (<http://www.tumgazeteler.com/?a=5020968>, Erişim Tarihi:14.06.2010)

4. Cumhur Başkanlığı Seçimi: Türkiye Mayıs 2007'de cumhurbaşkanlığı seçimine gitti. "Abdullah Gül cumhurbaşkanlığına aday olup Mecliste seçim turları yapılırken CHP Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Gerekçesi de cumhurbaşkanlığı seçiminde en az 367 milletvekilinin hazır bulunmasıydı. Hükümetin bu kadar milletvekili yoktu. Ayrıca CHP'nin cumhurbaşkanlığı seçimini Anayasa Mahkemesi'ne götürdüğü gün Genelkurmay Başkanlığı'nın internet sitesinde bir bildiri yayınlandı." (Kaynak, Mete-2008, s;13) Bu seçime ANAP ve DYP'de katılmadı. Genel Kurmay'ın bu bildirisi bir muhtıra olarak değerlendirildi. Daha sonra Anayasa Mahkemesi kısa sürede karar aldı ve -geçmişte benzer şekilde cumhurbaşkanı seçilmiş olmasına rağmen-cumhurbaşkanlığı seçimi için 367 milletvekili bulunması şartını kabul ederek seçimin tekrar yapılmasına karar verdi. Bundan sonra işler biraz daha karıştı ve

cumhurbaşkanlığı seçimi genel seçimlerin sonrasına ertelendi. Genel seçimlerde oyların %47'sini alarak birinci çıkan AKP bu sefer 367'yi sağlayarak Abdullah Gül'ü 11. Cumhurbaşkanı seçti.

Bugüne kadar ülkemizde meydana gelmiş tüm darbeler maalesef biraz da siyasilerin vurdumduymazlığı ya da korkaklığıyla gerçekleşmiştir. Nedense ülkemizde belirli konularda -Kıbrıs, AB, terör örgütü PKK gibi- hep askerin dediği minvalde hareket edilmiştir. Siyasiler bu konuda gerekli cesareti gösterememiş ya da korkak davranmışlardır. 27 Nisan e-muhtırasından sonra ilk defa Başbakan Recep Tayyip Erdoğan askere sesini yükseltti. Daha önce hiçbir siyasi orduya bu denli sert bir cevap vermemişti. Belki de bugün yaşadığımız ve kimilerine göre cumhuriyet tarihinin en önemli davalarından biri olan Ergenekon'un fitilini ateşleyen bu cesaretti. (Kaynak, Mete 2008: 16)

5. Ak Parti'yi Kapatma Davası: AK Parti'yi kapatma davasına girmeden önce Türkiye'de *parti kapatma* konusuna bakıldığında; Türkiye Cumhuriyeti tarihinde birçok parti kapatıldı ve kişilerin siyaset yapmaları yasaklandı. Ancak her zaman kapatılan partiler başka bir adla yine siyaset sahnesine geri döndü. Siyaset yapması yasaklanan kişiler ise belli bir zaman sonra yine siyasete döndüler. Kısaca bir partiyi kapatmak geçici bir çözüm olmaktan ileri gitmemektedir. Yani Türkiye'de yasalar bir partinin ya da fikirsel oluşumun tamamen ortadan kalkmasına, yok olmasına müsait değildir. Bundan dolayı bugüne kadar Türkiye'de parti kapatmak bir *kısr döngüden* ibaret kalmıştır. (<http://www.hikayeler.net/yazilar/56971/ergenekon-davasi-ve-akp-nin-kapatilma-davasi/>, Erişim Tarihi: 02.02.2010)

Cumhurbaşkanı seçiminden sonra AKP hükümeti anayasa değişikliği için çalışmalar başlattı. Anayasa değişikliğine sert tepkiler gelince AKP anayasa değişikliği çalışmasına ara verdi. Ancak bu arada başörtüsü düzenlemesi tartışılmaya başlandı. "MHP bu konu meclise gelirse gerekeni yaparız deyince AK Parti konuyu meclise taşıdı. Ve rekor sayılabilecek bir oyla -441- üniversitelerde başörtüsü serbestisini sağlayan yasa meclisten geçti. CHP bu konuyu derhal Anayasa Mahkemesi'ne götürdü. İşte tam bu günlerde Yargıtay Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya AK Parti'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne dava açtı." (Kaynak, Mete 2008: 15)

Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya'nın, AK Parti'nin "*laikliğe aykırı fillerin odağı haline geldiği*" gerekçesiyle, partinin kapatılması ve ilgili Başbakan Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere, Cumhurbaşkanı

Abdullah Gül dahil 71 kişinin 5 yıl süre ile siyasetten uzaklaştırılması istemiyle hazırladığı iddianame Anayasa Mahkemesi'ne 14 Mart 2008'de sunulmuş olup, Anayasa Mahkemesi iddianameyi 31 Mart 2008 günü kabul etmiştir. 16 Haziran günü Adalet ve Kalkınma Partisi esas hakkındaki savunmasını vermiştir. 30 Temmuz 2008 tarihinde kamuoyuna yapılan açıklamada, partinin temelli kapatılmaması, fakat hazine yardımının belirli bir oranda kesilmesi kararına varılmıştır. 6 üye kapatılması, 5 üye kapatılmaması yönünde oy kullanmışken, hazine yardımının kesilmesi hakkındaki oylamada 11 üyenin 10'u kesilmesi yönünde oy kullanmıştır. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Adalet_ve_Kalk%C4%B1nma_Partisi'nin_temelli_kapat%C4%B1lma_davas%C4%B1, Erişim Tarihi: 10.06.2010)

Konuyla ilgili durum değerlendirmesi yapan AKP bu davaya tepki gösterdi. Ancak ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras daha sert tepki gösterdi. Uras şöyle dedi: "Davanın Ergenekon operasyonundan sonraya denk gelmesi manidardır. Demokrasi dışı güçler başsavcıya bel bağlamışlar. Yargıtay Başkanı Hasan Gerçekker ise, başsavcıya destek vererek, *Başsavcı yetkisi kapsamında dava açmıştır.*" (Tayyar 2009: 312) dedi.

"Burada ilginç nokta şu: Yargıtay Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya Referans gazetesinden Nuray Başaran'a verdiği demeçte kısaca şöyle diyordu: 'Eğer AK Parti başörtüsü düzenlemesi yapmasaydı, bu davayı açmayacaktım.'" (Kaynak, Mete 2008: 15) Ancak Yalçınkaya kapatma davasını açtığı sıralarda Anayasa Mahkemesi başörtüsü düzenlemesiyle ilgili kararını vermemişti!

Buraya kadar kapatma davasıyla Ergenekon Davası birbirinin zıddı davalar olarak görülebilir. Ancak bu konuda Mahir Kaynak şu yorumu yapmaktadır:

Kapatma davasıyla Ergenekon soruşturması birbirinin karşıtı olmak bir yana aynı projenin parçalarıydı. Bir hareket tasfiye ediliyorsa ona alternatif olacakların da tasfiyesi gerekir. Burada AKP ile tasfiye edilen hareketin birbirinin zıddı olduğu, bu nedenle alternatif olamayacakları söylenebilir. İdeolojik açıdan doğru olan bu görüş ülkeyi kontrol edebilecek yapılar olarak düşünüldüğünde yanlıştır. (Kaynak, Mete 2008: 67)

6. Rahip Sentore Cinayeti: Trabzon Santa Maria Katolik Kilisesi'nin papazı olan Rahip Andrea Sentore, Şubat 2006'da 16 yaşındaki O. A. tarafından Glock marka silahla vurularak öldürüldü. Bu dönemde Türkiye'de birçok sansasyonel olay meydana gelmekteydi ve bu olay da bunlardan biri olarak kabul edilebilir.

"İtalyan ulusal haber ajansı ANSA, Trabzon'da uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitiren İtalyan Papaz Andrea Sentore'nin öldürülmesinin, Batı basınında Hz. Muhammed ile ilgili yer alan karikatürlerden kaynaklanabileceğini ileri sürer. Sonra sorguya alınan O. A., Batı basınına doğrularcasına Hz. Muhammed karikatürleri nedeniyle başlayan ve İslam ülkelerinde yayılan protesto eylemlerinden etkilendiğini söyledi." (Gezici 2008: 91)

Ancak sebebi her ne olursa olsun bu olay, bir dizi olaylarla dolu Türkiye adına kara bir leke olmuştur. Katilin kısa sürede yakalanması, birçok sorunun cevabının çabuk bulunmasını sağlayıp, olayla ilgili provokasyonların artmasını engelledi. Fakat yine de bu olay o dönem için bir kaos durumu doğurmuştur.

7. Sauna Çetesi: "Ergenekon'un en büyük özelliği de kendi içerisinde farklı yapılanmalara girmesi ve eylemlerini o yapılanmalar üzerinden gerçekleştirmesiydi. Bunlardan biri de sauna çetesidir." (Gezici 2008: 65)

18 Şubat 2006'da "Emniyet'in Küre Operasyonu ile ortaya çıkardığı Sauna Çetesi, iki bakan ve 14 milletvekilini yakın takibe alarak özel istihbarat toplamıştı. Avrupa'nın ikinci büyük garnizonu olarak bilinen Etemesgut'a yönelik krokili, görüntülü ihtilal ve işgal senaryoları, kullandığı arabadan, ilişkide olduğu insanlara kadar çetesi tutulan vekiller 'Sauna Çetesi'nin suç dosyasına girecekti.'" (Gezici 2008: 65)

Sauna Çetesi ile ulaşılan bilgilerde siyaset, iş ve sanat dünyasından önemli kişilerle ilgili bağlantılara rastlandı. Ayrıca polis bu çetenin bomba ve silah eğitimi iddiaları konusunda önemli bilgilere ulaştı.

Sauna Çetesi'nin basit bir oluşum olmadığı "Küre Operasyonu devam ederken, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) Başkanı Tuğgeneral Turgut Arıbal ile Askeri Yargıtay Başkanı Tuğgeneral Ahmet Alkış, Ankara Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı Yılmaz Uğurlu'yu ziyaret ederek savcılarla görüşen ikilinin operasyonla ilgili geniş bilgi almasından anlaşılmaktaydı." (Gezici 2008: 66)

8. Cumhuriyet Gazetesi'ne Bombalı Saldırı: Küre Operasyonu'nun üzerinden çok geçmeden Türkiye'de sansasyonel eylemler artış gösterdi. Bu sıralarda olaylarla ilgili olarak farklı medya grupları farklı haberler yapmaktaydı. Özellikle Cumhuriyet gazetesi ise bu dönemde tahrik edici yayınlara yer verdi. "Turhan Selçuk 16 Nisan 2006 tarihli Cumhuriyet'te başına türban bağlamış domuz şekli çizerek *Türbanlı domuz AB yolunda* başlığını attı. Kardeşi İlhan Selçuk, köşesinde (23 Mayıs 2006) bu karikatüre gösterilen

tepkilere *Turhan'ın karikatüründe türban takmış domuzun resmedilmesine mürteci hemen tepki gösterdi, çünkü karikatürde kendini görüyor* karşılığını verdi." (Tayyar 2009: 260)

Bu karikatürün üzerinden çok geçmeden "Cumhuriyet gazetesinin İstanbul Şişli'de bulunan merkez binasına 5–10 ve 11 Mayıs 2006'da üç kez üst üste el bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıların hiçbirinde ölen ya da yaralanan olmazken, ikinci saldırıda binaya atılan bombaların bile patlamadığı tespit edildi." (Gezici 2008: 76) Bu olayda ilginç olan bir diğer konu da, saldırıyı düzenleyenlerin yakalanmadan kaçmasıdır. Hadi birinci saldırı beklenmediğinden, yani sürpriz olduğundan saldırgan kaçtı diyelim, ancak iki ve üçüncü saldırılarda saldırgan nasıl kaçtı, ya da birinci saldırıdan sonra hiç güvenlik önlemi alınmadı mı ki iki ve üçüncü saldırılar bu kadar kısa süre içinde ve kolaylıkla gerçekleştirildi.

Bir sonraki bölümde detaylı bir şekilde verilecek olan "Danıştay saldırısının kahramanı Avukat Alparslan Arslan polise verdiği ifadede Cumhuriyet gazetesine yapılan saldırıların ilk ikisini kendisinin teşvikiyle, üçüncüsünü ise bizzat kendisinin gerçekleştirdiğini itiraf etti." (Gezici 2008: 77) Daha sonra, bu saldırılarda kullanılan bombalar ile Ergenekon baskınında Ümraniye'de bulunan bombaların aynı seriden olduğu ve bu bombaların TSK'ya ait olduğu saptanmıştır. Danıştay cinayetinden yakalanan Alparslan Arslan'ın yakalandıktan sonra; *yakında bir darbe olacak ve beni çıkaracaklar* demesi de bu saldırıların Ergenekon darbe planıyla ilgisi olabileceğini göstermektedir.

9. Danıştay Saldırısı: Cumhuriyet gazetesine üst üste düzenlenen bombalı saldırıların arkasından çok geçmeden Türkiye sansasyonel bir olayla daha karşılaştı. 17 Mayıs 2006 sabah sularında Avukat Alparslan Arslan Danıştay II. Dairesi'ne silahlı saldırı düzenledi.

Arabasını Necatibey Caddesi'nde park ettikten sonra Danıştay'a gelen Alparslan Arslan adlı avukat, sahip olduğu avukat kimliği sayesinde güvenlikten silahıyla birlikte geçmeyi başardı. Danıştay 2. Dairesi'nin bulunduğu kata geldikten sonra daire başkanı Mustafa Birden'in odasına yöneldi. Kapıda sekreter Aynur Tashlı tarafından durdurulan, fakat çay servisi yapılmakta olduğu için açık olan kapıdan içeri giren Arslan, içeride toplantı yapan daire üyelerine elindeki Glock marka silahla 11 el ateş etti. Arslan'ın saldırı sırasında tekbir getirdiği de ileri sürüldüyse de, bu iddia bizzat saldırıya uğrayan üyeler tarafından

yalanlanmıştır.

(http://tr.wikipedia.org/wiki/Dan%C4%B1%C5%9Ftay_Sald%C4%B1r%C4%B1s%C4%B1, Erişim Tarihi: 11.06.2010)

"Saldırı sonrasında, Danıştay II. Daire üyesi Mustafa Yücel Özbilgin öldü, aralarında daire başkanı Mustafa Birden'in de yer aldığı dört üye daha yaralandı. Saldırıya Türkiye'deki her kesimden tepki geldi. Dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 19 Mayıs 2006'da yaptığı açıklamada saldırının sadece Danıştay'a değil, laik devlete de yöneltilmiş olduğunu söyledi." (Gezici 2008: 80–81)

Türkiye'de birçok önemli olayda olduğu gibi bu olaydan sonrada ortam gerilmiş, provakosyanlar için şartlar oluşmuştu. Özbilgin'in cenazesinde toplanan kalabalık hükümete tepki gösterirken Danıştay'ı, askeri ve YÖK'ü üyelerini alkışladı. Bu dönemde bazı gazetelerin **Laikliğe kurşun** bazılarının ise **İşte o üyeler** gibi başlıklar atması bir çatışmanın doğduğunu göstermektedir. Sanki bazı kesim askerle hükümetin arasının bozulmasını istiyordu. Saldırıdan sonra hemen yakalanan Alparslan Arslan ilk ifadesinde Cumhuriyet gazetesine bombalı saldırıları da kendisinin düzenlediğini ve Danıştay saldırısını Danıştay'ın almış olduğu türban kararı dolayısıyla yaptığını söylemesi de böyle bir amacın olduğunu doğrular nitelikteydi.

Ancak saldırıyı hükümetin tüm üyeleri kınadı ve "protesto gösterilerinin ardından hükümet adına açıklama yapan dönemin Devlet Bakanı Mehmet Ali Şahin, 'Saldırganların saldırıyla değil, hükümete yönelik protestolarla amaçlarına ulaştıklarını' söylemiş ve saldırının 'Türban kararıyla ilgili olmayıp Türkiye'deki istikrar ortamını yok etme amacıyla olduğunu' savunmuştu." (Gezici 2008: 84)

Mehmet Altan **Puslu Demokrasi** adlı kitabında Danıştay saldırısından sonra yakalanan Alparslan Arslan'ın Silivri'deki mahkemede konuşmak istememesiyle ilgili bir soruya şu yanıtı vermektedir: "Sen de okuyucular da şunu asla unutmayın: Danıştay cinayeti sanığı Alparslan Arslan yakalandıktan sonra ifade vermek istemeyip, birkaç ay içerisinde darbe olacak ve beni hapisten çıkaracaklar demişti. O darbe hangisiydi acaba? Sarıkız mı, Ayışığı mı?" (Altan 2010: 61)

Alparslan Aaslan'ın bu sözleri Danıştay saldırısının Ergenekon darbe planıyla ilgili olabileceğini göstermektedir ve daha çok ileride yapılması planlandığı iddia edilen Ergenekon darbe planı için ortam hazırlamak amaçlı yapılmış olabileceği anlaşılmaktadır. Çünkü Danıştay saldırısı faili Alparslan Arslan olayı Danıştay'ın almış

olduğu türban kararı için yaptığını söylerken dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer bu saldırının aynı zamanda laikliğe de saldırı olduğunu söylemiştir. Hükümeti protesto edenler ise irtica geliyor diye AK Parti hükümetini eleştirmişti. Yani ortada bir belirsizlik vardı ve o döneme bakıldığında Türkiye'de birbiri ardına önemli olaylar meydana gelmekteydi.

10. Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Derneği: Danıştay saldırısından sonra, saldırgan Avukat Alparslan Arslan'ın cebinden bu derneğe ait bir kartvizitin çıkmasından sonra ortaya çıkan Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Derneği; "bir dernek olarak örgütlenen sivil bir yapı olmakla birlikte daha çok bağımsızlık gibi ulusalcı karakterleriyle öne çıkan dernektir. Türkiye genelinde 2 ile 3 bin dernek üyesi olduğu sanılmaktadır."(http://tr.wikipedia.org/wiki/Vatansever_Kuvvetler_G%C3%BC%C3%A7_Birli%C4%9Fi_Hareketi, Erişim Tarihi: 12.02.2010)

"Yeni Şafak, 9 Şubat 2007'de sütunlarında gündeme getirdiği silah ve Kur'an üzerine yapılan 'ölmeli-öldürmeli' yemin töreninin görüntülerini yayına yeni başlayan TV kanalı Tvnet üzerinden de yayınladı." (Gezici-2008, s;98) Bu yemin töreninde Türklüğe vurgu yapılmakta ve gerektiğinde ölmek öldürmek için yemin edilmekteydi. Emekli Albay Fikri Karadağ'ın bir dönem başkanlığını yaptığı Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Derneği, Mersin'deki Yörük köylerinde *ırkçı* propaganda yaparak çok sayıda kişiyi bünyesine çekmeye çalışmıştır.

"Vatansever Kuvvetler'in şube başkanlığından ayrılan derneğin Mersin temsilcisi Kemal Canay, yerel İmece gazetesine verdiği demeçte, Karadağ'ın Türkiye'de tespit ettiği 13 bin 500 'hain'e hesap sorulacağını söylediğini belirterek, 'Mersin PKK ve Siyonistlerce işgal edildi. Mersin'de suç işleyenler yüzde 90'ı Doğulu ve Güneydoğulu'dur. Türk çocuğu suç işlemez' diyordu." (Gezici 2008: 96)

"Danıştay saldırıyı Alparslan Arslan'ın ilişkide olduğu çok sayıda kişi Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Derneği ile bağlantılı çıktı. Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Derneği "Mersin'de 'bayrak yürüyüşü' adı altında giriştiği provokatif eylemlerle dikkati çekiyor, dini ve milli değerleri kullanıyordu. Ancak Danıştay saldırısıyla ipliğinin pazara çıkmasının ardından, derneğin ve yayın organlarının bütün internet siteleri kapandı. Örgüt bir anlamda 'yeraltına' çekildi." (Yeni Şafak gazetesi, 9 Şubat 2007)

"8 Temmuz 2007 günü Vatansever Kuvvetler Güç Birliği Hareketi'ne yönelik 'Girdap Operasyonu' kapsamında adliyeye sevk edilen 3 kişi daha tutuklandı. Aynı operasyonda Taner Ünal dâhil 11 kişi daha önceden tutuklanmıştı. Çete üyeleri halen; gasp, yağma, ihaleye fesat, zimmet, dolandırıcılık, tarihi eser kaçakçılığı suçlarından yargılanıyor." (http://tr.wikipedia.org/wiki/Vatansever_Kuvvetler_G%C3%BC%C3%A7_Birli%C4%9Fi_Hareketi, Erişim Tarihi: 12.02.2010)

"Bu şebekeye talimat veren 'bir numara'nın, Muzaffer Tekin grubunu da yönlendirdiği öne sürüldü. Polisin peşine düştüğü 'bir numaralı vatansever'in, İstanbul'da yaşayan emekli bir güvenlik görevlisi olduğu iddia ediliyor. Söz konusu kişinin, her iki grubu birden kumanda ettiği ileri sürülüyor." (<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=560051&title=turkiyeyi-sarsacakiddialar&haberSayfa=0>, Erişim Tarihi: 18.06.2010)

"Bu derneğin Pentagon ve CIA tarafından Soğuk savaş döneminde kurulan Kontr-gerilla hareketlerinin Türkiye ayağı olduğu iddia edilen ve Türkiye Cumhuriyeti Başsavcılığınca Terör Örgütü Kapsamına alınan Ergenekon yapılanması ile doğrudan bağlantı halinde olduğu ve son yıllarda Türkiye Cumhuriyeti'ni provokasyonlar yoluyla darbe ortamına götürmeye çalıştığı savcılık soruşturması sonucu belgelenmiştir." (http://tr.wikipedia.org/wiki/Vatansever_Kuvvetler_G%C3%BC%C3%A7_Birli%C4%9Fi_Hareketi, Erişim Tarihi: 12.02.2010)

11. Hrant Dink Cinayeti: Ergenekon sürecine doğru ilerlerken Türkiye'de birçok olay cereyan etmekteydi. Bunlardan biri de Agos gazetesinin Ermeni asıllı yayın yönetmeni Harant Dink cinayeti oldu. Hrant Dink, Agos gazetesinin Halaskargazi Caddesindeki binasının önünde 19 Ocak 2007 günü saat 15.00 sıralarında Ogün S. adlı bir kişi tarafından başının arkasından vurularak öldürüldü.

Harant Dink'in ölümü Agos gazetesinde yazdığı Türklüğü küçümseyici yazılarından kaynaklandığı söylenmektedir. Çünkü bu yazılarından dolayı Dink tehdit edildi ve hakkında "TCK'nın 301. maddesinden dava açıldı. 26 Şubat 2004 günü Agos gazetesi önünde toplanan Milliyetçi bir grup, tehditler de içeren pankartlar açarak gösteriler yaptı. Olay Türkiye'de milliyetçilik tartışmalarını gündeme taşıdı. Dink'in cenazesinde on binlerce kişi tarafından cinayete tepki olarak atılan "Hepimiz Hrant'ız, hepimiz Ermeniyiz" sloganı uzun süre tartışıldı." (Gezici 2008: 134–135)

Hrant Dink cinayeti, halkın milliyetçilik duygularının kabarmasına ve bu bağlamda bir çatışma ortamının oluşmasına yol açmıştır.

3.3. ERGENEKON OPERASYONLARININ GAZETELERDE YER ALIŞ ŞEKLİ

Türkiye'nin bugüne kadar gördüğü en büyük dava olan Ergenekon Davası basında bulduğu yer itibariyle de en büyük olduğunu kanıtlamıştır. Öyle ki bazı günler gazetelerin birinci sayfasını neredeyse tamamen kaplayan Ergenekon haberleri, yine bu günlerde iç sayfalarda kendine çok geniş yer edinmiştir ki; bu yer bazı gazetelerde 7-8 sayfaya kadar çıktığı olmuştur.

Basında yer alan Ergenekon haberlerine bakıldığında birçok haberde basın ahlak ve etiğinin çiğnendiği görülmektedir. Sağ basın dava daha iddianame aşamasındayken haberlerinde, iddianamedeki iddiaları kabul ettikleri görüşünü öne çıkaran tarzda haber yaparken, sol basın da başından beri Ergenekon soruşturmasının hükümetin uydurduğu bir komplo olduğunu, suçlamaların asılsız olduğunu vurgulayan tarzda haber yapmıştır. Burada iki tarafın da yapmış olduğu habercilik anlayışı yanlıştır. Birinci tarafın yanlışı, yargı süreci bitmeyen bir dava hakkında, sanki yargı süreci sona ermiş ve iddianamedekilerin gerçekliği kabul edilmiş gibi haberlerinde iddianamenin gerçek olduğu tarzda ibareler kullanmasıdır. İkinci tarafın yanlışı da, yine benzer şekilde yargı süreci bitmeyen bir dava hakkında sanki yargı süreci bitmiş ve dava asılsız çıkmış gibi davanın bir komplo olduğunu hissettiren ibareler kullanılmasıdır. Basın ahlak ve etiğine göre yargı süreci tamamlanmayan bir dava hakkında, davanın gelişme seyri tarafsız bir şekilde verilmeli ve hiç bir taraf ne suçlanmalı ne de masumlaştırılmalıdır. Oysa burada Ergenekon soruşturmasının yargı süreci bitmeden sorgulananlar hakkında birinci taraf suçlayıcı, ikinci ikinci taraf ise masumlaştırıcı haber yapmıştır. İleriki bölümlerde örneklerle detaylı bir şekilde irdelenecek olan bu durum, Türk basınının Ergenekon soruşturması seyrini tarafsız bir şekilde yansıtmadığını göstermektedir.

Özellikle "Hürriyet, Milliyet, Vatan, Cumhuriyet gibi gazeteler Ergenekon olayını görmezden geliyordu. Laik zümre ise gözaltına alınan isimlerden sadece kendisine yakın olanlara ciddi itiraz ediyordu. Emin Gürses ya da Erol Mütercimler'in gözaltına alınması bu medyada pek etki etmiyor, ama Eski İstanbul Üniversitesi

Rektörü Kemal Alemdaroğlu, Cumhuriyet gazetesi başyazarı İlhan Selçuk'un gözaltına alınmaları kıyameti koparmalarına yetiyordu." (Kaynak, Mete 2008: 17-18)

"Operasyonun başlaması ve devamında yaşanan olaylar, basın (özellikle merkez medyanın) Ergenekon kavramını kullanma şeklini değiştirmemiştir. Kemalist seküler medya olaylarla Susurluk arasında bir ilişki kurarak bu tür çetelerin sağcı ve milliyetçi kimliğine işaret etmiş ve Ergenekon kavramını bu tür çeteleri tanımlamakta kullanmıştır." (Avcı 2010: 174) Cumhuriyet gazetesine bakıldığında başından beri alaycı bir tavır sergilediği görülmektedir.

Hürriyet gazetesinin, Ergenekon olayındaki habercilik anlayışı, iletişim fakültelerinde ibrelilik ders olarak okutulabilecek mahiyet taşıyordu. Gazete, uzun süre bu olayı görmezden geldi, birinci sayfaya taşıma ihtiyacı hissetmedi. Ergenekon operasyonunun en kritik bölümünü oluşturan 6. dalgada, iki emekli kuvvet komutanının (emekli Jandarma Genel Komutanı Şener Eruygur ve emekli Birinci Ordu Komutanı Hurşit Tolon) gözaltına alınması, Ergenekon'u bu kez gazetenin manşetlerine taşımıştı. Manşetler olayın önemini vermekten ziyade operasyonu küçümseme eğilimini yansıtıyordu. Demokratik ve İslami hassasiyete sahip basın grupları ise Kemalist medyayı Ergenekon karşısında sessiz kalmakla suçlamış. Bu gelişmelerle birlikte Ergenekon operasyonunda dudak uçuklatıcı silah, mühimmat ve ilişkiler deşifre edildikçe önceki dönemlerden farklı olarak bu defa liberal basın da Ergenekon kavramını etkin bir şekilde vitrine çıkarmaya başladı. (Avcı 2010: 175)

Yukarıda ikinci bölümde tartışılan *tarafsızlık* kavramı konusunda, sosyal bağlamdan ayrı düşünülemediği için insanın yaptığı bir işte tam anlamıyla tarafsız olmasının mümkün olmadığı kanaatine varılmıştı. Ancak devletin güvenliği gibi istisnai durumlar dışında bir haberci, haber yaptığı bir konuya tarafsız yaklaşması, haber ahlak ve etiğinin olmazsa olmazlarından. Fakat Ergenekon Davası öyle bir hal almıştır ki, bu davaya tam olarak tarafsız bir gözle bakan basın organı neredeyse yok gibi. Basın kuruluşları Ergenekon soruşturmasıyla ilgili bugüne kadar yaptıkları haberlerde ya *Ergenekoncu* ya da *Ergenekon karşıtı* figürünü çizmiştir. Bu durum ilkeli haberciliğe kötü örnek teşkil ettiği gibi, aynı zamanda da Ergenekon Davası konusunda neler olup bittiğini basından öğrenmeye çalışan kitlelerin de kafasındaki soru işaretlerinin artmasına neden olmuştur.

12 Haziran 2007'de Ümraniye'de bulunan el bombaları ile başlayan Ergenekon operasyonları ile ilgili bugüne kadar binlerce haber yayımlanmıştır. Ancak bu haberlerin hepsini incelemek mümkün değildir. Bundan dolayı bu tezde, Ergenekon Davası sürecinde dalga dalga gelişen Ergenekon operasyonlarının ilk 12 dalgasının, her dalgadan sonraki üçer günün gazete haberleri incelendi. Bugünlerde sayısı 15'i bulan Ergenekon dalgalarının ilk 12'sinin incelenmesinin sebepleri şunlardır:

a) İlk başlarda ne olduğu tam olarak bilinmeyen davanın 12. dalgadan sonra ne olduğunun az çok anlaşılır hale gelmesi,

b) Davaya karşı ilk başlarda çekimser duran ve görmezden gelen bazı basın organlarının ilk büyük dalgalar olan 5 ve 6. dalgalardan başlayarak son büyük dalga olan 12. dalga da dâhil olmak üzere özellikle büyük dalgalarda konuya kayıtsız kalmamaları ve geniş yer vermeleri,

c) Son büyük dalganın 12. dalga olması ve 12. dalgadan sonraki dalgaların basında çok az yer bulacak nitelikte küçük olmalarıdır.

Bu araştırma 6 gazete üzerinden yapıldı. Bunlar; sağ basını temsilen Zaman ve Yeni Şafak, sol basını temsilen Cumhuriyet ve Hürriyet, Ergenekon soruşturmasına daha çok orta bir noktadan bakan liberal basını temsilen Radikal ve Akşam gazeteleridir. Ancak inceleme sonucu, liberal olduğu düşünülerek ele alınan Akşam gazetesinin Cumhuriyet ve Hürriyet kadar aşırı olmasa da sol ağırlıklı bir gazete olduğu anlaşılmıştır.

3.3.1. Ergenekon Haberlerinin İçerik ve Söylem Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde Ergenekon haberleri; sayısal veriler, haberlerin lehte ve aleyhte olma durumuna göre tasnifi ve önemli görülen haber ölçütlerinden tarafsızlık, önemlilik ve yenilik bağlamında ele alınacaktır.

Haberlerin sayısı bölümünde; Ergenekon haberlerinin ilk 12 dalgasını, her dalgadan sonraki üçer günün haberlerine bakarak inceleme yapılacaktır. Bu incelemede kaç tane haber olduğu, haberlerin ne zaman yoğunlaştığı ne zaman az olduğu, incelenen gazetelerde yayımlanan toplam haberlerin gazetelere yüzdelik dilimlerinin dağılımı ve her gazetenin her dalgadan sonraki üçer günde yaptığı toplam haberler gibi sayısal veriler ve bunlarla ilgili oluşturulan tablolar incelenecektir.

Haberlerin lehte aleyhte olma durumuna göre tasnifi bölümünde; haberlerin Ergenekon'un lehinde, Ergenekon'un aleyhinde olma durumlarına bakılacaktır.

Tarafsızlık bölümünde; ele alınan Ergenekon haberlerinin tarafsız bir şekilde mi, yoksa taraflı bir şekilde mi verilip verilmediği değerlendirilecektir.

Önemlilik bölümünde; Ergenekon Davası ile ilgili gazetelerde yer alan haberlerin haber olma bağlamında önemli olup olmayacakları, daha çok habere kaynak olarak kullanılan kişilerin eylem ya da söylemlerinin kamuoyu nezdinde haber değeri taşıyıp taşımayacakları bağlamında incelenecektir.

Yenilik bölümünde; Ergenekon soruşturması bağlamında tutuklanan kişilerle ilgili yapılan haberlerde bu kişilerin tutuklanma nedenine mi, yoksa eskiden yaptığı eylem ya da söylemler, unvanları, ideolojileri gibi başka özelliklerine mi vurgu yapıldığı konusuna dikkat çekilecektir.

3.3.1.1. Haberlerin Sayısı

	Tarih	Zaman	Yeni Şafak	Hürriyet	Cumhuriyet	Radikal	Akşam	Toplam
1. dalga	13 Haz 2007	-	-	-	-	-	-	0
	14 Haz 2007	1	2	-	-	1	1	5
	15 Haz 2007	1	2	-	-	1	2	6
	Toplam	2	4	0	0	2	3	11
2. dalga	27 Haz 2007	1	-	-	-	-	-	1
	28 Haz 2007	2	3	-	-	3	1	9
	29 Haz 2007	2	2	-	1	1	-	6
	Toplam	5	5	0	1	4	1	16
3. dalga	28 Tem 2007	1	2	1	1	1	1	7
	29 Tem 2007	1	1	-	1	1	1	5
	30 Tem 2007	1	2	-	1	-	-	4
	Toplam	3	5	1	3	2	2	16
4. dalga	23 Oca 2008	4	8	1	1	5	3	22
	24 Oca 2008	4	4	1	1	8	1	19
	25 Oca 2008	3	5	2	1	7	2	20
	Toplam	11	17	4	3	20	6	61
5. dalga	22 Mar 2008	13	17	1	9	13	24	77
	23 Mar 2008	4	7	4	11	10	14	50
	24 Mar 2008	5	8	2	10	9	10	44
	Toplam	22	32	7	30	32	48	171
6. dalga	2 Tem 2008	19	25	20	4	29	23	120
	3 Tem 2008	21	17	28	4	22	26	118
	4 Tem 2008	20	22	22	3	22	7	96
	Toplam	60	64	70	11	73	56	334
7. dalga	16 Ağu 2008	6	4	6	1	5	4	26
	17 Ağu 2008	2	3	-	5	5	4	19
	18 Ağu 2008	2	3	4	4	2	1	16
	Toplam	10	10	10	10	12	9	61
8. dalga	24 Eyl 2008	8	10	10	7	10	11	56
	25 Eyl 2008	8	6	4	7	5	9	39
	26 Eyl 2008	8	3	6	4	4	8	33
	Toplam	24	19	20	18	19	28	128
9. dalga	22 Eki 2008	8	5	7	9	6	8	43
	23 Eki 2008	4	2	3	3	4	3	19
	24 Eki 2008	6	9	4	11	7	1	38
	Toplam	18	16	14	23	17	12	100
10. dalga	8 Oca 2009	11	25	14	21	17	20	108
	9 Oca 2009	25	11	9	26	20	17	108
	10 Oca 2009	21	16	13	18	18	17	103
	Toplam	57	52	36	65	55	54	319
11. dalga	23 Oca 2009	18	14	14	25	19	18	108
	24 Oca 2009	8	16	11	12	11	11	69
	25 Oca 2009	8	10	9	6	5	2	40
	Toplam	34	40	34	43	35	31	217
12. dalga	14 Nis 2009	19	28	21	20	20	24	132
	15 Nis 2009	14	8	15	19	14	10	80
	16 Nis 2009	5	12	11	15	8	13	64
	Toplam	38	48	47	54	42	47	276
Ana Toplam	284	312	243	261	313	297	1710	

Şekil 3.1. Haber Sayıları

Yukarıdaki tabloda bu çalışma için incelenen 6 gazetede yayımlanan Ergenekon soruşturmasıyla ilgili haberlerin, ilk 12 Ergenekon dalgasının her dalgadan sonraki üçer günün haberlerinin sayıları verilmiştir.

Tabloya bakıldığında, 1. dalgadan sonraki ilk gün hiçbir gazetede hiç bir haber yayımlanmamıştır. Bunun muhtemel nedeni Ümraniye'deki operasyonun gece geç saatlerde yapılmasından dolayı gazetelerin ertesi günkü sayısına yetişmemesidir. İlk dalgadan sonraki ikinci gün ise Cumhuriyet ve Hürriyet hariç diğer gazetelerin hepsinde en az bir haber yayımlanmıştır.

Genel olarak ilk 3 dalgada bütün gazetelerdeki haber sayısı azdır. 4. dalgada belirgin bir şekilde artış gözlenen haber sayıları, özellikle 5 ve 6. dalgalarda doruğa çıkmıştır. 7. dalgadaki haber sayısı 4. dalgayla eşitken 8, 9, 10, 11 ve 12. dalgadaki haber sayıları yine 5 ve 6'daki gibi çok fazladır. İlk dalgalarda haberlerin az olması muhtemelen ilk zamanlar olayın ne olduğunun tam olarak anlaşılmaması ve operasyonların küçük çaplı olmasındandır. İlk büyük dalga olarak tanımlanabilecek 4. dalgada Veli Küçük gibi bir emekli tuğgeneralin gözaltına alınması ve sonraki dalgalarda yine önemli askerlerin yanı sıra bazı ünlü simaların da gözaltına alınması, soruşturmanın sınırlarını genişletip, kapsamını büyüttüğü için haber sayıları da artmıştır.

İlk dalgalarda Zaman 1, Yeni Şafak 2, Radikal 3, Akşam 4, Cumhuriyet 5 ve Hürriyet 9 gün haber yapmamışlar, onun dışında tüm gazetelerde incelenen günlerin hepsinde en az bir haber olmak üzere her gün haber yapılmıştır.

Ergenekon soruşturmasına, *karşı* bir yayın politikası benimseyen Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri ilk 3 dalgada; Hürriyet hiç haber yapmamış, Cumhuriyet sadece 1 haber yapmışken, yani Ergenekon soruşturmasını görmezden gelmişken, 4. dalgadan itibaren bu gazeteler de soruşturmaya kayıtsız kalamamış, konuyla ilgili haber yapmaya başlamışlardır. Özellikle Hürriyet gazetesi toplamda en az haber yapan gazete olmasına karşılık 6. dalgadan sonraki 3 günde yaptığı toplam 70 haberle, Ergenekoncu haber yapan Zaman ve Yeni Şafak gazetelerini haber sayısı itibariyle geride bırakmıştır. Yine ilk dalgalarda çok az haber yapan Akşam gazetesi toplamda üçüncü en çok haber yapan gazete olmuştur.

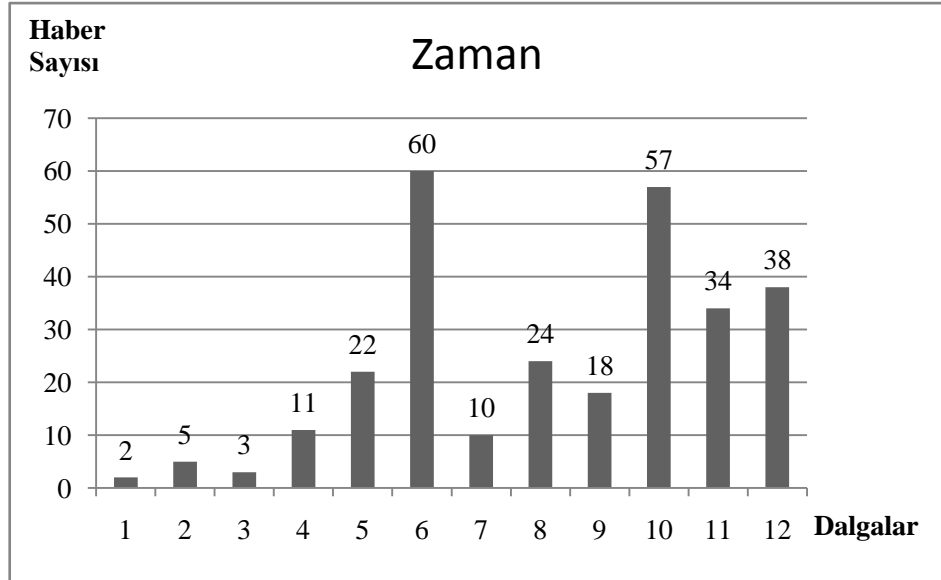
İncelenen 12 dalgada toplam haber sayısının dalga bazında yüksekten aşağı doğru sıralanışı şu şekildedir:

6. dalga: 334 haber,

10. dalga: 319 haber,
 12. dalga: 276 haber,
 11. dalga: 217 haber,
 5. dalga: 171 haber,
 8. dalga: 128, haber
 9. dalga: 100 haber,
 4 ve 7. dalga: 61'er haber,
 2 ve 3. dalga: 16'şar haber,
 1. dalga: 11 haber.

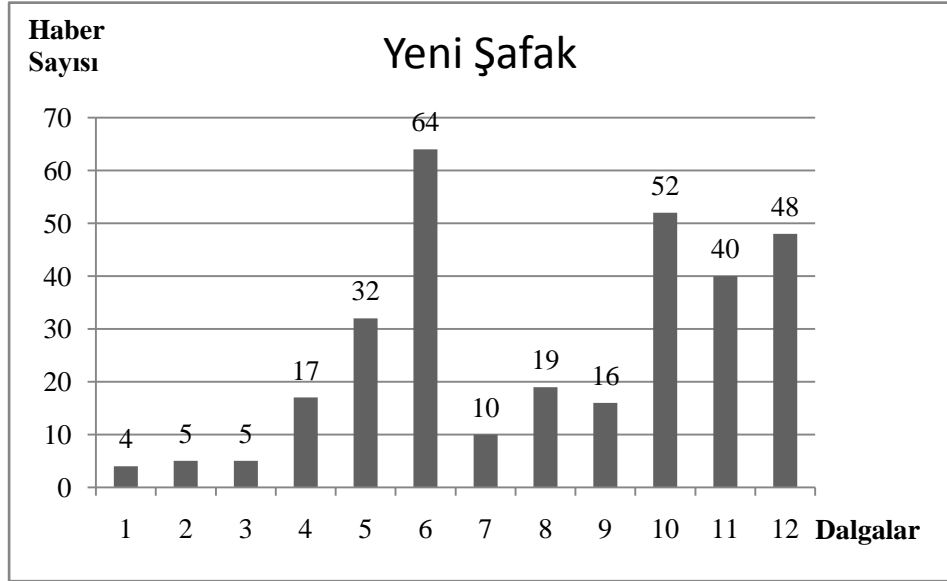
Görüldüğü gibi haber sayısı itibariyle 6. dalga birinci sıradayken 1. dalga son sıradadır. Burada haber sayısı itibariyle büyük olan dalgaların, kapsam itibariyle de büyük olduğu söylenebilir. Dolayısıyla kapsamı ve etkisi en büyük olan dalga döneminde en çok haber yapılacağından, dalgaların kapsamı ile haber sayısı arasında doğrusal bir denklem olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

İncelenen altı gazetenin her dalgadan sonraki üçer günde yaptıkları toplam haber sayılarının sütun grafikte gösterimi şu şekildedir:

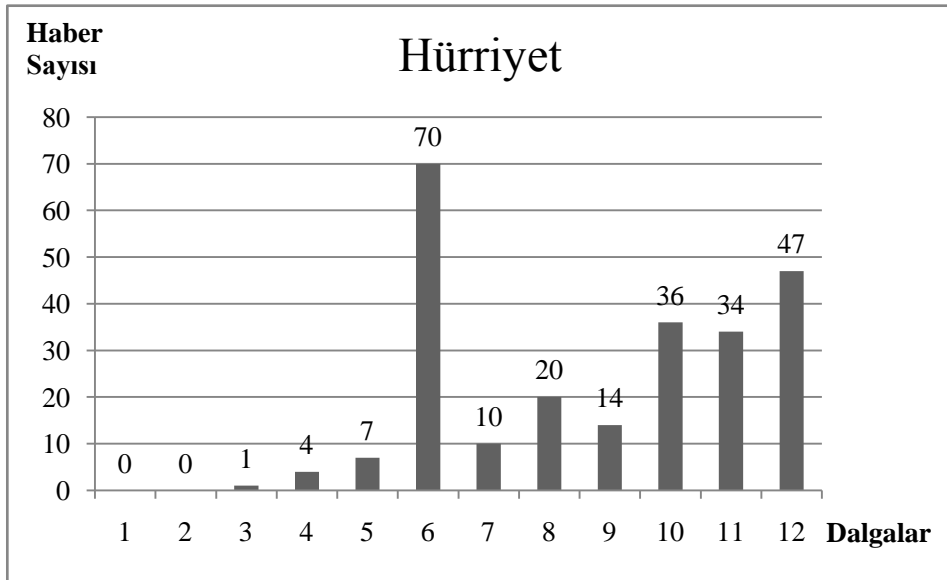
Şekil 3.2. Zaman Gazetesinin Her Dalgadan Sonra İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

Şekil 3.2.'ye görüldüğü gibi Zaman gazetesinde en az haber 1. ve 3. dalgalarda yapılmıştır. Daha sonra 6. dalgaya kadar artan haber sayısı 6. dalgada en yüksek seviyeye çıkmıştır. Daha sonra düzensiz bir eğilimde seyreden haber sayıları 7., 8. ve 9. dalgalarda düşük olurken, 10., 11. ve 12. dalgalarda yüksek olmuştur.

Şekil 3.3. Yeni Şafak Gazetesinin Her Dalgadan Sonra İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

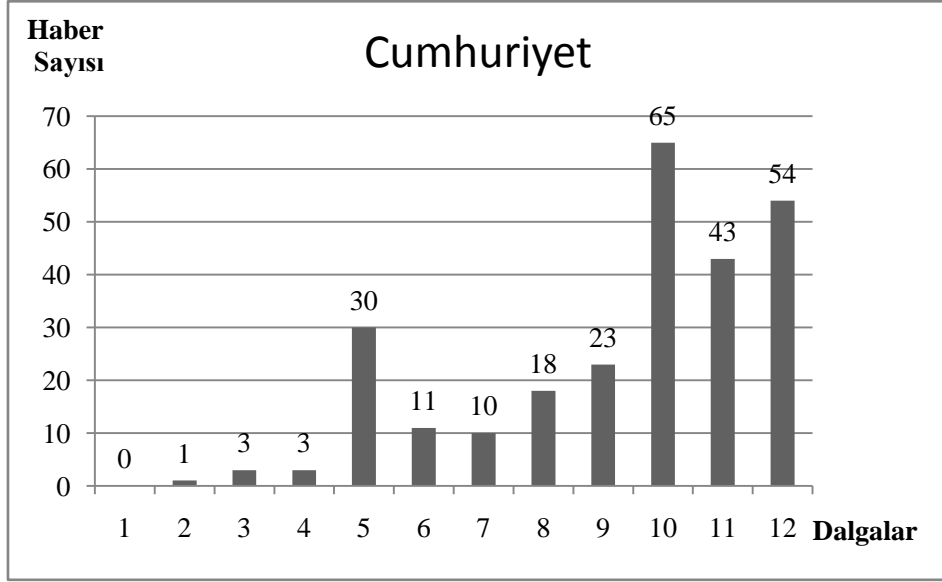
Şekil 3.3.'e bakıldığında, Yeni Şafak gazetesinde en az haber 1. ve 3. dalgalarda yapılmıştır. Sonrasında 6. dalgaya kadar genellikle artış gösteren haber sayısı, 6. dalgada en yüksek seviyeye çıkmıştır. Daha sonra düzensiz bir trend seyreden haber sayıları 7., 8. ve 9. dalgalarda düşük olurken, 10., 11. ve 12. dalgalarda yüksek olmuştur.

Şekil 3.4. Hürriyet Gazetesinin Her Dalgadan Sonra İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

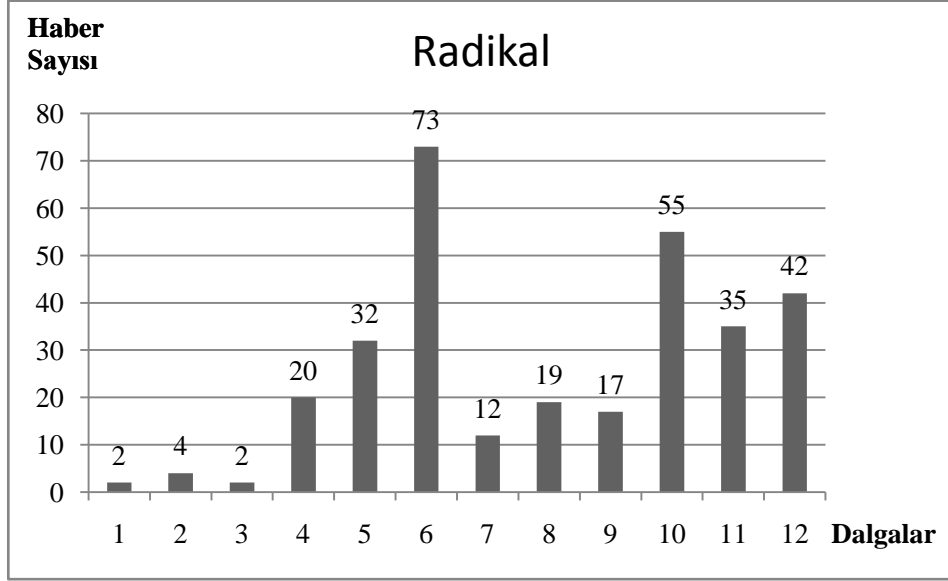
Şekil 3.4. incelendiğinde Hürriyet gazetesinde ilk iki dalgada hiç haber yapılmadığı görülmektedir. Sonraki 3 dalgada çok az olan haber sayısı, 6. dalgada anormal bir şekilde yükselerek yüksek seviyeye çıkmıştır. 6. dalgadan sonra düzensiz

bir trend izleyen haber sayıları 7, 8 ve 9. dalgalarda düşük olurken, 10, 11 e 12. dalgalarda bu dalgalara göre yüksek olmuştur.

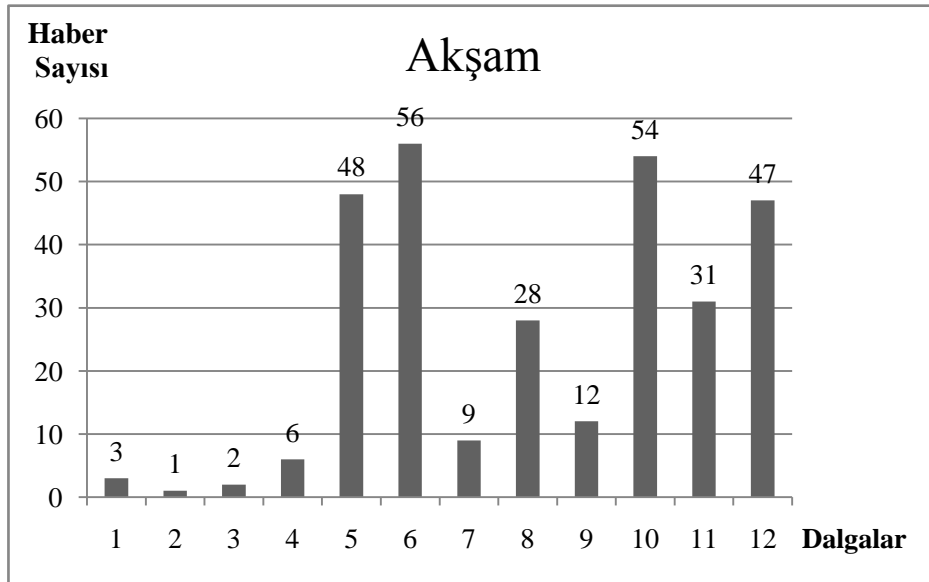
Şekil 3.5. Cumhuriyet Gazetesinin Her Dalgadan Sonra İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

Şekil 3.5.'e göz atıldığında Hürriyet gazetesinde ilk dalgada hiç haber yapılmadığı görülmektedir. Sonraki 3 dalgada çok az olan haber sayısı, 5. dalgada yükselmiştir. 6. dalgada tekrar düşen haber sayısı 7. dalga hariç, 10. dalgaya kadar yükselmiş ve 10. dalgada en yüksek seviyeye çıkmıştır. 11. Ve 12. dalgalardaki haber sayıları ise 10. dalgadaki kadar olmasa da yüksek olmuştur.

Şekil 3.6. Radikal Gazetesinin Her Dalgadan Sonraki İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

Şekil 3.6.'ya bakıldığında, Radikal gazetesinde en az haber 1. ve 3. dalgalarda yapılmıştır. Daha sonra 6. dalgaya kadar genellikle artış gösteren haber sayısı, 6. dalgada en yüksek seviyeye çıkmıştır. 6. dalgadan sonra düzensiz bir trend seyreden haber sayıları 7., 8. ve 9. dalgalarda düşük olmuşken, 10., 11. ve 12. dalgalarda yüksek olmuştur.

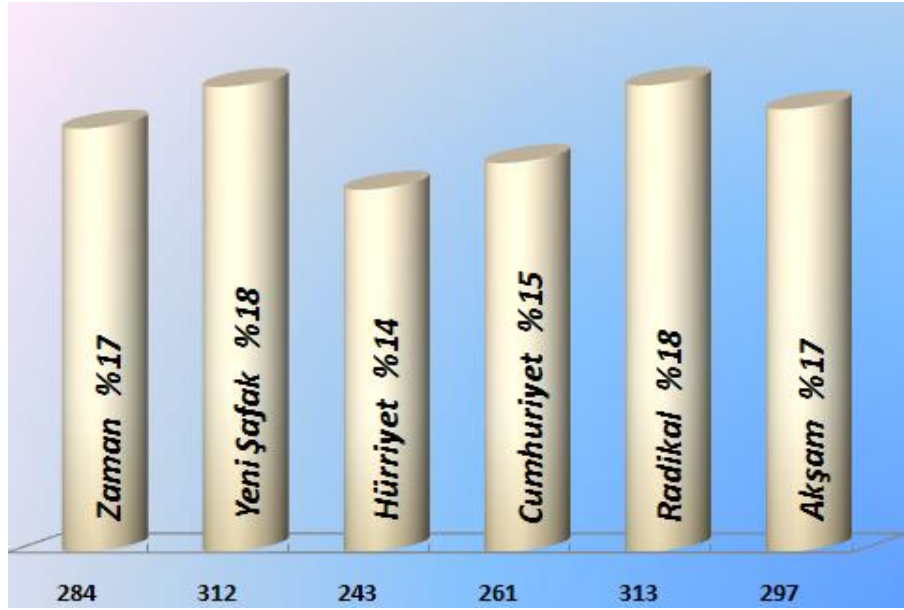
Şekil 3.7. Akşam Gazetesinin Her Dalgadan Sonra İlk Üç Gündeki Haber Sayıları

Şekil 3.7. incelendiğinde, Akşam gazetesinde en az haber 2. dalgada yapılmıştır. İlk 4 dalgada çok düşük olan haber sayısı 5. dalgada büyü bir yükseliş göstermiş ve 6. dalgada en yüksek seviyeye çıkmıştır. 6. dalgadan sonra düzensiz bir trend seyreden

haber sayıları 7., 8. ve 9. dalgalarda (ilk 4 dalga kadar olmasa da) düşük olurken, 10., 11. ve 12. dalgalarda yüksek olmuştur.

Yukarıdaki şekillere genel olarak bakıldığında gazetelerin her dalgadan sonraki üçer günde yaptıkları toplam haber sayısı genel olarak birbirine yakın trendde seyretmiştir. Yani haber sayısının yükselip düştüğü dalgalar her gazetede aşağı yuları birbirinin aynıdır. Örneğin; 1. dalgada bütün gazetelerdeki haber sayısı azdır. 6. dalgada haber sayısı Cumhuriyet gazetesi hariç, diğer bütün gazetelerin maksimum seviyeye çıkmıştır. 7. dalgada bütün gazetelerde düşüş görülürken, 10. dalgada bütün gazetelerde yükseliş olmuştur. Tabloya bakıldığında haber sayıları genel itibariyle birbirine yakın olan gazetelerden trendi en farklı olan gazete Cumhuriyet gazetesidir. Özellikle 6. dalgadan sonraki üç günün toplam haber sayısı diğer gazetelerde ortama 60'ın üzerindeyken, Cumhuriyet gazetesinde bu sayı sadece 11'dir. Yine 9. dalgada diğer gazetelerde bir düşüş görülürken, Cumhuriyet'te yükseliş söz konusudur. Bunun dışında gazetelerin genel durumu birbirine yakındır.

12 dalgada incelenen gazetelerdeki toplam haberlerin gazetelere yüzdelik dağılımı ise şu şekildedir:

Şekil 3.8. Toplam Haberde Gazetelerin Yüzdelik Oranları

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, gazetelerin yüzdelik dilim içindeki payları birbirleriyle çok farklı değildir. Radikal ve Yeni Şafak gazeteleri yüzdelik dilim içinde %18 ile en çok pay alan gazete olmuştur. daha sonra Zaman ve Akşam gazeteleri %17

ile ikinci en çok pay alan gazeteler olmuştur. Sonra Cumhuriyet %15 ve Hürriyet %14 pay alan gazeteler olmuşlardır.

3.3.1.2. Haberlerin Lehte ve Aleyhte Olma Durumuna Göre Tasnifi

Ergenekon Davası ile ilgili basında yer alan haberlere bakıldığında, bazı haberler davanın lehinde, bazıları aleyhinde ve bazıları da tarafsız bir söylem içermektedir. Bu çalışma için incelenen 6 gazetede görülen genel durum şudur: Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinin temsil ettiği sağ kesim ağırlıklı olarak Ergenekon Davası'nın lehinde haber yapmaktayken, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin temsil ettiği sol kesim ise tam tersine ağırlıklı olarak aleyhinde haber yapmaktadırlar. Öteki tarafta Radikal ve Akşam gazetelerinin temsil ettiği liberal kesim ise davayla ilgili diğerlerine nazaran biraz daha tarafsız haber yapmakla birlikte, hem lehte hem de aleyhte olabilecek türden habere de yer vermişlerdir. Ancak incelenen haberlerde Radikal gazetesinin tarafsız davrandığı rahatlıkla söylenebilse de, Akşam için durum biraz daha farklıdır. Akşam gazetesi haberlerinde Cumhuriyet ve Hürriyet kadar koyu olmasa da sol kesime yakın bir tavır sergilemiştir. Şimdi bu gazetelerden örneklerle konuyu irdeleyelim.

Zaman gazetesinde 6. dalgadan sonraki ikinci gün olan 3 Temmuz 2008'de 16. sayfada "**Meclis, Sarıkız'ı araştırarak onurunu kurtaracak**" başlığıyla verilen haberde, Ergenekon iddianamesinde yer alan *Sarıkız ve Ay Işığı* darbe girişimlerinin TBMM'de araştırılması için komisyon kurma çalışması yapıldığını ve bu girişimleri deşifre eden gazeteci Alper Görmüş'ün bu araştırmayla ilgili olarak "Tabiri caizse Meclis'in namusu kurtarılacak" sözü vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi haber Ergenekon'un var olduğunu gösteren bir söylem içermektedir. Bundan dolayı bu haber *lehte* bir haberdir.

Yeni Şafak gazetesinde 5. dalgadan sonraki üçüncü gün olan 24 Mart 2008'de manşetten verilen "**Ergenekon'un şifresi kırılıyor**" başlığı ile verilen haberin spotu şu şekildedir: " 'Küçük harf, rakam, farklı alfabeden bir harf ve noktalama işareti' ile şifrelenen dosyalar çözüldükçe, Ergenekon'un alt birimleri ile özellikle finans kaynakları ve başta Rusya olmak üzere yurt dışı bağlantıları da ortaya çıkıyor." Haberin devamında Yargıtay'a yönelik eylem krokilerinin bulunduğu ve Doğu Perinçek ile Danıştay saldırısını Alparslan Arslan arasında bağ bulunduğu ima edilmiştir. Kısaca

manşetten verilen bu haberde Ergenekon'un var olduğu, elde edilen delillere bağlanarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu haber *lehte* bir haberdir.

Cumhuriyet gazetesinde 6. dalgadan sonraki ikinci gün olan 3 Temmuz 2008'de manşetten "**İş dünyası tepkili**" başlığıyla verilen haberin spotlarından "**Darbe gibi**" başlıklı spotu şu şekildedir: "Ergenekon soruşturması kapsamında Ankara Ticaret Odası Başkanı Sinan Aygün'ün açıklama yapmaksızın gözaltına alınmasına Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Rifat Hisarcıoğlu, olayın **darbe dönemlerini anımsattığını** söyledi. İlhan Selçuk'un gözaltına alınması sürecinde de TOBB olarak benzer bir tepki gösterdiklerini anımsatan Hisarcıoğlu, **Uygulamayı hepimize karşı yapılmış sayıyorum**, dedi." Haberin bu spotundan anlaşıldığı gibi, bu haberde, operasyonların yanlış olduğu, gözaltına alınanların haksızlığa uğradığı ve kısaca Ergenekon'un olmadığı *darbeye* benzetilerek vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bu haber *aleyhte* bir haberdir.

Hürriyet gazetesinde 10. dalgadan sonraki ilk gün olan 8 Ocak 2009'da 16. sayfada "**Neyin intikamı**" başlığıyla verilen haberin girişi; "Bir hukuk devletinde olmaması gereken şeyler yaşıyoruz. Son gözaltıların bir '**ayarı**' yok; yanıtı, kanıtı yok. Siyaset, yargıyı kelepçeliyor. Türkiye'nin yüz akı olan bu saygın insanların "**darbeci**" olduğuna nasıl karar veriliyor? ..." şeklindedir. Haberin devamında vurgulanan öge bakımından girişten farklı bir şey yoktur. Girişte görüldüğü gibi bu haberde Ergenekon'un gerçek olmadığını, siyasi bir intikam planı olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bu haber *aleyhte* bir haberdir.

Akşam gazetesinde 12. dalgadan sonraki ilk gün olan 14 Nisan 2009'da 5. Sayfada, Serdar Turgut'un "**Türkan Saylan'ı vuran dalga toplumsal anlaşmayı öldürür**" başlıklı yazısının girişi şöyledir: "*Türkan Saylan gibi toplumda çok sevilen sayılan bir ismin Ergenekon bağlamında evinin aranması, Türkiye'de güçlkle ayakta tutulmaya çalışılan '**Toplumsal anlaşmayı**' yerle bir edecek kadar önemli bir gelişmedir.*" Yazının devamında "**Ergenekon artık siyasi otoriteyi de dinlemiyor**" ve "**Liberal kuşatma sürüyor**" gibi iç başlıklarla Ergenekon operasyonlarının artık çığırından çıktığı ve yanlış olduğu vurgulanmaktadır. Bütün bunlar bu yazının *aleyhte* bir yazı olduğunu göstermektedir.

Akşam gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 15. sayfada "**Yargıya saygılı olun!**" başlığı ile verdiği haberin içeriğinde başbakanın

operasyonla ilgili görüşlerine yer vermiştir; Başbakan operasyonlardan haberdar olmadığını ve yargıya güvendiğini ve herkesin de yargıya saygılı olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu haber ise *lehte* bir haberdir.

Radikal gazetesinde 4. dalgadan sonraki ilk gün olan 23 Ocak 2008'de manşetten verilen "**Darbecilere operasyon**" başlığıyla verilen haberin başlık üstü spotu, "Darbe ortamı yaratmaya çalışan 'ulusalcılar' gözaltında" şeklindedir. Haberin içeriğinde 4. dalga operasyonu detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bu haberde Ergenekon'un var olduğunun kabul edildiği, haberin başlığı ve başlık üstü spotundan anlaşılmaktadır. Çünkü bu başlıktan gazetenin gözaltına alınanları *darbeci* olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Gözaltına alınanların darbeci olarak kabul edilmesi ise Ergenekon'un var olduğunun kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu haber *lehte* bir haberdir.

Radikal gazetesinde 12. dalgadan sonraki ilk gün olan 14 Nisan 2009'da manşetten "**Ergenekon şaşırdı**" başlığıyla verilen haberin başlık üstü spotu şu şekildedir: "*Operasyon eğitim gönüllüsü sivilleri hedefledi*" Haberin spotu ise şu şekildedir: "*36 bin kızı okutan ÇYDD'nin 19 şubesi basıldı, hasta yatağındaki Başkan Saylan'ın evi arandı. 29 bin öğrenciye burs veren derneğin arşivi alınca faaliyetleri durdu.*" Haberin başlık ve spotuna bakıldığında, gazetenin bu haberle Ergenekon operasyonlarından 12. dalgayı bir hata gördüğü, "*Ergenekon şaşırdı, Hasta yatağındaki Başkan Saylan'ın evi arandı ve 29 bin öğrenciye burs veren ÇYDD'nin arşivi alınca faaliyetleri durdu*" ifadelerinden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu haberi *aleyhte* bir haber olarak değerlendirmek mümkündür.

Bu iki haberden anlaşılan şudur: Radikal gazetesi Ergenekon'la ilgili hem *lehte* hem de *aleyhte* olabilecek haber yapmıştır. Bu da Radikal'in haber verme konusunda kendini sınılamadığını gösterir ki, ilkeli bir habercinin de kendini sınırlamadan edindiği bilgileri habere dönüştürmesi gerekir.

3.3. 2. Önemli Görülen Haber Ölçütlerine Göre Değerlendirme

3.3.2.1. Tarafsızlık

Habercilikte tarafsızlığın yeri, önemi ve mümkün olup olmadığı gibi teorik konular yukarıda ikinci bölümde geniş bir şekilde tartışıldığından, burada bu tip teorik

bilgiler vermek yerine, ele alınan gazetelerin Ergenekon Davası ile ilgili yaptıkları haberleri *tarafsızlık* bağlamında incelemek daha yerinde olacaktır.

Günümüz toplumlarında en önemli iletişim araçlarının başında gelen basın, şüphesiz ki kamuoyunun Ergenekon operasyonuna ve deşifreyonlarına bakışında en önemli aktörlerden biridir. Ancak halkı tarafsız ve objektif bir şekilde bilgilendirmesi gereken basının ne yazık ki bu görevini layıkıyla yerine getirdiğini söyleyebilmek çok güçtür. Bir tarafta Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinin temsil ettiği sağ kesim, Ergenekon Davası'nı, dava daha iddianame aşamasındayken, iddia edilen tipten bir örgütlenmenin varlığını kabul ettiğini, haberlerinde gizli ya da açık ima etmekten çekinmemiştir. Öteki tarafta ise Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin temsil ettiği sol kesim, davayla ilgili somut sayılabilecek deliller ele geçirildiği ve iddianame kabul edildiği halde davanın iktidar partisinin bir intikam davası ve bir komplo olduğunu haberlerinde vurgulamıştır. Bir diğer tarafta da Radikal ve Akşam gazetelerinin temsil ettiği liberal kesim ise daha çok tarafsız bir görüntü sergilemiştir.

Şimdi incelenen haberlerden örneklerle *tarafsızlık* konusunu değerlendirelim.

Zaman gazetesi 4. dalgadan sonraki ilk gün olan 23 Ocak 2008'de "**Ergenekon operasyonu**" başlığıyla manşetten verdiği haberin devamında konuyla ilgili 6. sayfada yaptığı detaylı haberlerin başlıklarından biri şudur: "**Ulusalçılara büyük gözaltı**" Gazete bu haberde "**Ulusalçılara büyük gözaltı**" başlığıyla gözaltına alınan birkaç ulusalcı olmasına rağmen, olayı tüm ulusalcılara mal ettiği anlaşılmaktadır. Oysa haber etiğine göre bir veya birkaç kişinin yaptığı bir eylem/söylem bu kişilerin mensubu olduğu grubun tamamına atfedilmemelidir.

Zaman gazetesi ertesi gün, 24 Ocak 2008'de "**Ergenekon'un hedefi kaos**" başlığıyla manşetten verdiği haberin içinde, "**uzmanlar, 'Ergenekon Terör Örgütü'nün hedefi ülkede kaos ortamı oluşturmak.**", şeklinde bir ifade kullanmıştır. Burada ilk kez Ergenekon yapılanması için "terör örgütü" ifadesini kullanan gazete, bunu Başsavcı Avukat Cengiz Engin'in Ergenekon'u "terör örgütü" olarak tanımlamasına dayandırmıştır. Gazete, bu haberde başsavcıyı kaynak göstererek, henüz iddianamesi bile kabul edilmeyen bir soruşturmada sanık konumundakiler için "terör örgütü" adlandırmasını kullanarak açık bir şekilde taraf olduğunu belli etmiştir.

Yeni Şafak gazetesi de Zaman gazetesi gibi Ergenekon için "terör örgütü" ibaresini kullanmıştır. Örneğin; 4. dalgadan sonraki ilk gün olan 23 Ocak 2008'de "**Hiç**

bu kadar derine inilmedi", başlığıyla sürmanşetten verilen haberin altında iç başlık olarak **"Resmi yazı: Ergenekon terör örgütü"** ibaresini ilk kez kullandığı bu ibareyi sonraki haberlerinde sık sık tekrarlamıştır. Örnek: 5. dalgadan sonraki ilk gün olan 22 Mart 2008'de sürmanşetten verdiği haberin spotunda "Ergenekon terör örgütü kapsamında..." şeklinde başlamaktadır. Gazetenin bu tutumu taraf olduğunu göstermektedir.

Yeni Şafak gazetesinde 10. dalgadan sonraki ilk gün olan 8 Ocak 2009'da 15. sayfada **"Ergenekon telaşı"** başlığıyla verilen haberin spotu şu şekildedir: "Ergenekon terör örgütüne yönelik son operasyon CHP'de hareketliliğe neden oldu. Deniz Baykal MYK'yı acil toplantıya çağırdı. Parti yöneticileri ayrı ayrı açıklamalar yaparak, operasyondan duydukları rahatsızlığı dile getirdiler." Bu haberde başlık için kullanılan **"Ergenekon telaşı"** ifadesi ile gösteren, CHP'nin Ergenekon'dan rahatsız olduğunu. Gösterilen ise gazetenin Ergenekon'u savunduğudur. Yine aynı sayfada küçük olarak verilen **"Yargıya yapılan saldırıyı yine yargı önleyecek"** başlıklı haberde de gazetenin Ergenekon soruşturması için yapılan saldırılara karşı olduğu ve Ergenekon'u savunduğu anlaşılmaktadır.

Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinde bu tip çok sayıda örnek bulmak mümkündür. Bu durum bu gazetelerin Ergenekon soruşturmasını savunduklarını açıkça göstermektedir.

Cumhuriyet gazetesinde Ergenekon soruşturmasına "karşı" olarak nitelenebilecek çok sayıda haber yapılmıştır. Örnek olarak 5. dalgadan sonraki 3 günde gazetede yayınlanan bazı haberlerin başlıklarına bakılması bu taraflılığı görmeye yetecektir.

22 Mart 2008;

1. sayfa: **"Susturamayacaklar", "Yurttaşlarda dayanışma"**, (İlhan Selçuk'un gözaltına alınması ile ilgili) **"Dinci basın yol gösterdi"**

7. sayfa: **"Sabaha karşı operasyon", "Atatürk evi bile arandı"**

8. sayfa: **"Operasyonu Yeni Şafak başlattı"**

9. sayfa: **"İlhan Türkiye'dir", "Tayip istifa, Fetullah'ın yanına", "Artık tehlikenin farkına var", "Hedef laik Cumhuriyettir".**

23 Mart 2008;

1. sayfa: **"Kara tehlike belgelendi"**

7. sayfa: "**AKP binasına siyah çelenk**", "**Hükümet halka hesap verecek**", "**Hükümet istifa, Tayip Yüce Divan'a**"

24 Mart 2008;

1. sayfa: "**Tehlikeli hesaplaşma**", "**Gözaltı yurttta protestolara neden oldu**".

Cumhuriyet gazetesi, yayınladığı bu haberlerle tam anlamıyla Ergenekon operasyonlarına karşı olduğunu ortaya koymuştur. Cumhuriyet bunu haberlerinde alenen yapmaktadır. Örneğin; 10. dalgadan sonraki ilk gün olan 8 Ocak 2009'da manşetten verdiği "**İntikam operasyonu**", başlıklı haberde Ergenekon operasyonlarının intikam amaçlı yapıldığını vurgulanması bunu kanıtlamaktadır.

Hürriyet gazetesi 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de "**Gözaltı emri niye iki gün bekletildi**", başlığıyla verdiği haberin içeriğinde, gözaltı emrinin AKP'nin kapatma davasında Anayasa Mahkemesi'ne sözlü savunma yaptığı güne denk gelmesinin şüpheli bir durum oluşunu ve yine aynı haberin içinde alt başlıkla "**Hepsi Atatürkçü**" haberiyle tutuklananların Atatürkçü olduğuna vurgu yapılarak operasyonun AKP ile ilişkili olabileceğini ima etmektedir. Dolayısıyla bu haberde tutuklanan kişilerin tutuklanma nedenleri değil de başka bir ayrıntı ön plana çıkarılarak olay saptırılmıştır.

Hürriyet gazetesinin Ergenekon operasyonlarına karşı olduğunu kanıtlayacak çok fazla haber-yorum vardır. Bunların en önemlilerinden biri de 10. dalgadan sonraki ilk gün olan 8 Ocak 2009'da 15. sayfada Oktay Ekşi'nin "**Devlet terörü**" başlıklı köşe yazısıdır. Ekşi, bu yazısında Ergenekon soruşturmasındaki hataları anlatarak bu hataların iktidara ait olduğunu vurgulamıştır. Burada yazarın hataların iktidara ait olabileceğini düşünmesi normaldir. Ancak bu görüşünü "Devlet terörü" ibaresi ile vermesi çok sert ve taraflı bir ifade olmuştur.

Radikal ve Akşam gazeteleri yer yer iki tarafında lehinde olabilecek haberlere yer vererek Ergenekon soruşturmasında keskin bir şekilde taraf olmak yerine biraz daha ortada durmuşlardır.

Radikal gazetesinde 7. dalgadan sonraki ilk gün olan 16 Ağustos 2008'de 10. sayfada verilen "**Ergenekon davası demokrasi için bir fırsat**" başlıklı haberde, Ergenekon soruşturmasının Türkiye'nin demokrasileşmesi için bir fırsata dönüşebileceğine vurgu yapılmıştır. Bu haber ile Radikal, Ergenekon için *lehte* bir görüntü vermektedir. Aynı Radikal gazetesi 5. dalgadan sonraki ikinci gün olan 23 Mart

2008'de manşetten verdiği "**Sabaha karşı gözaltıya Köşk'te tepki gösterdi**" başlıklı haberde, operasyonun sabahın erken saatlerinde yapılmasına, 83 yaşındaki bir kişinin gözaltına alınmasına cumhurbaşkanının bile rahatız olduğu ve operasyonun çok tepki aldığı vurgulanmıştır. Yine aynı gün gazetenin 10. sayfada operasyona tepki gösterisi yapan bir grubun haberini "**İlhan dışarı Tayip içeri sloganları**" başlığıyla vermesi Radikal'in Ergenekon'un aleyhinde bir görüntü verdiğini göstermektedir. Bu iki örnek, Radikal'in koyu bir taraf olma yerine hem lehte hem de aleyhte olabilecek haberlere yer vererek ortada durduğunu göstermektedir.

Akşam gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 15. sayfada "**Hitler ve Mussolini dönemini aratmıyor**" başlıklı haberde, Deniz Baykal'ın operasyonla ilgili görüşlerine yer vermiştir; Baykal, operasyonların Hitler, Mussolini, Stalin ve Humeyni döneminde yaşananlara benzetererek, başbakanın operasyonlardan haberdar olduğunu, hatta operasyonların başbakanın bilgisi dâhilinde yürütüldüğünü vurgulamıştır. Gazete bu haberle Ergenekon'un aleyhinde bir görüntü vermektedir.

Akşam gazetesinde 4. dalgadan sonraki ilk gün olan 23 Ocak 2008'de 14. sayfada "**Erdoğan: Devlet çalışıyor**" başlığıyla verilen haberde, başbakan ve içişleri bakanının operasyonla ilgili görüşlerine yer verilmiş. Başbakan operasyonla ilgili, devletin görevini yaptığını; İçişleri Bakanı ise, gelişmeleri takip ettiklerini ve her şeyin savcılığın kontrolünde olduğunu söylemiştir. Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın operasyonla ilgili yorumlarıyla çerçevelenen bu ise haber Ergenekon'un lehinde bir haberdir. Bu iki örnek Akşam gazetesinin tarafsız bir tutum takındığını göstermektedir.

Yukarıda tarafsızlık bağlamında 6 gazeteden örneklerle incelediğimiz Ergenekon haberlerinden şu sonuç çıkarılabilir:

1. Zaman ve Yeni Şafak gazetelerinde Ergenekon'un lehinde anlayışla haber yapılırken aleyhinde olabilecek türden haberlere ya hiç yer verilmemiş ya da çok az yer verilmiştir.

2. Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde de tam tersine Ergenekon'un aleyhinde anlayışla haber yapılırken lehinde olabilecek türden haberlere ya hiç yer verilmemiş ya da çok az yer verilmiştir.

3. Radikal ve Akşam gazetelerinde ise bazen Ergenekon'un lehinde, bazen aleyhinde denilecek ve bazen de bu iki sınıflamaya girmeyecek, tarafsız haberlere yer

verilmiştir. Ancak Radikal gazetesinin daha *tarafsız* bir görüntü verdiği söylenebilse de, Akşam gazetesinin daha çok sol basının tarzına yakın haber yaptığı söylenebilir.

3.3.2.2. Önemlilik

"Önemli kişiler, sayılar, garip olaylar ve zıtlıklar haberi önemli yapan etkenlerden bazılarıdır. İnsanlar doğaları gereği tanınmış kişiler hakkındaki haberleri zevkle, merakla izlerler. Tanınmış kişiler kadar bazı ülkeler, kentler, kurumlar ve kuruluşlar haber değeri bakımından önemli olabilir." (Tokgöz-2008, s;221)

Yukarıda bu çalışma için incelenen Ergenekon Davası ile ilgili yapılan haber sayılarının yer aldığı tabloya bakıldığında, her dalgadan sonraki üçer günün toplam haber sayıları birbirinden farklıdır. Bazı dalgalarda haber sayısı az iken bazılarında çoktur. Bunun en önemli nedeni haberin *önemlilik* ilkesidir. Kamuoyuna göre önemli kişilerin gözaltına alındığı dalgalarda haber sayısı fazla olmuş, sıradan kişilerin gözaltına alındığı dalgalarda ise haber sayısı az olmuştur. Ele alınan gazetelerde incelenen Ergenekon haberlerine bakıldığında önemli kişiler, kurumlar ve olaylar birçok haberde ön plana çıkmış, hatta bazı haberlerin haber değeri taşımasının en önemli nedeni olmuştur. Şimdi konuyu örneklerle pekiştirelim.

Akşam gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 15. sayfada Deniz Baykal'ın operasyonla ilgili görüşlerini, "**Hitler ve Mussolini dönemini aratmıyor**" başlığıyla verilen haberde; Baykal, operasyonların Hitler, Mussolini, Stalin ve Humeyni döneminde yaşananlara benzediğini söylemiştir. Ülkemizde Ergenekon operasyonlarıyla ilgili bu şekilde düşünen çok sayıda kişi vardır. Ancak bu sözler sıradan bir kişiye ait olsaydı eğer haber değeri taşımazdı ve haber olmazdı. Ancak, -ana muhalefet partisi CHP'nin lideri olan ve kamuoyu için *önemli* bir kişi olan- Deniz Baykal'a ait olduğu için haber değeri taşımaktadır.

Cumhuriyet gazetesinde 10. dalgadan sonraki ilk gün olan 8 Ocak 2009'da 7. sayfada eski TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un operasyonla ilgili görüşü "**Polisi ve savcılarını kullanıyor**" başlığıyla haber yapılmıştır. Haberin spotu şu şekildedir: "*Eski TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, güvenlik güçlerine askeri kesimle ilgili gözaltı ve tutuklamalarda dikkatli olmaları uyarısında bulundu. Cindoruk,"Çünkü karşı tarafı rencide edebilirsiniz. Bunun birtakım siyasi sonuçları ortaya çıkar" dedi..*". Burada Hüsamettin Cindoruk'un eski TBMM Başkanı olarak kamuoyunca tanınmış ve önemli

bir kişi olması onun bu sözlerinin haber değeri taşımasını sağlamıştır. Aksi takdirde aynı sözleri söyleyen sıradan bir kişinin sözü haber değeri taşımamaktadır.

Hürriyet gazetesinde 12. dalgadan sonraki ilk gün olan 14 Nisan 2009'da 18. sayfada "**Bu çağdaş insan avidir**" başlığıyla verilen haberde "Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği" Antalya Şubesi avukatı Şaziye Şahin'in operasyona gösterdiği tepki haber yapılmıştır. Aynı tepkiyi Antalya Şubesi'nden sıradan üyelerden biri göstermiş olsa, o zaman bu tepki haber değeri taşımazdı. Ancak derneğin avukatı bu tepkiyi yaptığında tepki haber değeri taşır. Çünkü burada avukat derneği savunan en önemli kişi konumundadır.

Radikal gazetesinde 12. dalgadan sonraki üçüncü gün olan 16 Nisan 2009'da 11. sayfada "**Şahin: Yargı darbeciyi yargılar**" başlığıyla verilen haberin girişi şöyledir: "*Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin, Ergenekon operasyonlarıyla ilgiyi savcıların ve Türk yargısının darbe yaptığının iddia edildiğini belirterek, "Türk yargısı darbe yapmaz darbe yapanları yarılar" dedi...*". Haberin girişinde görüldüğü gibi haberde Mehmet Ali Şahin'in Türk yargısının darbe yapmakla suçlanması konusundaki görüşü haber yapılmıştır. Mehmet Ali Şahin sıradan bir vatandaş olsa onun bu görüşü haber olmazdı. Ancak Mehmet Ali Şahin Adalet Bakanı olduğu için onun bu görüşü haber değeri taşımaktadır.

Yeni Şafak gazetesinde 5. dalgadan sonraki ilk gün olan 22 Mart 2008'de 18. sayfada "**Sezer: Hükümetten açıklama bekliyoruz**" başlığıyla verilen haberin girişi şu şekildedir: "*DSP Genel Başkanı Zeki Sezer, "Ergenekon soruşturması" kapsamında gazeteci İlhan Selçuk'un da gözaltına alınması başta olmak üzere, gelişen olaylarla ilgili olarak hükümetten bir açıklama yapmasını beklediklerini belitti...*" Haberde görüldüğü gibi DSP Başkanı Zeki Sezer'in operasyonlarla ilgili hükümetin açıklama yapmasını beklediği sözü haber olmuştur. Zeki Sezer siyasi bir partinin başkanı olarak kamuoyunda tanınan biri olduğundan onun bu sözleri haber değeri taşır. Ancak aynı beklentiye basınla paylaşan sıradan bir vatandaşın sözü haber değeri taşımaz.

Zaman gazetesinde 6. dalgadan sonraki üçüncü gün olan 4 Temmuz 2008'de 15. sayfada "**Darbe girişimi ortaya çıkarılmalı; Ufuk Uras'a destek vereceğim**" başlığıyla verilen haberin spotu; *Yazıcıoğlu, her zaman demokrasinin yanında olduğunu ifade ederken, darbenin her türlüşünü gördüğünü belirtiyor: "26 gün gözümü açmadan işkence gördüm. 8 yıl hapis yattım, 5,5 yılını hücrede geçiririm. Sonrada hiç ceza*

almadan çıktım." şeklindeyken; girişi ise şu şekildedir: *Yazıcıoğlu şunları söyledi: Böyle bir girişime hemen destek veririm. Ortada bir darbe girişimi varsa ortaya çıkarılmalı, hukuk işletilmeli ve ve gerçekler ortaya çıkarılmalı. Çünkü darbenin her türüsünü gördüm...* Görüldüğü gibi bu haberde Muhsin Yazıcıoğlu'nun Ergenekon Davası hakkında söyledikleri haberleştirilmiştir. Yazıcıoğlu siyasi bir partinin başkanı ve milletvekili olarak tanınmış, yani kamuoyu için önemli bir kişi olduğu için onun bu görüşleri haber değeri taşımaktadır.

Yukarıda 6 gazeteden verilen örneklerde görüldüğü gibi, kamuoyu için önemli olan kişilerin eylem ve söylemleri haber değeri taşırken, sıradan kişilerin eylem ve söylemleri haber değeri taşımamaktadır. Fakat eğer sıradan kişiler bir araya gelerek bir gurup halinde eylem ya da söylemde bulunursa, o zaman bu eylem ya da söylem haber değeri taşır. Radikal gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 7. sayfada "**Operasyon yine sokaklara döktü**" başlığı ile verilen haber buna iyi bir örnek teşkil etmektedir. Haberin spotu şu şekildedir: "Ergenekon operasyonunda Ankara temsilcisi gözaltına alınan Cumhuriyet Gazetesi'nin İstanbul'daki merkezi önünde protesto gösterileri yapıldı. Gazetecilerin gözaltına alınmasına meslek örgütleri sert tepki gösterdi." Bu haberde görüldüğü gibi, kamuoyu için sıradan birileri olan meslek örgütü mensupları bir araya gelerek toplu halde buldukları bir eylem ya da söylem haber değeri taşımaktadır.

3.3.2.3. Yenilik

Hiç kimse durduğu yerde habere konu olmaz. Bir kişi habere, isteyerek ya da istemeyerek, ya bir söylemde ya da bir eylemde bulunduğu için konu olur. Dolayısıyla habere konu olan kişinin *yeni* bir şey yapmış olması gerekir. Ya da o kişinin eskiden bulunduğu bir eylem ya da söylemle ilgili *yeni* bir gelişmenin olması gerekir. Bu durumda, bir kişi ile ilgili yapılan haberde, habere konu olan kişinin, habere *neden* konu olduğu önem kazanmaktadır. Onun için, yapılan haberde, o kişiyi habere konu yapan asıl neden vurgulanmalı, gerekmedikçe o kişinin başka eylem veya söylemlerinden bahsedilmemelidir.

Ergenekon haberlerine bakıldığında, Türk basını bu konuda birçok hata yapmıştır. Gözaltına alınan kişilerle ilgili yapılan haberlerde, o kişilerin gözaltına alınmalarının asıl nedenin yanında gerekli olmadığı halde, meslekleri, unvanları ya da

eskiden yaptığı bazı eylemleri/söylemleri vurgulanmıştır. Şimdi konuya incelenen gazetelerden örnek haberlerle bakalım.

Cumhuriyet gazetesinde 8. dalgadan sonraki ilk gün olan 24 Eylül 2008'de 7. sayfada "**Saçan, Güney'i sorgulayan kişiydi**" başlığı ile verdiği haberin içeriğinde, Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan eski Organize Suçlar Şube Müdürü Adil Serdar Saçan'ın, Organize Suçlar Şube Müdürüyken, -haberde Türkiye'nin en büyük yolsuzluk operasyonlarına imza attığı söylenen - Tuncay Güney'i sorgulaması ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ancak bu haberde asıl vurgulanması gereken Saçan'ın tutuklanma nedeni iken, eskiden yaptığı bir iş vurgulanmıştır.

Hürriyet gazetesinde 12. dalgadan sonraki ilk gün olan 14 Nisan 2009'da 17. sayfada "**Hepsi türban karşıtı Prof'lar**" başlığı ile verilen haberde, 12. dalga kapsamında gözaltına alınan rektörlerin; türban serbestisine karşı çıktıkları, eski Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer döneminde atandıkları ve hepsinin Atatürkçü ve laik kimlikle öne çıktıkları vurgulanmıştır. Burada gözaltına alınan rektörlerin bu özelliklerinin haber yapılmasına gerek yoktur. Bu konuyla ilgili habercinin hedef kitlesine asıl bildirmesi gereken bilgi, bu rektörlerin neden gözaltına alındıklarıdır. Aksi takdirde gözaltına alınan kişilerin, gözaltına alınma nedenleri dışında, eskiden yaptığı başka eylem ya da söylemleri o kişileri ne masum yapar ne de suçlu.

Akşam gazetesinde 5. dalgadan sonraki ilk gün olan 22 Mart 2008'de 10. sayfada Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan İstanbul Üniversitesi Rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun rektörlüğü süresince türban yasağını kat'i bir şekilde uyguladığı vurgulanmıştır. Bu haberde yukarıda Hürriyet gazetesinden verilen habere çok benzemektedir.

Radikal gazetesinde 5. dalgadan sonraki ilk gün olan 22 Mart 2008'de 1. sayfada "**83 yaşındaki yazara gece baskını niye?**" başlığıyla verilen haberde, Ergenekon dosyası kapsamında gözaltına alınan Cumhuriyet gazetesi yazarı İlhan Selçuk'un evine gece 04.30'da operasyon düzenlenmesinin Ergenekon konusunda taraf olmak istemeyenler tarafından bile eleştirildiği vurgulanmıştır. Bu haberde, operasyonun şeklinin eleştirilmesi normaldir. Ancak gözaltına alınan kişinin -başlıkta da vurgulandığı gibi- 83 yaşında olmasının ön plana çıkarılması yanlıştır. Çünkü gözaltına alınan bir kişinin yaşının büyük olması onun gözaltına alınma nedenini ortadan kaldırmaz. Dolayısıyla bu haberde gözaltına alınma İlhan Selçuk'un 83 yaşında olması,

haber içinde o kişi hakkında bilgilendirme amaçlı verilebilir, ancak ön plana çıkarılması yanlıştır.

Yeni Şafak gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 15. sayfada "**Kobaycı profesöre Trabzon'da gözaltı**" başlıkla verilen haberin spotu şu şekildedir: "Türkiye'nin tek bağışıklık tedavi merkezi Atı Teknoloji'nin Genel Müdürü Prof. Ercüment Ovalı da Ergenekon'da gözaltına alındı. Ovalı'nın kendi geliştirdiği aşığı üzerinde denediği 20 hastadan 19'unun öldüğü ileri sürülmüştü." Spotta olduğu gibi içerikte de gözaltına alınan Ovalı'nın gözaltına alınmasının asıl nedeni yerine başka bir eylemi vurgulanmıştır. Oysa Ovalı'nın gözaltına alınmasının asıl nedeni geliştirdiği aşığından 19 kişinin ölmesi ya da kobaycı olması değil, Ergenekon soruşturmasıdır. Dolayısıyla Ovalı'nın geliştirdiği aşığından 19 kişinin ölmesi ve kobaycı olması bu haberde verilmesi gerekmez. Asıl verilmesi gereken Ovalı'nın neden gözaltına alındığı, yani Ovalı ile ilgili yaşanan yeni gelişmedir.

Zaman gazetesinde 6. dalgadan sonraki ilk gün olan 2 Temmuz 2008'de 5. sayfada "**Sinan Aygün, operasyonun durdurulmasını istemişti**" başlığıyla verilen haberde, Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan Ankara Ticaret Odası Başkanı Sinan Aygün'ün gözaltına alınmadan önce yaptığı bir basın açıklamasında, sorulmadığı halde "Ergenekon operasyonları durdurulsun" sözü vurgulanmaktadır. Görüldüğü gibi bu haberde Aygün'ün asıl gözaltına alınma nedeni (yeni durumu) yerine, eski konuşması ön plana çıkarılmıştır.

Yukarıdaki örneklerde görülen genel durum şudur: Genellikle gözaltına alınan bir kişiyle ilgili yapılan haberde, o kişinin gözaltına alınmasının asıl nedeni değil de başka özellikleri (eskiden bulunduğu eylem, söylem veya ideolojisi) vurgulanmıştır. Bu durum basının Ergenekon haberlerinde genel itibarıyla taraflı davrandığı ve gerçekçi olmadığını ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Türkiye'de ilk ortaya çıktığı zamanlar devlet tekelinde olan medyanın misyonu, devletin güvenliğini ve meşruiyetini sağlamaktı. 1800'lü yıllarda birçok gazetecinin yurt dışına sürgün edildiğini hatırlamak, o dönemin medyasının durumunu gözler önüne sermektedir. Zira bu dönemde devlet aleyhine haber yapan kişilere ağır cezalar verilmekteydi. Dolayısıyla özgür bir basından söz edilemezdi.

Son zamanlarda Türk medyasına bakıldığında, durumun çok değiştiğini söylemek gerekir. Devlet tekelinden çıkarılan medyanın günümüzdeki en büyük problemi olan "tarafsız ve objektif olmaması" *tecimsel* bir yapıya bürünmesinden kaynaklanmaktadır. Giderleri çok fazla olan medya kuruluşları, giderlerinin karşılanması için her yolu kendilerine mübah görebilmektedir. Medya patronları sahip oldukları medya kuruluşlarını, daha çok bir işletme mantığıyla yönetme eğiliminde olduklarından, tarafsızlık, objektiflik, doğruluk gibi ilkelerden ziyade, kendi çıkarlarını ön planda tutmaktadır. Bu mantaliteden kaynaklanan hatalar, medyanın işini gerçek amacı doğrultusunda yapmaktan çoğu zaman alıkoymaktadır.

"Demokrasilerde 'dördüncü kuvvet' olarak tanımlanan basın yayın kuruluşları, Türkiye örneğinde demokratik rejimi sahiplenme bakımından ne yazık ki iyi bir imtihan verememişlerdir. Hakikatte 'dördüncü kuvvet'in birinci kuvvet olması ve medya kuruluşlarında etik duruşun ve erdemlerin erimesi toplumsal çürümeyi beraberinde getirmektedir." (Avcı 2010: 143)

Demokrasıyla yönetilen ülkelerde toplumu tarafsız bir şekilde bilgilendirici ve aydınlatıcı olması gereken basın, Türkiye'de toplumun üzerine baskı kurmaya ve toplumu yönlendirmeye çalışmaktadır. İşin kötü tarafı, medyanın bu yönlendirmeyi halkın bekâsı için değil, kendi çıkarları için yapıyor olmasıdır. Çünkü yıllardır Türk medyasının toplum için değil, seçkin grupların çıkarları için faaliyet gösterdiğini ve "bu uğurda bazen milleti bazen de demokrasiyi sıklıkla feda ettiği görülmüştür.

Medya organları bazen siyasal aktör, bazen en etkili baskı grubu, bazen illegal derin yapılanmaların iletişim üssü, bazen de emsali görülmemiş bir manipülasyon ve terör aygıtı olarak karşımıza çıkmaktadır." (Avcı 2010: 218) Ergenekon Davası bağlamında kitlelerin karşısına çıkan Türk medyasının da bu sayılanlardan farklı bir tutum sergilediği söylenemez. Doğrusu medyanın ne zaman işini layıkıyla yapacağı merak konusudur!

Birçok konuda ilkeli yayıncılık yapmayan Türk medyasının hatalarından biri de, yargı sürecindeki konuları/davaları haberleştirme şeklidir. Basın ahlak ve etiğine göre yargı süreci tamamlanmayan bir konuda, hiçbir taraf ne suçlanmalı ne de masumlaştırılmalıdır. Oysa Türk basınına bakıldığında bu konuda birçok hata yapıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada Türk basınının bu problemi, Ergenekon Davası örneği ile incelenmiştir. Çalışmaya örnek olarak Ergenekon Davası'nın seçilmesinin iki temel nedeni vardır: Birincisi, davanın yargı sürecinin devam ediyor olması; ikincisi ve daha da önemlisi, davanın boyutlarının çok büyük olması ve kamuoyunda çok ses getirmiş olmasıdır.

Bu bağlamda 6 gazeteden (Zaman, Yeni Şafak, Hürriyet, Cumhuriyet, Radikal, Akşam) derlenen haberler; sayısal veriler, lehte aleyhte olma durumu, tarafsızlık, önemlilik ve yenilik açısından değerlendirilmiştir.

Sayısal veriler incelendiğinde, ele alınan gazetelerin haber sayısı bakımından çoktan aza doğru sıralanışı şu şekilde olmuştur:

- 1) Radikal, **313** haber,
- 2) Yeni Şafak, **312** haber,
- 3) Akşam, **297** haber,
- 4) Zaman, **284** haber,
- 5) Cumhuriyet, **261** haber,
- 6) Hürriyet, **243** haber.

Görüldüğü gibi, incelenen gazeteler içinde başından beri davayı sıkı bir şekilde takip eden ve davayla ilgili her gelişmeye haberlerinde yer veren Zaman gazetesi, en çok haber yapan gazete olması beklenirken, 4. sırada yer almıştır. Ergenekon operasyonlarının aleyhinde bir tutum benimseyen Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri en az haber yapan gazeteler olurken, ortada bir tutum sergileyen Radikal gazetesi ise en çok haber yapan gazete olarak dikkat çekmektedir.

Haberlerin lehte ve aleyhte olma durumlarına bakıldığında, incelenen haberlerin büyük bir çoğunluğunun lehte-aleyhte sınıflamasına girdikleri görülmüştür.

Ele alınan haberler tarafsızlık bağlamında değerlendirildiğinde ise, sonuç yine lehte aleyhte olma durumuna benzer şekilde, haberlerin çoğunluğunun taraflı olduğu

saptanmıştır. Bu durum Türk basının yargı sürecindeki konuları haberleştirirken taraflı davrandığını göstermektedir.

Haberler önemlilik açısından irdelendiğinde, davayla ilgili yapılan birçok haberin kamuoyu için önemli olan kişilerin görüşleri, düşünceleri ve yorumlarından oluştuğu görülmüştür. Bu konuda, gazetecilerin haber yaparken özellikle kendi görüşlerini yansıtacak kişilerin söylemlerini haberleştirme yoluna gittikleri anlaşılmıştır. Örneğin; davanın aleyhinde bir tutum benimseyen Cumhuriyet gazetesi, haberlerinde davanın aleyhinde görüş beyan eden kişi ve kurumların söylemlerine daha çok yer verirken, tersi şekilde davanın lehinde bir tutum benimseyen Zaman gazetesi ise, davanın lehinde görüş beyan eden kişi ve kurumların söylemlerine daha çok yer vermiştir.

Ele alınan haberler yenilik kapsamında değerlendirildiğinde ise şu sonuç çıkmıştır: *Zaman*, kavramı itibariyle gazeteler meydana gelen gelişmeleri eskitmeden haber yapmışlardır. Ancak tutuklanan kişilerle ilgili haberlere bakıldığında; bu haberlerde kişilerin tutuklanmasının asıl nedeni/nedenleri vurgulanması gerekirken, birçok kişinin geçmişte yaptığı eylem ya da söylemlerinin ön plana çıkarıldığı görülmüştür.

Yukarıdaki inceleme sonuçları, Türk basının yargı sürecindeki konuları haberleştirirken ilkeli davranmadığını, taraf tuttuğunu ve kısaca basın ahlak ve etik kurallarını çiğnediğini göstermektedir. Basın organları genellikle kendi görüşüne yakın olan kişi ve kurumların görüşlerini haberlerinde ön plana çıkarırken, karşıt görüştekileri görmezden gelmiştir. Böylesine önemli bir dava hakkında yapılan haberler genellikle sığ kalmış ve basın bu konuda halkı yeterince aydınlatamamıştır. "Medyanın Ergenekon haberciliği konusundaki tavrı sık sık tartışma konusu olmuştur. Binlerce sayfa ve yüzlerce ek klasörlerden oluşan ve gazeteler için dev bir kaynak niteliği taşıyan iddianamede yeterince temellendirilmemiş bilgilerin, spekülatif içerikli ihbar mektuplarının ayıklanmadan kamuoyuna sunulması ve bir enformasyon bombardımanı yaratılması" (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_Operasyonu, 02. 02. 2010) basının yargı sürecindeki bu davayı haberleştirme misyonunu gerektiği gibi yerine getiremediğini göstermektedir. Bu da bize Türk Basını'nın yargı sürecindeki olayları haberleştirirken basın ahlak ve etik kurallarını ihmal ettiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Alankuş, S. (2007). *İnsan Hakları Haberciliği*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Altan, M. (2010). *Puslu Demokrasi*. İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Altuğ, K. (2009). *Atatürk ve Cumhuriyete Saldırı*. İstanbul: Siyah Beyaz Basım Yayınları.
- Aslan, K. (2004a). *Ben de Yazarım*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayımevi.
- (2004b). *Haber Nasıl Okunur*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayımevi.
- Avcı, G. (2010). *Ergenekon'un Medya ile Dansı*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Bourdieu, P. (2000). *Televizyon Üzerine*. (Çev. Turhan Ilgaz). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (1996).
- Dursun, Ç. (2004). *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ankara: Kesit Tanıtım LTD. ŞTİ.
- Gezici, A. (2008). *Ergenekon*. İstanbul: KaraKutu Yayınları.
- Girgin, A. (2003). *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi Yayın Sanayi ve Tic. A. Ş.
- Gökgücü, I. (2007). *Siyasal Parti Haberlerinde "Tarafsızlık" Kavramı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, A. Y. (2005). *Araştırmacı Habercilik*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Kaynak, M. ve Mete, Ö. L. (2008). *Ergenekon*. İstanbul: Profil Yayınları.
- Lull, J. (2001). *Medya, İletişim, Kültür*. (Çev. Nazife Güngör). Ankara: Vadi Yayınları. (2001).
- Moressi, E. (2006). *Haber Etiği*. (Çev. Fırat Genç). Ankara: Dost Yayınları. (2003).
- Özkan, T. (2009). *Bir Casusun İtirafı Tuncay Güney Hakkında Her Şey*. İstanbul: Medyanos Reklam Organizasyon İletişim Hizmetleri Ticaret Ltd. Şti.
- Öztürk, S. (2008). *Belgelerle Ergenekon*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A. Ş.
- Tayyar, Ş. (2009). *Kit'a Dur*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tokgöz, O. (2008). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Yayınları.
- Yüksel, E. ve Gürcan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Kitapevi.

İnternet Kaynakları

Anayasanın İlk Üç Maddesi. (21 Eylül, 2007). Erişim Tarihi: 20.05.2009,

- <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/420569.asp>
Haber Nasıl Yapılır?. (24 Ekim, 2009). Erişim Tarihi: 12.05.2009,
<http://erhaber.com/koseyazisi?id=446>
- Althusser, İdeolojiyi ve İdeoloji İle İlgili Son Söz*. (ty). Erişim Tarihi: 27.05.2009,
<http://ilef.ankara.edu.tr/id/gorsel/dosya/1164634976althusserideoloji.pdf>
- Olayların Gelişimi*. (ty). Erişim Tarihi: 14.06.2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/2005_%C5%9Emdinli_Olaylar%C4%B1
- Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Temelli Kapatılma Davası*. (ty).
 Erişim Tarihi: 10.06.2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Adalet_ve_Kalk%C4%B1nma_Partisi'nin_temelli_kapat%C4%B1lma_davas%C4%B1
- Danıştay Saldırısı*. (ty). Erişim Tarihi: 11.06.2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Dan%C4%B1%C5%9Ftay_Sald%C4%B1r%C4%B1s%C4%B1
- Ergenekon Davası*. (ty). Erişim Tarihi: 10.02.2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_davas%C4%B1
- Ergenekon Operasyonu*. (ty). Erişim tarihi: 02. 02. 2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ergenekon_Operasyonu
- Vatansever Kuvvetler Güç Birliği Hareketi*. (ty). Erişim Tarihi: 12.02.2010,
http://tr.wikipedia.org/wiki/Vatansever_Kuvvetler_G%C3%BC%C3%A7_Birli%C4%9Fi_Hareketi
- Haber nedir?*. (02 Ocak, 2009). Erişim Tarihi: 24.01.2009,
<http://www.1forum.us/haberler/haber-nedir-178166.html>
- Ergenekon'un TEMEL Belgesi*. (05.05.2010). Erişim Tarihi: 24.01.2009,
http://www.24dakika.com/news_print.php?id=37336
- Haber Nasıl Yazılır?*. (ty). Erişim Tarihi: 26.01.2010,
<http://www.acarmuhabir.net/showthread.php?t=1525>
- İyi Haber Nasıl Yazılır, Haber Nedir?*. (ty). Erişim Tarihi: 26.01.2010,
<http://www.acarmuhabir.net/showthread.php?t=389>
- Haber Nedir?*. (ty). Erişim Tarihi: 22.01.2009,
 2009<http://www.beyaz.org/index.php/haber-nedir.html>
- Ergenekon'da 13. Dalga: 20 Gözaltı*. (ty). Erişim Tarihi: 31.06.2010,

- <http://www.ergenekonteror.com/read.php?id=77>
- 15Aayrı Adrese Operasyon.* (01.06.2010). Erişim Tarihi: 14.06.2010,
<http://www.gazete5.com/haber/ergenekon-son-dalga-20459.htm>
- Ergenekon'da Yeni Dalga: 23 Gözaltı.* (01.06.2010). Erişim Tarihi: 31.06.2010,
<http://www.haber3.com/ergenekonda-yeni-dalga-580540h.htm>
- Ergenekon Davası ve AKP'nin Kapatılma Davası.* (22.03.2008). Erişim Tarihi:
02.02.2010, <http://www.hikayeler.net/yazilar/56971/ergenekon-davasi-ve-akp-nin-kapatilma-davasi/>
- Haber Nedir?.* (ty). Erişim Tarihi: 22.01.2009,
<http://www.kirklareliuniversitesi.net/konu-universite-yazi-turu-olarak-haber-nedir.html>
- Haber Nasıl Yazılır?.* (ty). Erişim Tarihi: 05.02.2009,
<http://www.konrad.org.tr/index.php?id=270>
- Ekrem Dumanlı'dan Objektif Habercilik Yapmak İsteyenlere Tavsiye.* (14.04.2003).
Erişim Tarihi: 01.02.2009, <http://www.medyatava.com/haber.asp?id=7721>
- Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu.* (23 Kasım, 2008). Erişim Tarihi: 17.05.2009,
<http://www.msxlab.org/forum/soru-cevap/212568-objektif-ve-yanli-haber-nedir.html>
- Erzincan Ergenekon'da Yeni Dalga.* (04 Temmuz, 2010). Erişim Tarihi: 21.07.2009,
<http://www.stargazete.com/politika/erzincan-ergenekon-da-yeni-dalga-haber-274832.htm>
- Zirve'de Ergenekon İzi.* (ty). Erişim Tarihi:14.06.2010,
<http://www.tumgazeteler.com/?a=5020968>
- Ergenekon Nedir, Ne Değildir: Ergenekon Davası Rehberi.*
(17 Mart, 2009). Erişim Tarihi: 4.02.2010,
<http://www.usakgundem.com/yazar/1144/ergenekon-nedir-ne-de%C4%9Fildir-ergenekon-davas%C4%B1-rehberi.html>
- İyi Haber Nasıl Yazılır?.* (ty). Erişim Tarihi: 05.02.2009,
http://www.ydicagri.com/haberler/iyi_haber_nasil_yazilir.htm
- Ergenekon Davası Nedir?.* (01.07.2008). Erişim Tarihi: 02.02.2010,
<http://yenisafak.com.tr/Gundem/Default.aspx?t=01.07.2008&i=126296>
- Malatya'da Vahşi Provokasyon.* (19 Nisan, 2007). Erişim Tarihi: 14.06.2010,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=529482>

Türkiye'yi Sarsacak İddialar. (05 Temmuz, 2007). Erişim Tarihi: 18.06.2010,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=560051&title=turkiyeyi-sarsacak-iddialar&haberSayfa=0>

Emniyet'in 'Zirve Yayınevi Cinayeti' Raporu: Ergenekon İşin İçinde. (12.04.2010).

Erişim Tarihi: 20.06.2010,

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=972042&title=emniyetin-zirve-yayinevi-cinayeti-raporu-ergenekon-isin-icinde>

Arşiv Taraması Yapılan Gazeteler

Akşam gazetesi

Cumhuriyet gazetesi

Hürriyet gazetesi

Radikal gazetesi

Yeni Şafak gazetesi

Zaman gazetesi

EKLER

EK-1. ERGENEKON BELGESİ

1) GİRİŞ

Gelişen ve değişen siyasal, ekonomik, bilimsel ve toplumsal dünya koşulları ile bölgesel coğrafyasında ve kendi içinde Türkiye'nin özgür iradesi dışında ve ulusal çıkarlarına aykırı biçimde içine sürüklenmek istendiği çeşitli oluşumlar göz önüne alındığında; Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren “Ergenekon”a bağlı olarak, “sivil unsurların” örgütlenmesi zorunluluğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle hazırlanan ve “LOBİ”adı verilen bu “gizli örgütsel” çalışmanın amaçları doğrultusunda şimdiye değin faaliyet gösterilmemiş olması, bize göre büyük talihsizliktir.

İngiltere, Almanya, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, SSCB gibi ülkeler; kendi ideolojileri doğrultusunda, “sivil unsurlardan” sonuna değin yaralanmayı bilmişler, emperyalist emelleri adına tüm dünya ülkelerinde her alanda çeşitli faaliyetler sonucunda kültürel, siyasal ve ekonomik çıkarlar elde etmişlerdir.

Günümüzde değişen değil, giderek daha da gelişen sivil unsur etkinlikleri ile sürdürülmekte olan bu çalışmalar; sayıları giderek artan “sivil toplum örgütleri”, “vakıflar”, insani yardım kuruluşları, P-2 Mason Locası, Bilderberg Grubu vb çeşitli gizli ve örtülü adlar altında, dünyanın dört bir yanında ideolojik, siyasal, ekonomik, kültürel ve bilimsel çalışmaları örgütsel olarak yürütmektedir.

Türkiye ise bu alanlarda çalışmalar yapmak yerine, siyasi parti kuruluşları ile onlara bağlı örgütlerin şemsiye altında kalmakla yetinmiştir. Böylelikle yalnızca siyasi liderlerin sultanı altındaki siyasal otorite gruplarının kısır iç hesaplaşmaları içinde tıkanıp kalmış, dünyaya ve sınır komşularına ideolojisini tanıtıp kabullendirememiştir.

Toplum, Kemalist ideolojiyi gerçek anlamda özümseyememiş, emperyalist devletlerin “sivil unsurlarının” ve yerli işbirlikçilerinin çabaları sonucunda –buna fırsat bulamamış- kaçınılmaz olarak, yabancı ideolojilerin cazibesin kapılmıştır.

Gelişen dünya ülkelerinde geniş halk kitlelerinin erişebildiği koşulları göz önüne alan Türk toplumu; gerçekte siyasi liderler ve yandaşlarının çıkarı adına hareketlerinden kaynaklanan hatalardan ötürü, Kemalizm'i sorumlu tutarak yargılamaya yönelmiştir. Türk halkı, toplumsal geri kalmışlık, mutsuzluk ve umutsuzluğun kaynağı olarak Kemalizm'i sorumlu tutar hale gelmiştir. Ve bugün çeşitli ideolojiler doğrultusundan hareketle toplum; düşünsel ve inanç alanlarında parçalara bölünmüş, etnik ayrımcılık dünya platformunda kendisine yer edinebilmiş, toplum “yeni rejim” arayışlarının kaosu sürüklenmiştir.

Çeşitli siyasal ideolojilerin etkisinde kalarak kendilerince bir dünya görüşü geliştiren, sahiplenerek savunan gruplar ile birbirlerine tümüyle zıt görüşlere sahip gruplar arasında “konsensüs” oluşmuş ve birlikte hareketle mevcut Kemalist rejimin ortadan kaldırılabilmesi hedeflenerek çeşitli etkinliklere yönelinmiştir. Bu çabalar karşısında toplum üzerindeki baskıya dayalı uygulamaların artırılarak çözüm aranması ise toplumu, Kemalist rejimden kurtuluşun “sinsi” arayışlarına sürüklemiştir.

Türk toplumu bugün, koskoca bir ömür boyunca kendisini sosyal güvence ve manevi tatmine ulaştıramayan, mutlu edemediği gibi umut verileri de ortaya koyamayan rejime karşı yaşlı insanlar (50 yaş üzeri); tam güvenini yitirmiş, düş kırıklığı içindedir. Orta kuşak (30–50 yaş arası) olarak ele alınacak nesil için de durum böyledir. Genç kuşak (18–30) kendilerinden önceki kuşakların yaşamak ve katlanmak zorunda kaldıkları koşullar ile gelişmiş ülke insanların eriştikleri koşullar arasında muhasebe yapmakta ve mevcut rejimin kendilerine bir gelecek sağlayabilecek güç ve dinamiğe sahip olmadığını peşinen görmektedir. Geniş halk kitleleri umutsuzluğun ivmesi ile kaosu yaşamaktadırlar. İşte bu kaos, ilk bakışta kendisini sorumsuz, adamsendeci, aymaz ve çıkarıcı toplum imajı yaratıyorsa da gerçekte durum böyle olmayıp tam tersidir. Bu vizyon; sorumsuz, adamsendeci, aymaz ve çıkarıcı yönetim kadrolarının fotoğrafını ortaya koymaktadır. Bu fotoğraf ise yıllar yılı geniş halk kitleleri tarafından der an gözler önünde olmuştur. Alışılmış ama kesinlikle kanıksanmayan, kabullenilmeyen, sürekli ve her dönemde reddedilen bir fotoğraf olarak 1938 yılından günümüze kuşakların zihinlerinde yer etmiştir. Bu gerçeğe karşın siyasi otorite grupları, bu fotoğrafı dayatma ve baskı ile “toplumun fotoğrafı” olarak kabullendirmeye çaba

harcamakta direnmektedirler. Siyasi otorite gruplarının en büyük “aymazlık” ve “ihaneti” işte bu noktada gizli kalmıştır.

Onca kötü ve adaletsiz eğitime karşın Türk insanı kendisini içinde bulunduğu kötü koşullara direnç gösterebilecek bir biçimde eğitebilmiştir. Bu nedenle –dış güçleri onca emperyalist çabalarına karşın- Türkiye Cumhuriyeti’nde geniş halk kitlelerine dayalı sosyal ve siyasal patlamalar bir türlü gerçekleştirilememiştir. Türk toplumu hangi görüş ve inanca sahip olursa olsun –tarihsel birikim sonucu- bilmektedir ki; ülke ayakta kalamadığında, bire olarak kendisi de var olamayacaktır. Bu nedenle bir yandan varlığın devamını sağlamak, diğer yandan “zulüm rejimi” olarak tanımlar hale geldiği mevcut düzeni değiştirmenin yollarını aramaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren “Ergenekon”un kontrolünde, sivil unsur olarak çalışması planlanan Kemalist/sivil “LOBİ”ye ve yapacağı çok yönlü yararlı faaliyetlere yeni yüzyılda gereksinim vardır. Aksi halde emperyalist güçler, özellikle orta ve genç kuşağın içinde bulunduğu arayış ve kaos ortamında, Türkiye’nin geleceğini büyük bir rahatlıkla kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirebilecektir. Bu gerçekten hareketle, pek çok ülkenin Türkiye’de faaliyette bulunan legal/sivil toplum örgütlerinin çeşitli çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Örneğin: Federal Alman Friedrich Eber Stiftung Vakfı ile Konrad Adenauer Vakfı’nın çalışmalarından yalnızca birkaçına bakılacak olduğunda,”Türk Gençliği 98-Suskun

Kitle Bütçe Altında “,”Enformel sektör ve Sosyal Güvenlik: Sorunlar ve Perspektifler” ,”Türkiye’de Sendikacılık Hareketleri” ve “Türk Medya Sektöründe Yoğunlaşma Hareketleri ve Beklenen Etkileri” gibi çeşitli araştırma raporları hazırladıkları görülür. Bu çalışmaların pek çok benzerinin Avrupa ve ABD’nin sivil unsurları tarafından gerçekleştiriliyor oluşu; Türk sivil toplum örgütleri içinde etnik, fundamentalist, kültürel, siyasi ve ekonomik faaliyetlerde belirleyen faktör olarak etkin ve yoğun bir biçimde yer alabilmeleri ise; küçümsenecek bir unsur olamaz.

Neden sivil Kemalist “LOBİ...?”

Başlangıçtan günümüze Kemalizm’e saldırıda en başta öne sürülen karşı faktör, Yüce Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün asker kişiliğidir. Atatürk’ün doktrinel sivil devlet adamı olarak der alanda kazandığı başarılar görmezden gelinerek, hatta yok

sayılarak hareketle “diktatör” imajı yaratılarak, Kemalizm yıpratılmak ve demokrasi ruhuyla bağdaşamayacağı görüşü dayatılmaktadır. Bu görüşten hareketle, XXI. Yüzyıl Türkiye’sinde Kemalizm’i sivil unsurların benimsemiş ve özümsemiş olarak savunmaları gereği vardır. Aksi halde yeryüzünün tek Kemalist Akademisi olarak görülen Harp Akademilerinde yetişen, yalnızca Silahlı Kuvvetler mensuplarının savunduğu ve dayatmaları ile ayakla tutmaya çalıştıkları bir rejim ve “izm” olarak gösterilmeye devam edilecektir. Bunun önüne geçilmesi gereği kaçınılmazdır.

İnsanlarının “köşe dönücülüğe” koşullandırılarak, paraya ve çıkarlara endekslenmiş, tüm manevi değerleri yıpratılarak dejenere edilmiş bireylerden oluşan bir topluma dönüştürülen kitleleri, sivil unsurların etkinlikleri birleştirecek, özüne sarılması gereğini motive edecek, moral ve umut kaynağı olacaktır.

Ayrıca Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sivil toplum örgütleri, önlerinde ilk kez bir sivil kontra hareketin direncini bulacaktır. Karşılaşacakları bu sivil direnç, etkinliklerini sıfır noktasına çekecektir. Yetişkin ve yetişmekte olan gençlik, özüne uygun platformlarda kendisini ifade edebilecektir. LOBİ’nin faaliyetleri, siyasi otorite grupları ile dış kaynaklı, işbirlikçi, sözde sivil toplum örgütlerinin bölücü ve yıkıcı girişimlerini etkisiz kılacaktır. LOBİ’nin kontra direnci ile karşılaşan siyasi otorite grupları, doğal olarak Kemalist sivil “LOBİ” ile işbirliğine yönelme zorunluluğu duyacaklardır.(Örneğin; benzer dış güç odakları arasında yer alan Mason locası ve Bilderberg Grubu ile işbirlikçiliğe yönelmesi gibi.) Aksi halde halkla bütünleşmeleri mümkün olamayacaktır. Mevcut medya yapılanması ise Kemalist sivil “LOBİ’nin faaliyetleri karşısında, çıkarlar adına, halkı siyasi otorite gruplarına yönlendirmeyi ve bütünleşmeyi başaramayacaktır.

1/a) AMAÇ

XX. yüzyılın son dönemlerinde giderek sayıları artan, çalışmaları yoğunlaşarak, geniş halk kitlelerini hedef alan ve Türk sivil toplum örgütleri ile bütünleşerek, siyasi otorite grupları üzerinde etkin baskı unsuru haline dönüşen yabancı ülkelerin sözde sivil toplum örgütlerinin, gerçekte siyasi ve emperyalist ideolojik çalışmaların birer örtüsü olduğu bilinmektedir.

Yabancı ülkelerin Türkiye’de faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin amacı: Türkiye Cumhuriyeti’ni etnik/fundamentalist/siyasal/ekonomik faktörlerden yararlanarak bölerek yıkmaya, başarılmaz ise de çıkarlara yönelik yönlendirmelerle bir anlamda yönetilmeyi hedef almaktadır. İlk adımlarının kültürel ilişkiler düzeyinde atıldığı söz konusu kuruluşların bugün ulaştığı nokta, mevcut rejimi tümüyle kontrol altına alma aşamasına eriştiği gibi, ülkenin bölünmenin eşğine getirilebilmiş olmasıyla da ne denli büyük sakıncalar yaratabilecekleri son 15 yılda yaşanan olaylarla ortaya çıkmıştır.

Her birinin ardında görünen sözde vakıf kuruluşlarının finanse ettiği söz konusu sivil toplum örgütleri, bilindiği üzere, gerçekte ait oldukları ülkenin hazine kasalarından karşılanan milyarlarca dolarla finanse edilmektedirler. Atacakları her adım ise yine ait oldukları ülkelerin gizli istihbarat örgütlerinin son derece deneyimli araştırmacı teorisyenlerince planlanmaktadır.

Türkiye’de faaliyet göstermekte olan yabancı sivil toplum örgütleri, kültürel, ekonomik, bilimsel ve siyasal olmak üzere her alanda her türden argümandan yararlanmaktadır. Yabancı sivil toplum örgütleri, Türk halkının demokratik haklarını kullanabilmek amacıyla kurdukları sözde sivil toplum örgütleri, dernekler, vakıflar, medya ve benzer faaliyetlerini de finanse ederek, kendilerine yerli işbirlikçiler oluşturmaktadırlar.

Ülkeler arası pek çok anlaşmalar ve ait oldukları ülkelerin resmi misyonlarının koruma şemsiyesi altında rahatlıkla ve örtülü olarak “istihbarat” , “provokasyon” ve “yıkıcı/bölücü faaliyetler” yürütebilen bu kurumların çeşitli alanlarda kendi ülke çıkarlarına uygun biçimde düzenledikleri raporlar, Türkiye’nin uluslar arası platformlarda atacağı her adımın belirleyici her etkeni haline gelmiştir.

Siyasi otorite grupları, salt oy kavgası ile –tarihsel süreç içinde- “tarikat liderleri” ile iş birliğine yönelmişler, Cumhuriyet yasasıyla men edilmiş olmasına karşın dergâhların faaliyetlerine göz yummuşlardır. Çıkara dayalı bu sorumsuz tutum sonucunda ise, rejim karşıtı fundamentalist görüş iktidar olabilmıştır. Bu iktidara son veren koşulların oluşturulabilmesi için, büyük ve olağanüstü karşı bir çaba gereği doğmuş ve sonucunda dış ülke otoriterleri ile yerli işbirlikçilerinin tarih önünde “sivil

darbe tezgahı”, “Türk Silahlı Kuvvetleri dayatması” olarak tanımlama cüretini gösterebildikleri 28 Şubat süreci yaşanmıştır. Yine siyasi otorite grupları tarafından ülke kaynakları –üstelik onca güçlük içinde olunmasına karşın- fundamentalist gruplara peşkeş çekilerek, fundamentalist görüş finanse edilerek, ülke ekonomisini ele geçirme operasyonu düzenlenmiştir. Bu operasyonlara rejim karşıtı ekonomik güç odakları yaratılarak suni ve yasadışı yollarla beslenmiştir.

Siyasi otorite grupları, çıkarları adına MAFIA grupları oluşturmuş ve desteklemiştir. Bu yolla pek çok devlet ihalesi, bankalar stratejik öneme sahip enerji üretim tesislerinin yanı sıra çeşitli üretim birimleri adeta “ele geçme” operasyonları sonrasında, siyasi grupların yandaş kartellerin eline geçmiştir. Uyuşturucu, silah ve kumar, her dönemde ve her grup tarafından finans kaynağı olarak kullanılmıştır.

Kamuoyunu etkileyen, yönlendiren ve biçimlendiren medya organları, ülke çıkarlarını hiçe sayarak, salt kendi çıkarlarına uygun hareket eden mekanizmalar haline getirilmiştir. Direnenlerin ise önüne çeşitli setler çekilerek ayakta kalıp varlıklarını sürdürmeleri olanaksız kılınmıştır.

Türkiye’de 1995 yılından 1999 yılına değin oldukça kısa bir süreçte, küçük ama bağımsız tek bir yayınevi kalmamıştır. Çünkü medya kartelleri ile banka sektörü kitap yayıncılığına –üstelik kar oranı çok düşük olmasına karşın- yönelmiş, her türlü düşünce üretimine bu yolla çok kolayca, zahmetsizce ve topluma hissettirilmeksizin sözde kültür hizmeti gerçekleştirerek son verilmiştir.

1950–1960 doğumlular ardından gelen kuşaklar arasında varlığından sözü edilebilecek tek bir yazar yetişmemiş olması, faaliyetlerin ne denli sindirici, yok edici ve Zaralı olduğunun en belirgin kanıtı olarak, Türkiye Cumhuriyeti tarihi kayıtlarında yer almıştır.

Gelişmiş ülkelerde yazar ve kitap sayısında patlamaların yaşandığı günümüzde, Türkiye’nin kitapçı dükkânlarının vitrinlerinde yalnızca yabancı yazarların kitaplarının sergilenip satılabildiği, az gelişmiş (ilkel- düşünce ve sanat eseri üretmeyen) ülkeler arasında yer alması sağlanmıştır. Kültürel alanda etkin ve stratejik faaliyetler uygulamaya konularak sinema, tiyatro, yazılı basın, radyo ve televizyon yapımları halkın kültürel düzeyini gün geçtikçe giderek daha da aşağı düzeylere çekmiştir.

Düzeysizlik sonucu, geniş halk kitlelerinin anlayış, kavrama ve sorgulama yeteneğini ortadan kaldırmak, çağını ve içinde bulunduğu koşulları algılamasının önüne geçilmiştir. Örneğin: çağdaş üniversite öğrenim sürecinden geçmiş, pozitif bilimle tanışmış Türk gençleri, 2000 yılının eşiğine geldiği bir çağda, çeşitli tarikatların “dergâh” tezgâhlarının hammaddelerini dönüştürülebilmiştir.

Öte tandan özel sektörün geliştirilmesi için gösterilen tüm çabalar, her alanda devlet olanaklarının birer “aralık” haline getirilmesiyle sonuçlanmıştır.

Siyasetten kültüre, kültürden eğitime, eğitimden ekonomiye, ekonomiden toplumsal huzur ve barışa değin uzayıp giden gelişmelerin göstergeleri tümüyle ulusal çıkarlara aykırı, olumsuzluklar, yolsuzluklar, toplumsal parçalanış zincirinin halkalarına dönüşmüştür.

Türkiye içinde illegal olarak, çeşitli ekonomik/siyasal güç odakları, terör, tehdit ve şantaj grupları oluşturulabilmiş ve bu oluşumların “başarı” olarak algılanması sağlanıp özendirilerek, toplumsak değerler çökertilmiş,”değer”, “inanç” ve “ideolojik” anlayış altüst edilmiştir.

Yukarıda çok özet olarak değinilmeye çalışılan olumsuzluklar karşısında toplumsal olarak hiçbir tepki ve direnç sergilenmemiş olması ise oldukça düşündürücüdür. Oysaki tüm bu olumsuzluklar karşısında aydınlar, sivil toplum örgütleri, caydırıcı, aydınlatıcı, etkileyici ve belirleyici birer direnç unsuru olarak görev alabilmeliydiler.

Sivil toplum örgütlerinin gerçek işlevlerini yerine getirmemiş olmaları ise; aymazlık ve yetersiz kalınmış olmasıyla tanımlanamaz. Değişen dünya koşulları (siyasal/ekonomik/enerji kaynakları)içinde, Türkiye coğrafyasının ön plana çıkararak, öneminin daha da artmış olması sonucu uygulanagelen emperyalist senaryolara uyum sağlama görevini üstlenmiş bulduklarının kanıtıdır.

Türk sivil toplum örgütlerinin finans kaynakları, yabancı ortaklı karteller ve dış ülkelerin vakıf ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Derneklerden başlayarak vakıf ve sivil hareket örgütleniş hareket biçimlerinin her aşamasında ülke dışı kaynaklarca finanse

edilerek, programlanan kamu örgütlenişinin, ulusal çıkarlara uygun olması beklenemezdi.

Bu çalışma ile hayata geçirilmesi planlanarak önerilen “LOBİ” göstereceği faaliyetler ile yukarıda işaret edilen alanlarda çok daha kolay ve sağlıklı istihbarat toplayabilecek ve değerlendirme ile analizini gerçekleştirecektir. Kontra senaryolar üretebilecek, etkinlikler tasarlayarak uygulamaya koyacak, kamuoyunun Kemalist ideolojiye ve ulusal çıkarlara uygun sivil hareketi sahiplenerek katılımı sağlayabilecektir.

Kaosa sürüklenen gençliğin, siyasal gruplar, tarikatlar, MAFIA oluşumlar, gerçekte dış ülke güç odakları ile istihbara örgütlerinin uzantıları durumunda olan sivil toplum örgütlerinin etkinlikleri içinde yer almalarını sağlayan olanaklarını ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetler uygulanmasını amaçlar.

LOBİ'nin amaçları arasında etnik/fundamentalist/ bölücü/yıkıcı unsur ve oluşumlar içine çekilmek istenen gençliğin böylesi tuzaklara düşürülerek kullanılmasının önüne geçilmesini sağlamaktır. Türk gençliğinin XXI. Yüzyılda, Kemalizm'e ve ulusal çıkarlara uygun yeni hedeflere, Atatürk'ün işaret ettiği heyecanlara motive edilmeye, umutsuzluğun karanlığından kurtarılmaya ve en önemlisi parlak bir geleceğe hak edebilmeye ihtiyacı vardır. Ve bu devletin sorumluluğudur.

1/b) KAPSAM

LOBİ geniş halk kitlelerine yönelik çalışmalarında özellikle gençlerin Kemalist ideoloji ve ülke çıkarları doğrultusunda yeniden örgütlenmelerini sağlamayı tasarlamaktadır. Dış ülke istihbarat örgütlerinin uzantıları olan kuruluşların finans ve kontrolünde etkinlikler dergileyen, mevcut sivil toplum örgütlerinin ulusal çıkarlara aykırı faaliyetlerini sağlıklı biçimde belirleyerek, bu faaliyetlerin kamuoyunu etkilemesinin önüne geçilmesini sağlamak için gerekli önlemleri alıp kontra teori ve senaryolar üreterek uygulama alanları yaratılması ve yaşama geçirilmesini sağlayacaktır.

Bir merkezde toplanacak olan bilgiler ışığında analiz ve değerlendirme yapacak, teori ve senaryolar üreterek, iletişim ve propaganda yoluyla ulusal çıkarlara aykırılıklar karşısında sivil direnç odakları oluşturacaktır.

LOBİ'nin yapılanması ve tüm faaliyetleri mevcut hukuk platformu ile çerçevelenmiştir. Örgütlenme, yapılanma ve faaliyetlerinde legal sınırlar içinde kalacaktır. Böylece temiz toplumu özlemleri içindeki kamuoyu, özlemini duyduğu, kendi yapısına uygun sivil toplum örgütlerine kavuşmuş olacaktır. LOBİ'nin her girişimi kendi içinde oluşturulan hukuk birimi tarafından yasal koşullara uyumlu hale getirilecektir.

LOBİ'nin Kemalist ideolojiye bağlılığı ve bağımsızlığı, kendi içinde uygulamaya koyacağı ticari faaliyetleri giderlerini karşılayacak, projelerini uygulama olanağına kavuşacak ve mevcut rejim karşıtı yapılanmaların oluşturduğu ekonomik güçlerin faaliyet gösterdikleri alanlarda rekabete yönelerek, ülke ekonomisinin rejim karşıtı güçlerin denetim ve kontrolüne geçirilmesi çabalarına engel olacaktır.

Kültürel çalışmalarıyla öz kültürün ve Kemalist ideolojilerin yeniçağda artık bir çözüm olmaktan çıkmış, eskimiş ve köhnemiş olduğu izlenimlerini uyandırma çabalarını boşa çıkaracaktır. Giderek güçlenmiş ve iki kutuplu hale gelmiş emperyalist düzenin gelişmiş ülkelerce zorlandığı ve başkaca kutuplar oluşturulması çalışmalarının yaşama geçirildiği çağda, Türkiye'nin Kemalizm'in önderliğinde varlığını korumakla kalmayıp gelişme sağlayabileceğinin örneklerinin temellerinin atılması ve çoğaltılması doğrultusunda girişimlerde bulunulacaktır.

Dış güçlerin emperyalist girişimlerinin önünün kesilmesi, etnik/fundamentalist/bölücü/yıkıcı unsurların tasfiye edilebilmesi, sosyal patlamaların önüne geçilebilmesi için, halkın kendisini ifade edebileceği demokratik platformlara gereksinimi vardır. Bu platformların oluşturulması, denetlenmesi ve yönlendirilmesi işlevini, "Ergenekon"un denetiminde faaliyet gösterecek olan LOBİ adı verilen "gizli örgütsel" yapının üstlenmesi tasarlanmıştır.

Üniversite gençliğinin yanı sıra, büyük kentlerin varoşlarında ve Güneydoğu Anadolu'da boşluğa sürüklenmiş, sahipsiz gençliğin örgütlenerek, ulusal çıkarlar doğrultusunda toplumsal siyasal, kültürel, ekonomik alanlarda motive edilmeleri ve

topluma kazandırabilmeleri sanıldığıının tersine oldukça kolaydır. Burada sözü edilen kitlenin üretime yönlendirilmesi bile pek çok sorunun kendiliğinden ortadan kalkması için yeterlidir. Kendilerine belirli hedefler gösterilerek üretimci hale dönüştürülen halk kitlelerin ulusal çıkarlara aykırı unsurlar içinde yer aldıkları örneği tarih sahnesinde görülmemiştir.

BÖLÜM: II

3) POLİTİKA

LOBİ tasalarının, girişim ve uygulamalarında toplumun temiz toplum özlemi arayışına örnek sivil toplum örgütlenmelerinin oluşturulmasında önderlik edecektir.

Girişimlerinin mevcut anayasal düzenin kurallarına uygunluğu ilkesi ön planda tutulacaktır.

Sivil toplum örgütlerinin ulusal çıkarlara uygun tepkisel eylemlerde bulunması sağlanacak ve kitlesel tepkiler organize edilerek kontrolde tutulması sağlanacak.

İşlev ve misyonu tamamlamış çeşitli işçi sendikalarının, sivil toplum örgütlerinden etkilenmeleri sağlanarak, mevcut sendikaların tepkisel ve kitlesel eylemleri, indirekt metotlarla yönlendirilmesi sağlanacak.

LOBİ prensip olarak hiçbir zaman doğrudan doğruya toplumsal eylemler içinde yer almamalı, oluşturacağı sivil toplum kuruluşlarının etkinlik ve eylemler düzenlemesini organize ve kontrol eden güçlü bir mekanizma olarak kalmalıdır. Aynı şekilde ticari ve kültürel faaliyetlerde de doğrudan doğruya girişim ve etkinlikler içinde yer almamalıdır. Tüm faaliyet alanlarında organizasyon çatısı altında oluşturduğu kuruluş ve örgütlerini, amaçlar doğrultusunda harekete geçiren bir mekanizma olarak kalmaya özen göstermelidir.

4) HEDEF

Günümüz dünyasında tüm güçler ekonomik güçten kaynaklanan hareket ve yaptırım gücü elde edebilmektedir. Bu nedenle amaçlanan girişimlerin uygulanabilmesi

ve sonuca ulaşabilmesi için ekonomik faaliyetler ön planda tutulmalıdır. LOBİ'nin amaçlarından saptırılmaması için, ekonomik olarak güçlü olabilmesi esastır.

Faaliyete geçirilmesi planlanan LOBİ, öncelikle ticari şirketler aracılığı ile ekonomik güç kazanmalı, ardından kuracağı vakıf ile de ekonomik gücünü artırma çabalarına yönelmelidir.

Bilginin para kaynağına dönüşebilirliği gözden kaçırılmamalı, mevcut istihbarat birikimlerinden ekonomik güç elde edebilmek için yararlanılmalıdır.

Mevcut pek çok sivil toplum örgütü ile çeşitli alanlarda faaliyet gösteren pek çok vakıf bulunmaktadır. Bunların finans kaynakları ve amaçları iyi saptanmalı, kontra faaliyetler ile önlerinde güçlü dirençler oluşturulmalıdır.

Mevcut sendikaların yönetim kadrolarının ilişkiler ağı yeniden gözden geçirilmeli, siyasi ve ekonomik güç odaklarıyla ilintileri ele alınmalı, tabanları bu ilişkiler hakkında bilgilendirilerek, işçi kitleleri üzerindeki etkinlikleri kırılmalı ve güçleri zayıflatılmalıdır. Böylece geniş işçi kitlelerinin siyasi ve ekonomik güç odakları üzerinde çıkar sağlama amaçlı, baskı unsuru olarak –suiistimal yoluyla- kullanımları önlenmelidir.

Ülke ekonomisini elinde tutan kişisel çıkarları adına ulusal çıkarları hiçe sayabilen, çokuluslu şirketler ile ortaklıkları olan güçlü holdinglerin faaliyetleri kontrol altına alınmalıdır. Bu türden holdinglerin faaliyet ve planlamaları hakkında istihbarat sağlanmalı, engelleyici kontra önlemler üretilmeli ve uygulamaya konulmalıdır. Gereğinde bu holdinglerin ihtiyaçlarına cevap verecek ticari şirketler kurarak, müşterek ilişkiler geliştirilmeli ve iş birliği içinde olunmalıdır.

İnsan kaynaklarına dayalı ticari bir danışmanlık ve hizmet şirketi kurularak, güçlü ticari kuruluşlarla kadrolaşma sağlanabilmelidir. Yine aynı amaçla bir güvenlik şirketi kurarak işadamlarının güvenliği sağlanabilmeli ve böylece her alanda kadrolaşma gerçekleştirilebilmelidir.

MAFIA grupları tümüyle yeniden gözden geçirilmeli, deneyimli mevcut grupların karşısında yeni ve güçlü bir grup oluşturularak, denetim ve kontrol altına alınmaları sağlanmalıdır.

LOBİ çalışmalarında medya kuruluşları ile doğrudan temasta bulunmamaya azami özen gösterilmelidir. Daha çok organizasyonun şemsiyesi altında yer alacak sivil toplum örgütleri ile vakıfların faaliyetleri doğrultusunda kontak kurdurulması sağlanmalıdır.

5) YÖNTEM

Yukarda da ifade edildiği üzere; LOBİ prensip olarak hiçbir girişim ve eylemin içinde yer almamalı ve tümüyle yasal düzenleme içinde hareket etmeli, toplumsal prensiplere saygılı olmalı, örnek bir sivil toplum kuruluşu olarak, siyasetten tümüyle uzak bir yapı olarak faaliyet gösterilmelidir. Merkez üyeleri dışındaki kadroları, ilişkide bulunacağı kişiler, kurum ve kuruluşlar LOBİ'nin bağlı olduğu merkez hakkında bilgi sahibi olmamalıdır. LOBİ'nin tüm çalışma ve faaliyetlerinde çalışma ve faaliyetlerinde gizlilik prensiplerine sadık kalınmalıdır.

BÖLÜM: III

6) ORGANİZASYON PLANI

LOBİ'nin organizasyon planı, aşağıdaki birimlerden oluşmaktadır:

- 1) Merkez
- 2) Araştırma ve Bilgi Toplama
- 3) Analiz ve Değerlendirme
- 4) Finans ve Ticaret
- 5) Kültür ve Bilim
- 6) Teori ve Senaryo
- 7) İletişim ve Propaganda

8) Hukuk

9) Uluslararası İlişkiler

Bu dokuz departman örgütün tümünü oluşturmaktadır. Departmanlar Ergenekon tarafından örgütün merkez üyelerine atanmış güvenilir, beş sivil yöneticiye doğrudan bağlı olarak yönetilecektir. Beş sivil yönetici personelin Ergenekon ile teması ise atanmış ve güvenilir iki sivil personel ile sağlanacaktır. Departman başkanları, merkezdeki beş yönetici tarafından seçilecek ve yönlendirilecektir.

6/1) Merkez

LOBİ'nin merkezinde görev alması için Ergenekon tarafından atanmış, güvenilir beş sivil yönetici bulunacaktır. Yönetici personelin görevi, elde edilen veriler ışığında organizasyonu gizlilik prensiplerine sadık kalarak sağlıklı biçimde yönetmek olduğu kadar, her alanda gelişim ve tekinliği de artırmaktır. Bunun yanı sıra, birimlerin oluşturulması ve birimlerin sağlıklı, düzenli ve etkin biçimde işleyişini sağlamaktır.

6/2) Araştırma Ve Bilgi Toplama

Araştırma Ve Bilgi Toplama Departmanı, merkez üyelerince seçilmiş bir başkan ve on kişilik bir yardımcı kadrodan oluşmaktadır. Görevi; LOBİ'nin amaçları doğrultusunda istihbarat verileri toplamak, arşivlemek ve merkeze sunmak.

6/3) Analiz Ve Değerlendirme

Analiz Ve Değerlendirme Departmanı, bir başkan ve beş kişilik yardımcı bir kadrodan oluşmaktadır. Elde edilen istihbarat verilerinin analiz raporunun hazırlanması çalışmalarını yürütmekle sorumludur.

6/4) Finans Ve Ticaret

Finans Ve Ticaret Departmanı, bir başkan ve altı kişilik yardımcı personelden oluşmaktadır. Ticari koşulları yakından izlemek, ticari faaliyet ve yatırım alanlarının belirlenmesi çalışmalarının yürütülmesinden sorumludur. Ayrıca ülkenin içinde bulunduğu ticari ve ekonomik koşulların belirlenmesi çalışmalarını yürütür. Bu birimin başkanı örgütün ticari şirketlerinin kuruluş, organizasyon ve denetimini kontrol eder.

6/5) Kültür Ve Bilim

Kültür ve Bilim Departmanı, bir başkan ve altı yardımcı personelden oluşmaktadır. Bilimsel ve kültürel gelişmeleri yakından izlemek ve yararlanılabilecek alanların tespiti çalışmalarını gerçekleştirir. Kültürel ve bilimsel faaliyetlerde bulunarak kamuoyuna ulusal çıkarlar doğrultusunda aydınlanıp yönlendirme çalışmalarını yürütür. lke çıkarlarına aykırı kültürel faaliyetleri tespit eder ve karşı argümanlar üreterek, kamuoyunu ve sivil toplum kuruluşlarını karşı bilinçlenme ile gereğinde karşı eylemlere yöneltir.

6/6) Teori Ve Senaryo

Teori Ve Senaryo Departmanı, bir başkan beş senaristten oluşmaktadır. Bu departmanın görevi, ihtiyaç duyulması halinde elde edilen analiz raporlarından yararlanarak kontra teori ve senaryolar üretmektir. Ulusal çıkarlara aykırı teori ve senaryoların çürütülmesinde belirleyici rol oynar. Uygulamaya konulması düşünülen senaryoların sağlıklı sonuçlara ulaşılmalarını sağlamak amacıyla, karşılaşılabilecek kontra senaryoları belirleyerek önlem alınmasını sağlar. Kültürel bilimsel senaryo kurguları ile kamuoyunun ajite edilmesinin önüne gececek argümanlar reter. Medya kuruluşların yönlendirme çalışmalarına katkıda bulunur.

6/7) İletişim Ve Propaganda

İletişim Ve Propaganda Departmanı, bir başkan ve beş yardımcıdan oluşmaktadır. Bu departmanın görevi, amaçlara uygun olarak medya kuruluşlarını bilgilendirmek, yönlendirmek ve bu yolla kontrol altında tutmaktır. Ayrıca, faaliyetlerde amaçlara uygun kamuoyu oluşturulması ve kamuoyunun desteğinin sağlanması çalışmalarını yürütür. Bunların yanı sıra, organizasyonun ilişki kurmayı tasarladığı kişi, kurum ve kuruluşlar üzerinde etkileme çalışmaları gerçekleştirerek, sağlıklı ilişkiler kurulabilmesinin altyapısını hazırlar.

6/8) Hukuk

Hukuk Departmanı, bir başkan ve beş yardımcıdan oluşmaktadır. Organizasyonun girişim ve faaliyetlerinin mevcut yasaların hukuksal temeline

dayandırılabilmesi çalışmalarını yürütür. Bu departmanda yer alacak personel hukukçulardan oluşacaktır. Organizasyonun hukuk işlerini üstlenecek olan bu departman, hukuksal kurallardan azami ölçüde yararlanılması çalışmalarını yürütecektir.

6/9) Uluslar arası İlişkiler

Uluslar arası İlişkiler Departmanı; bir başkan ve altı yardımcından oluşmaktadır. Bu departmanın görevi organizasyonun uluslar arası alanlardaki faaliyetlerini sağlıklı biçimde yürütülmesini sağlamaktır. Türkiye’de faaliyet göstermekte olan uluslar arası kuruluşların çalışmalarını analiz etmek, bu kuruluşlar ile yakın ilişki kurulmasını sağlamak ve dış güç odakları olan bu kuruluşların amaçlarının belirlenmesini sağlamak.

BÖLÜM: IV

7) KADRO

Organizasyonunda yalnızca sivillerin yer alacağı bu örgütlenme, köprü eleman ile Ergenekon’a bağlı olarak faaliyet gösterecektir. Organizasyonun merkezinde görev alacak beş sivil personel ile köprü personel görevini üstlenecek iki sivil, Ergenekon tarafından belirlenerek atanmalıdır. Birim başkanları ile örgütün kuracağı vakıf ve ticari şirketlerin yöneticileri ve sahipleri ise merkezde yer alan yönetim personeli tarafından seçilmelidir. Böylelikle gizlilik esasının korunması sağlanmalıdır.

7/a) Eleman Profili

LOBİ örgütlenmesi içinde yer alacak elemanların çağa ayak uydurabilecek donanım, bilgi ve deneyime sahip olması esası aranacağı gibi, gereğinde her türlü eleman profilinden yararlanılmasından kaçınılmamalıdır. Özellikle sistemle barışık olmayan, aradığını bulamamış yapıdaki kişilikler seçilmelidir. Çünkü bu türden kişiler sistemin boşluklarını, mekanizmanın işleyişini, oyunların kurallarını ve zaafalarını çok daha iyi bilmektedirler.

7/b) Birim Başkanları

Örgütlenme içinde departmanların işlev ve amaçlarına uygun yapıya sahip, konusunda deneyim sahibi kişiler tercih edilmelidir. Birim başkanları, LOBİ

faaliyetlerinin tümüyle serbest girişimcilik sınırları içinde kaldığı konusunda kuşkuya kapılmayacak şekilde yönlendirilmeli, ortak amaçlar, fikir birliği ve inançlar doğrultusunda çalıştırılmalıdır. İşbirliğinde organizasyonun kuruluş ve faaliyet amacı olarak esas, kar ve topluma yarar sağlanması olmalıdır.

7/c) Köprü personel

Ergenekon tarafından atanacak iki sivil, mutlaka başka kuruluşlarda görevli olanlar arasından seçilmelidir. Böylece gizliliğin sağlanması korunmuş olacaktır. Bu kişilerin yeterli bilgi ve deneyim sahibi olmalarından sonra, organizasyonun merkez yönetiminde yer almaları sağlanmalı, organizasyonun merkez başkanı bu kişiler arasından seçilmelidir.

BÖLÜM: V

8) FİNANS

LOBİ'NİN faaliyetlerinin finansı başlangıç noktasında Ergenekon tarafından karşılanmalıdır. Ancak, organizasyon ilk ticari şirketini kurup faaliyete geçirmesinin ardından finansal desteğe son verilmeli ve örgütün kendisine finans kaynakları oluşturması sağlanmalıdır.

8/a) Ticari şirket faaliyetler

Organizasyon, kısa süre içinde belirleyeceği alanlarda ardışık olarak ticari şirketler kurup yönetmeli ve giderek artan finans kaynaklarına sahip olabilmelidir. Bu gelişimin süratle sağlanabilmesi için ticaret hukuku içinde yararlanılabilecek pek çok argüman mevcuttur. Başlangıçta kurdurulacak şirketlerin sürekliliği değil, finans sağlaması dikkate alınarak hareket edilmelidir. Kalıcı ve alanında etkin güç olarak geliştirilecek şirket kuruluşları organizasyonlarına yeterli finans kaynağına ulaşılmasının ardından yatırım gerçekleştirilmelidir. Bu yatırımlar sonucunda giderek organizasyonlara ait holdingler oluşturularak, uluslararası ticari faaliyet girişimlerine geçilebilecektir.

Finans dünyasında yer alarak, ekonominin kontrol edilebilir düzeye erişmesi ise, holdinglerin faaliyetleri sonucu hedefe ulaşılmasını sağlayacaktır.

8/b) Vakıf faaliyetleri

Organizasyonun mutlaka birkaç vakıf oluşturması gereği vardır. Böylelikle gücü ve etkinliği artırabileceği gibi, organizasyon şemsiyesi altında kurumlar oluşturabilir. Oluşturulan bu kurumlar aracılığı ile uluslar arası ilişkiler kurulacak ve her alanda çeşitli yararlar elde edilecektir. Organizasyonun amaçlarını en sağlıklı şekilde perdeleyecek olan kurumlar vakıflar olabilir.

Fundamentalist faaliyetler doğrultusunda kurulan çeşitli vakıfların yurtiçi ve yurtdışında halktan para toplayarak güçlenmesinin önüne geçilebilmesi içinde aynı kulvarda kurulacak naylon bir vakıfla önlenebilmesi mümkün kılınacaktır.

BÖLÜM: VI

9) GENEL DEĞERLENDİRME

XXI. yüzyılda ülkelerin kaderlerini, siyasal aktivitelerden daha çok ve kesin olarak ekonomik güçler belirleyecektir. Öyle ki, silahlı güçlerin hareket olanakları bile ekonomik koşulların kilitlenmesiyle kontrol altına alınabilecektir. Bu nedenle uygulanması planlanan LOBİ'nin ilk adımlarını ekonomik alanda atması ve ekonomik alanda giderek güç kazanıp denetleyici ve belirleyici unsura dönüşebilmesi en önemli ve birincil amaç olmalıdır. İkinci hedef olarak Türk toplumunun Kemalizm ve ulusal çıkarlar doğrultusunda yeniden yapılandırılması çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

LOBİ'nin faaliyet alanları içinde Avrupa, Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve tüm Türkî cumhuriyetlerde çok önemli başarılar sağlanabilecektir. Çünkü kültürel bilimsel ekonomik ve senaryo çalışmaları ağırlıkta olduğu gibi faaliyet alanları çok yönlü ve çok geniş amaçlı tutulmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Emre ve tensiplerinize sunulan bu çalışmamıza masonik ve Bilderberg örgütü, Alman Nazi örgütlenişi, İngiliz istihbaratının örtülü örgütlenme modelleri ve bazı Avrupa ülkelerinin sivil toplum örgütlenişi ile Doğu kaynaklı bazı istihbarat ve siyasal örgütlenmeleri kaynaklık etmiş ise de yapılandırılmasının planlanması ile hiçbir benzerliği olmamasına özen gösterilmiştir.

LOBİ'nin Türk insanının ve toplumsal yapısının özellikleri ile doğabilecek her türlü gereksinim dikkate alınarak tasarlanmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu koşullar ile gelecekte içine sürüklenmek istendiği koşullar göz önüne alınarak projelendirilmiştir.

Geleceğin dünyasında “sanal ortam” büyük anlam ifade edecek almakla birlikte, katı gerçekler belirleyici ve sonuçlandırıcı unsurlar olmaya devam edecektir. Bu nedenle Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren Ergenekon'un LOBİ adını verdiğimiz örgütsel organizasyonun faaliyetlerine önümüzdeki zaman dilimi içinde çok daha fazla gereksinimi olacağı görüşünde haddimizin sınırlarını zorlayan ısrarcılıktaki ifade ve işaretçilerimizin amacı, konunun öneminden kaynaklanmaktadır.

Bu belge yalnız internet sitesinde yayınlamakla kalmıyor, “Ergenekon operasyonu” sırasında gözümlüne alınanların ev ya da işyerlerinde de bulunuyordu.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fatih CEYLAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Olur/28.04.1981
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi/ İletişim Fakültesi/ Radyo TV ve Sinema Böl.
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Gazetecilik Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	STV/Davetsiz Misafir Programı'nın Montajı/2005 (25 iş günü)
Projeler	2009-2010 eğitim ve öğretim yılı Erzincan MYO Oryantasyon Projesi'ni hazırlayıp sunmak.
Çalıştığı Kurumlar	Erzincan Üniversitesi
İletişim	
E-Posta Adresi	fatcey@hotmail.com fatcey@mynet.com
Tarih	07.09.2010